

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

KULTURNĚ-HISTORICKÁ TOPOGRAFIE TACHOVSKA

(ZANIKLÉ OBCE)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petr Šafanda

Specializace v pedagogice, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 28. června 2018

.....
vlastnoruční podpis

Velké poděkování patří vedoucímu mé bakalářské práce, Doc. PhDr. Petru Hlaváčkovi, Ph.D., za jeho ochotu, cenné rady, čas a odbornou pomoc, kterou mi věnoval od samého počátku výběru tématu práce, až po její zhotovení. Dále bych chtěl poděkovat všem ostatním pedagogům Katedry historie za jejich skvělou práci, kterou nám vytvořili kvalitní podmínky ke studiu, na které budeme dlouho vzpomínat.

Obsah

Seznam zkratk.....	4
ÚVOD	5
1 ÚZEMNĚ – HISTORICKÝ VÝVOJ TACHOVSKA.....	6
1.1 Vymezení regionu	6
1.2 Geografie Tachovska	6
1.3 Historický vývoj oblasti.....	6
2 SPRÁVNÍ VÝVOJ TACHOVSKA	13
2.1 Správní vývoj politického okresu Tachov	15
2.2 Správní vývoj politického okresu Planá	17
2.3 Správní vývoj politického okresu Stříbro.....	18
2.4 Správní vývoj politického okresu Mariánské Lázně	19
3 HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ TACHOVSKA	20
3.1 Řemeslná výroba.....	20
3.2 Výroba železa	21
3.3 Zpracování dřeva	21
3.4 Výroba dřevěného uhlí	22
3.5 Sklářství	22
3.6 Zpracování perleti.....	22
4 OBYVATELSTVO	23
4.1 Vývoj osídlení	23
4.2 Židovské obyvatelstvo.....	24
4.3 Poválečné dosídlení	25
5 ZANIKLÉ OBCE PŘÍHRANIČNÍ OBLASTI OKRESU TACHOV	25
5.1 Bažantov (Wosant).....	25
5.2 Boreček (Wandermühle)	28
5.3 Bohuslav (Wusleben)	30
5.4 Česká Ves (Böhmischdorf).....	32
5.5 České Nové Domky (Böhmisch Neuhäusl).....	33

5.6	Frauenthal (Hochofen)	35
5.7	Háje (Leierwinkel)	36
5.8	Hraničky (Reichenthal)	38
5.9	Hraničná (Hermannsreith)	40
5.10	Jalový Dvůr (Galtenstallung)	41
5.11	Jedlina (Neu Losimthal)	43
5.12	Kamenička (Steinhof)	46
5.13	Kollerova Hut' (Kollerhütte)	48
5.14	Kolm (Kolm)	49
5.15	Lučina (Sorghof)	50
5.16	Mílov (Mühlloh)	53
5.17	Mlýnské Domky (Mühlhäseln)	55
5.18	Mnichovství (Münchsfeld)	56
5.19	Nová Hut' (Neuhütte)	57
5.20	Nová Knížecí Hut' (Neufürstenhütte)	59
5.21	Novohradský (Nowohradsky)	60
5.22	Pastvina (Helldroth)	62
5.23	Pavlova Hut' (Paulushütte)	64
5.24	Pavlův Studenec (Paulusbrunn)	66
5.25	Pomezná (Wittichsthal)	69
5.26	Pořejov (Purschau)	71
5.27	Skláře (Neu Windischgrätz)	74
5.28	Stoupa (Altpocher)	75
5.29	Střeble (Ströbl)	77
5.30	Svatá Apolena (St. Apollonia)	79
5.31	Větrov (Baderwinkel)	81
5.32	Zadní Žďár (Hinterbrand)	83
5.33	Zahájí (Waldheim)	84
5.34	Zlatý Potok (Goldbach)	86
5.35	Žebrácký Žďár (Petlarenbrand)	87

6	ZANIKLÉ OBCE VNITROZEMSKÉ OBLASTI OKRESU TACHOV	89
6.1	Caltov (Zaltau)	89
6.2	Domaslavičky (Deutsch Thomoschlag)	91
6.3	Milkov (Milkau, Milikau).....	92
6.4	Ústí (Truß).....	94
6.5	Výškovice (Wischkowitz)	95
6.6	Záhoří (Sahorsch)	97
7	BUDOUCNOST ZANIKLÝCH OBCÍ.....	99
7.1	Turistika	99
7.2	Výzkum	100
7.3	Ekonomické využití.....	101
7.4	Místo pro nadšence a patrioty	101
7.5	Prostor pro inspiraci, umění a porozumění.....	102
7.6	Revitalizace zaniklých obcí	103
7.7	Symbol přeshraniční spolupráce	104
	ZÁVĚR	106
	RÉSUMÉ	107
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	108
	Prameny a literatura	108
	Internetové zdroje.....	111
	SEZNAM PŘÍLOH	I

Seznam zkratek

FS – Finanční stráž

CHKO – chráněná krajinná oblast

KSČ – Komunistická strana Československa

k. ú. – katastrální území

ONV – okresní národní výbor

PS – pohraniční stráž

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SOA – státní oblastní archiv

SOkA – státní okresní archiv

SOS – Stráž obrany státu

ÚVOD

Ve své práci se zaměřením na kulturně – historickou topografii Tachovska (a Stříbrska) v hranicích okresu Tachov z roku 1960 se budu zabývat územním, geografickým a správním vývojem okresu. Nemohu opomenout hospodářský potenciál okresu, který v minulosti nebyl vůbec malý. Pozornost bych chtěl věnovat i několika formám podnikání - například řemeslné výrobě, zpracování dřeva, výrobě dřevěného uhlí a především sklářství, které mělo v oblastech zaniklých sídel velkou tradici.

Důležitou složkou výzkumu bude jistě i složení obyvatelstva, které zde bylo odjakživa velmi pestré. Zabývat bych se chtěl početnou židovskou komunitou. Nejvíce se však budu soustředit na dějiny sídel zaniklých v souvislosti s následným vysídlením německojazyčného obyvatelstva po roce 1945 a budováním železné opony. Tato událost definitivně ovlivnila vývoj okresu, zejména příhraničí, které bylo poškozeno nejvíce. Celkově bych chtěl vytvořit velký soupis zaniklých obcí, nacházejících se jak v příhraničí, tak ve vnitrozemské části okresu Tachov. Práce by pak mohla posloužit jako pomůcka k výuce regionálních dějin, které jsou doposud školami bohužel opomíjené.

Téma výběru je mi velmi blízké, jelikož pocházím z Tachovska a místní region je tudíž mojí srdeční záležitostí. Rád bych tento okres přiblížil i dalším lidem. Tachovsko se nachází v západních Čechách, v Plzeňském kraji. Z hlediska polohy je druhým nejzápadnějším okresem České republiky. Okresním městem je Tachov, který se nachází v severozápadní části regionu. Rozlohou se dnes okres řadí na druhé místo v Plzeňském kraji, počtem obyvatel mu však mezi okresy náleží až předposlední místo. Je zároveň čtvrtým nejméně lidnatým okresem republiky. Z toho vyplývá velmi nízká hustota zalidnění, která je hluboko pod krajským i republikovým průměrem. Od reformy veřejné správy v roce 2003 je Tachovsko rozděleno na dva obvody obce s rozšířenou působností: Tachov a Stříbro. Obvod obce s rozšířenou působností Tachov zahrnuje 27 obcí, v nichž žije přes 35 tisíc obyvatel. Obce obvodu se dále člení podle příslušnosti k pověřeným obecním úřadům Tachov, Planá a Bor. Obvod obce s rozšířenou působností Stříbro zahrnuje 24 obcí, které obývá přes 17 tisíc obyvatel. V obvodu jsou dva pověřené obecní úřady – Stříbro a Bezdružice.

1 ÚZEMNĚ – HISTORICKÝ VÝVOJ TACHOVSKA

1.1 Vymezení regionu

Český les (Böhmerwald) již od pradávna tvoří hranici mezi Čechami a Německem. V Čechách je toto hraniční pásmo kopců rozděleno do dvou geografických celků. Pro jeho jihovýchodní část se užívá název Šumava – Böhmerwald. Severozápadní část masivu, oddělená od Šumavy Všerubským průsmykem, je označena názvem Český les - Böhmischer Wald. K nejvýznamnějším vrcholům Českého lesa patří Čerchov (1042 m), který je také nejvyšším vrcholem tohoto pásma, které se táhne okresy Domažlice, Tachov a Cheb. Tachovsku vévodí Havran (894 m) a Přimda (837 m). Chebské části Českého lesa dominuje vrch Dyleň (940 m).¹

1.2 Geografie Tachovska

Tachovská brázda je protáhlou vyvýšeninou. Na severu přechází do Chebské kotliny, na východě je ohraničena svahem, který se váže na mariánsko-lázeňský zlom. Západně přechází do Českého lesa, na jihu sousedí s Chodskou pahorkatinou. Malá část regionu zasahuje do oblasti Stříbrské pahorkatiny a Tepelské plošiny.²

1.3 Historický vývoj oblasti

Pravěké osídlení oblasti je většinou zcela popíráno. K nemnohým dokladům pravěkého osídlení oblasti patří náhodný nález mladopaleolitické stanice, odkryté archeology na úpatí vrchu Přimdy, v blízkosti obce Labuti. Mladší pravěké osídlení podhůří Českého lesa bylo zachyceno několika dalšími drobnými nálezy.³ K ochraně důležité obchodní stezky vznikl hrad Přimda, připomínaný Kosmou k roku 1121, pravděpodobně vystavěný na české straně hranice bavorským šlechticem Děpoldem III.,

¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 9. ISBN: 80-901122-2-6.

² Do Evropské unie přes Tachov - Město Tachov. Dostupné z: https://www.tachovmesto.cz/file_get.php?id=13078&type=db.

³ Tamtéž, s. 12.

ale záhy obsazený Vladislavem I. Bezpečně je Přimda doložena k roku 1126, kdy hrad nechal přestavět Soběslav I. Při obchodní stezce ležela i osada a hradisko Tachov, uváděné k roku 1115, ale asi výrazně starší. Tachovský hrad je zmiňován v letech 1126 a 1131. Na místě osady a hradu bylo, jak je uvedeno výše, později založeno královské město.⁴

V období druhé poloviny 13. století, za vlády Přemysla Otakara II., vznikají v podhůří Českého lesa první královská města, která mají sloužit jako pohraniční pevnosti a zároveň napomáhat rozvíjející se kolonizaci. Prokazatelně se jedná o Tachov, jmenovaný jako město prvně kolem roku 1285. Vnitřním územím okresu procházelo několik starých obchodních stezek, spojujících Čechy s obchodními centry v Bavorsku a Norimberkem.⁵ Nejvýznamnější Norimberská stezka si udržovala význam i v následujících staletích jako obchodní spojnice, nebo komunikace sloužící k pohybům vojsk. Právě po této stezce a jejím okolí se pohybovalo hned několik křížových výprav za husitských válek. Třetí kruciáta byla počátkem srpna 1427 husity rozprášena právě v okolí Tachova, přičemž samotné město bylo vypáleno.⁶

S prvními názvy vsí založených při východním okraji centrální části Českého lesa se setkáváme teprve ve druhé polovině 14. století. Také jejich založení je starší a můžeme je pravděpodobně přisoudit ještě kolonizačním snahám posledních Přemyslovců. Stejně jako na Domažlicku, existovaly také v příhraničí Přimdska a Tachovska vsi obydlené tzv. Chody. Zdejší Chodové, zvaní německy „Kötten, Kuttен, Urbarleute“ případně „die alten Hacker“ staří sekerníci, měli oproti ostatním poddaným významná privilegia a úlevy. Tachovští a Přimdští Chodové byli patrně již ve 13. století smíšeného národnostního složení. V roce 1335 potvrdil král Jan Lucemburský práva manů a ustavil v Tachově manský soud, který měl řešit jejich spory.⁷

Tachovský urbář z roku 1555 jich jmenuje 11, ovšem již roku 1598 byl tachovský manský obvod i se zbytky chodských výsad zrušen, někdejší královské panství

⁴ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 16. ISBN 978-80-261-0423-0.

⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 12. ISBN: 80-901122-2-6.

⁶ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 17. ISBN 978-80-261-0423-0.

⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 13. ISBN: 80-901122-2-6.

v pohraničním hvozdu rozprodáno a z manů se staly běžné dědičné pozemkové vrchnosti. Rozpadem manského obvodu zároveň započíná nová etapa ve vývoji kulturní krajiny Tachovska. Pohraniční hvozď totiž již nadále nesloužil jako neprostupná přirozená hranice, ale začal být novými vlastníky intenzivně kolonizován a hospodářsky využíván.⁸ Mezi vesnice, v nichž stávaly tvrže tachovských manů, můžeme na popisovaném území zařadit Pořejov (připomínaný od r. 1352), hluboko v lesích položenou Lesnou (1349), Dlouhý Újezd (1361), Studánku (1470) a Štokov (1290). Jako vsi přimdských a tachovských Chodů jsou uváděny především Třemešné (1436), Bohuslav (1352), Hošťka (1482), Žebráky (1528), Bažantov (1361), Maršovy Chody (1365), Písařova Vesce (1422), Chodský Újezd (1359), Zadní Chodov (1365) a některé další. Většina vznikla již koncem 13. století.⁹

V okolí Rozvadova a Waidhausu se bojovalo i za třicetileté války. Konkrétně v červenci a srpnu 1621 se zde střetlo mnoho tisíc vojáků katolické ligy pod vedením Johanna Tillyho s protestantskou armádou Ernsta Mansfelda.¹⁰

Dochází také k velkým majetkovým změnám, kterým byl rozprodej přimdského panství roku 1596 a tachovského panství roku 1598. K dalším změnám dochází v první polovině 17. století. Po nepodařeném povstání českých stavů byla většina statků původním majitelům odebrána a odprodána cizincům. V tomto období vznikají nová panství v podobě velkostatků. Největší bylo tehdy tachovské panství J. F. Husmanna. Na to navazovalo směrem plánské panství, náležející Šlikům, chodovoplánský statek Heimhausenů a panství Přimdy – pozdější statek Velké Dvorce Kolovratů Krakovských. Drobná panství - Pořejov, Dlouhý Újezd a Studánku pohltit tachovský velkostatek. Menší statky - Waldheim, Lesná a Střelbe si svoji samostatnost udržely až do 20. století.¹¹

Správní okres Tachov vznikl při reformách po roce 1848. V období 1855–1868, kdy došlo ke sloučení politické a soudní správy a na území správního okresu Tachov,

⁸ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 15. ISBN 978-80-261-0423-0.

⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 13. ISBN: 80-901122-2-6.

¹⁰ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 17. ISBN 978-80-261-0423-0.

¹¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 15. ISBN: 80-901122-2-6.

vznikly smíšené okresní úřady v Tachově a na Přimdě. Správní okres se od počátku skládal pouze ze dvou soudních okresů – tachovského a přimdského. Stále byl okresem příhraničním. Na severu a severovýchodě sousedil se soudním okresem Planá (správní okres Planá) a po celé východní hranici se soudním okresem Stříbro (správní okres Stříbro). Na jihu sousedil soudní okres přimdský se soudními okresy Horšovský Týn a Hostouň (správní okres Horšovský Týn). V roce 1938 byl správní okres Tachov zabrán celý a hranice republiky se přesunula až k Plzni. Součástí sudetoněmeckého území Tachov zůstal i po 15. 4. 1939, kdy byla oddělena jižněji ležící území a přičleněna k Bavorsku. Po rozčlenění Říšské župy Sudety, platném od 1. 5. 1939, bylo území okresu rozšířeno ještě o soudní okres Planá, ovšem bez obce Drmoul.¹²

Drtivá většina zdejších obyvatel udávala při sčítáních lidu jako tzv. obcovací řeč němčinu, později se hlásila k německé národnosti. V roce 1921 to bylo v soudním okrese Tachov 24 385 lidí z celkového počtu 24 896 sečtených obyvatel. Českojazyčná menšina byla tvořená převážně státními zaměstnanci.¹³

Střežení a kontrolu hranice v úseku od Broumova na severu až po Dianu na jihu zabezpečovalo k 1. 1. 1938 osm oddělení finanční stráže (OFS), podléhajících příslušným inspektorátům finanční stráže (IFS). OFS Broumov u Plané podléhalo IFS Tři Sekery, OFS Jalový Dvůr, OFS Lesná (Schönwald), OFS Zahájí (Waldheim), OFS Hraničky (Reichentál) a OFS Rozvadov podléhalo IFS Lesná. Na zabezpečení hranic se podílely i četnické hlídky z pohraničních četnických stanic Drmoul, Svatý Kříž, podléhajících okresnímu četnickému velitelství Planá a Halže, Pavlův Studenec, Lesná, Jedlina, Rozvadov, Přimda, podléhajících okresnímu četnickému velitelství Tachov.¹⁴

Oslavy 1. 5. 1938 se na Tachovsku nesly v duchu podpory požadavků vyhlášených Konrádem Henleinem na karlovarském sjezdu SdP 24. 4. 1938. Shromáždění k oslavám přerostly pod vedením SdP v masové manifestaci.¹⁵ Prvním impulsem téměř tři týdny trvajících konfliktů v tehdejších okresech Tachov, Planá a Stříbro se stala střelba

¹² NENUTIL, Jiří. Druhá světová válka případ Tachovsko. Plzeň: Západočeská univerzita, 2010. s. 113. ISBN 978-80-7043-889-3.

¹³ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 18. ISBN 978-80-261-0423-0.

¹⁴ NENUTIL, Jiří. Druhá světová válka případ Tachovsko. Plzeň: Západočeská univerzita, 2010. s. 19. ISBN 978-80-7043-889-3.

¹⁵ Tamtéž, s. 22.

při demonstracích ve dnech 12. až 14. 9. 1938. Hromadně protestní akce byly zpravidla na náměstí větších měst, kam se soustřeďovali lidé z okolí. V demonstracích pod heslem „Wir wollen aus der Tschechoslowakei!“ protestovalo dne 12. 9. 1938 v Bezručicích 350–400 osob, v Lestkově 200–300 osob, v Plané asi 2 500 osob, v Tachově 800–1 000 osob a ve Stříbře 1 500 osob.¹⁶

Na základě mnichovské dohody připadlo celé Tachovsko Německé říši. Obsazování území německou armádou bylo zahájeno 1. 10. 1938. Předávání území německým orgánům zabezpečovali příslušníci Stráže obrany státu. Mezi ustupujícími jednotkami SOS Stříbro a německým vojskem byla stanovena mezera 2 kilometry. Vlastní obsazování území v obvodu praporu SOS Stříbro bylo zahájeno 3. 10. 1938, kdy bylo německým vojskem okupováno území mezi lokalitami Hraničky – Lesná – Halže. Tímto dnem přešlo velení jednotek SOS ve 24.00 hodin opět pod pravomoc Ministerstva vnitra. Dne 4. 10. 1938 vstoupily německé oddíly do Plané a Tachova a bylo obsazeno území po lokality Diana – Přimda – Damnov – východně Planá. Ve dnech 6. a 7. 10. 1938 byly z prostoru Stříbra odvezeny do vnitrozemí překážky a materiál z linie lehkého opevnění, včetně skladu v prostoru bývalé cihelny pod vlakovým nádražím. Jako poslední opustila Stříbro dne 8. 10. 1938 vojenská jednotka. Ve městě zůstaly na hlavních ulicích jen čtyři hlídky, složené z příslušníků SOS. V následujících dnech zahájily ústup jednotky SOS z dalších lokalit okresu směrem k Plzni.¹⁷

Postoj německého obyvatelstva v regionech Tachovska, Plánska a Stříbrska nebyl vůči české menšině tolik vyhraněný, jako tomu bylo v jiných částech země. Na rozdíl od svých severněji situovaných spoluobyvatel byly ti Tachovští umírněnější.¹⁸ Koncentrační tábor Flossenbürg, vzdálený vzdušnou čarou 20 km od Tachova, byl v dubnových dnech 1945 cílem transportů z Buchenwaldu a především mnoha pobočných táborů rozestých po obou stranách česko-bavorské a česko-saské hranice. Jelikož spojenecké letectvo zásadně poškodilo železniční síť, nebylo již možné v rámci likvidace koncentračních táborů odvézt celý transport na zplynování. Vězni tak byli přepravováni pouze po provozuschopných úsecích železnice a dále pokračovali pěšky. Nejčastěji byli zavezeni do stanice, která byla místu určení nejbližší. Z ní pak pokračovali do cíle

¹⁶ Tamtéž, s. 32-33.

¹⁷ Tamtéž, s. 27.

¹⁸ Tamtéž, s. 29.

transportů. Mezi nejznámější železniční transporty, které přes Tachovsko projely, byl evakuační transport z Osvětimi do Bergen-Belsenu v lednu 1945.¹⁹

K osvobození Tachovska došlo na počátku května 1945 americkou 3. armádou. V Českém lese působila 97. pěší divize, jejíž jednotky vstoupily na území obcí Stará Knížecí Huť a Pavlův Studenec. Osvobozování okresu měl na starosti hlavně 386. pěší pluk této divize, zatímco sousední osvobodili vojáci 303. a 387. pěšího pluku. Tachov byl osvobozen 2. 5. 1945 a prvním guvernérem města se stal kapitán pěchoty - William D. Darymple.²⁰

Jedním z poválečných problémů byly i různé násilné akce směřující proti osobám německé národnosti. V západních Čechách tyto akce naštěstí nikdy nedosahovaly takových rozměrů jako třeba v Ústí nad Labem či Brně. Jednalo se o výstřelky jednotlivců než skupin.²¹ Dnes je téma poválečného odsunu německého obyvatelstva ožehavé. Nedávno téma otevřela německá kancléřka Angela Merkelová. "Vyhnání a útěk Němců byly především bezprostředním následkem Němci započaté druhé světové války a nevyšlovných zločinů nacionálněsocialistické diktatury," řekla Merkelová. "To ale nemění nic na tom, že pro vyhnání neexistovalo ani morální, ani politické ospravedlnění," zdůraznila šéfka německé vlády, která v této souvislosti hovořila o "hořké nespravedlnosti". "Až dva miliony lidí přišly následkem vyhnání a útěku o život," poznamenala Merkelová 20. 6. 2018 v Berlíně při vzpomínce na oběti vysídlení. Ze zemí střední a východní Evropy bylo po druhé světové válce odsunuto 12 až 14 milionů Němců. Jenom z Československa byly po druhé světové válce odsunuty na tři miliony Němců. Někteří z nich se však postavili na stranu nacistického režimu.²² Většina českých politiků slova německé kancléřky odsoudila.

Podle Košického vládního programu a na základě dekretů prezidenta republiky bylo na okrese zkonfiskováno 74 875 ha zemědělské půdy, z toho 45 875 ha orné půdy a 29 000 ha lesní půdy. Spolu s tím bylo zkonfiskováno 4 313 zemědělských usedlostí,

¹⁹ Tamtéž, s. 90.

²⁰ Tamtéž, s. 114.

²¹ Tamtéž, s. 123.

²² Merkelová: K odsunu Němců neexistovalo morální ospravedlnění. Hluboce nesouhlasím, vzkázal jí Zeman. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/merkelova-o-odsunu-nemcu-po-druhe-svetove-valce-neexistovalo/r~17937c04748a11e8bb77ac1f6b220ee8/>.

2 velkostatky a 680 živnostenských a obchodních závodů. Byla také ustavena národní správa na 33 průmyslových podniků v okrese.²³

Komunistický boj o moc se projevoval různě. Například složení národního výboru ve Stříbře a z velké části odvozené okresní správní komise bylo pozoruhodné z hlediska kontinuity. Členové byli nejen starousedlíci, ale i charismatické osoby se společenským postavením. A tak se někteří lidé dostali do střetu zájmů s KSČ. Asi největší pozornost lidí směřovala v roce 1946 k očekávaným volbám, které měly být hlasováním o směřování republiky. Masivní a cílevědomá kampaň, která diskreditovala soupeře a přinesla vítězství KSČ.²⁴ To pak pocítili všichni během následujících čtyřiceti let totality.

Do vysídlených obcí přišli dosídlenci z Čech, Slovenska, ale také reemigranti z Rumunska, volynští Češi, Romové, Ukrajinci a Rusíni. Hraniční pásmo sahalo v padesátých letech až k Tachovu. V pohraničí nebyl dostatek pracovních příležitostí. Vstup do některých příhraničních obcí byl pouze na propustky, což vedlo ke stahování lidí do vnitrozemí okresu. Některé průmyslové podniky byly rozebrány a odeslány na Slovensko. V pohraniční části okresu tak zaniklo kolem 20 obcí i se svými významnými stavbami. V padesátých letech byla vybudována železná opona – ucelená soustava hraničních plotů, zátarasů a strážních věží. Pohraničí obsadily jednotky Pohraniční stráže a přístup veřejnosti z vnitrozemí byl zcela zamezen.²⁵ Z okresu se tak stává „tábor míru a socialismu.“ Teprve až po sametové revoluci bylo tachovské pohraničí zpřístupněno veřejnosti. A člověk tak může i 28 let po pádu železné opony vidět stopy života původních obyvatel a jizvy na krajině, které přineslo rozdělení Evropy, ale i světa na Východ a Západ. Dnes máme to štěstí, že nás již žádné ploty a ohradníky neomezují a můžeme žít v otevřené a nerozdělené Evropě.

²³ Tamtéž, s. 140.

²⁴ Tamtéž, s. 141.

²⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 19-20. ISBN: 80-901122-2-6.

2 SPRÁVNÍ VÝVOJ TACHOVSKA

Zrušením poddanství v roce 1848 ztratil starý správní systém, kdy správu vykonávaly v první instanci patrimoniální úřady a magistráty, své opodstatnění. Byl proto vytvořen nový model soudní a politické správy, který vstoupil v platnost 1. 1. 1850.

Vznik soudní správy v Čechách byl schválen císařským nařízením z 26. 6. 1849. Základními články se staly okresní soudy s působností pro soudní okresy, které byly podřízeny krajským (do roku 1855 krajinským) nebo zemským (týká se zemských hlavních měst – Brna a Prahy) soudům. Obvod Krajského soudu tvořilo 15 až 25 soudních okresů a zhruba se shodoval s územím politického kraje. Dalším stupněm soudní správy byly vrchní zemské soudy a poslední instanci tvořil Nejvyšší soudní a kasační dvůr ve Vídni.

Mimo jiné vznikají tyto soudní okresy, jejichž územní působnost zasahuje do dnešního tachovského okresu:

- v okrese krajského soudu Plzeň soudní okresy Stříbro a Stod,
- v okrese krajského soudu Cheb soudní okresy Bezručice, Planá, Přimda, Tachov a Teplá.

Politická správa vznikla na základě císařského nařízení z 31. 7. 1849. I. instancí byl politický okres (Okresní hejtmanství nebo též Podkrajský úřad), jehož území tvořily většinou obvody dvou nebo tří soudních okresů. II. instancí politické správy byly krajské vlády podřízené ministerstvu vnitra. Do dnešního okresu Tachov územně zasahovaly tyto okresy:

- působnosti Krajské vlády v Plzni okres Plzeň se soudními okresy Plzeň, Stříbro, Stod a Touškov;
- v působnosti Krajské vlády v Chebu okres Tachov (Tachov a Přimda) a okres Planá (Planá, Bezručice a Teplá).

Na základě zákona č. 10 ř. z. z 25. 1. 1853 došlo s účinností od 12. 5. 1855 k první reorganizaci státní správy. Dosavadní soudní okresy se změnilly v tzv. smíšené politicko-soudní okresy. Krajské vlády byly nahrazeny krajskými úřady, které však byly pouze prostředníky mezi okresními a zemskými úřady a jako takové byly v Čechách nařízením

z 23. 10. 1862 k 1. 11. 1862 zrušeny. Na území dnešního okresu Tachov vznikly okresy Bezručice, Planá, Přimda, Stod, Stříbro a Tachov.

Po vydání prosincové ústavy z roku 1867 již nebylo možné propojení politické správy a soudnictví, a proto byl zákonem z 19. 5. 1868, č. 44 ř. z., vybudován nový aparát politické správy 1. a 2. stolice. První instancí státní správy se stala okresní hejtmanství podléhající místodržitelství. Krajská organizace již obnovena nebyla. V našem regionu byly ustanoveny okresy Planá, Stříbro, Tachov a Teplá.

Tato struktura správy přetrvala s drobnými změnami až do roku 1938. K nejvýznamnější změně došlo v roce 1918, kdy se okresní hejtmanství přejmenovala na okresní správu politické, a v roce 1928, kdy byla dosavadní okresní samospráva postátněna, a okresní správy politické se přejmenovaly na okresní úřady.

V souvislosti s německou okupací vzniklo nové správní rozdělení výrazně se lišící od předchozího období. V okupovaném pohraničí byla od 1. do 20. 10. 1938 svěřena veškerá výkonná moc armádě a v následujících měsících byly vytvořeny základy nové správní sítě. Vznikla tzv. říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland), jejíž území bylo rozděleno na venkovské a městské okresy. Ve venkovských okresech byly vytvořeny Úřady Landrátů. Na území našeho okresu zasahovaly Úřady Landrátů ve Stříbře, Tachově a Teplé.

Prezidentským dekretem č. 4/1945 Sb. byly v roce 1945 namísto okresních úřadů ustanoveny okresní národní výbory. V místech, kde byla většina obyvatelstva státně nespolehlivá, vznikly dočasně okresní správní komise. Tento případ se týkal i okresů Tachov, Planá a Stříbro, jež vznikly na území současného okresu.

K jedné z nejvýznamnějších změn v dějinách správy došlo s účinností od 1. 2. 1949. Zákonem č. 320/1948 Sb. byla vytvořena nová struktura justice, která se územně shodovala s politickou správou. Politický okres tedy nezahrnoval několik soudních okresů, nýbrž jen jeden.

V oblasti politické správy došlo zákonem č. 280/1948 Sb. s účinností k 1. 1. 1949 k novému správnímu rozdělení země. Vznikly krajské národní výbory, jako mezičlánky mezi ONV a vládou. Této struktuře byla zákonem č. 3/1949 Sb. s účinností od 1. 2. 1949 přizpůsobena struktura ONV. Na území dnešního okresu zanikl okres Planá a jeho území

bylo rozděleno mezi okresy Mariánské Lázně (kraj Karlovarský), Stříbro a Tachov (kraj Plzeňský).

Tato změna však vydržela jen 11 let a v roce 1960 vzniká na základě zákona č. 36/1960 Sb., s účinností od 1. 4. 1960 okres Tachov v dnešní podobě, v rámci nově zřízeného Západočeského kraje.²⁶

2.1 Správní vývoj politického okresu Tachov

- Politický okres vznikl v roce 1850, byl součástí kraje Cheb a obsahoval soudní okresy Přimda a Tachov.
- V roce 1855 vznikl smíšený politicko-soudní okres tvořený pouze obcemi soudního okresu Tachov. Na území soudního okresu Přimda vznikl samostatný okres.
- V roce 1868 vznikl znovu politický okres Tachov zahrnující soudní okresy Přimda a Tachov.
- V říjnu 1938 vzniká Úřad Landráta v Tachově spravující území soudních okresů Planá (vyjma obce Drmoul), Přimda a Tachov.
- Po skončení války byl obnoven okres tvořený soudními okresy Přimda a Tachov.
- V roce 1949 zaniká soud (a tím i soudní okres) v Přimdě a všechny obce okresu spadají do působnosti okresního soudu v Tachově. K okresu jsou z bývalého okresu Planá připojeny obce Bezděkov, Damnov, Jemnice, Klíčov, Kočov, Kumpolec, Lhota, Pavlovice a Velká Ves.
- V roce 1960 vzniká okres Tachov v dnešním rozsahu.

Seznam obcí k 1. 2. 1949

Bažantov, Bernartice, Bezděkov, Bohuslav, Boječnice, Bonětice, Bor, Borek, Borovany, Březí, Ctiboř, Částkov, Čečkovice, Česká Ves, Damnov, Darmyšl, Dehetné, Dlouhý Újezd, Doly, Dubec, Halže, Hoštka, Jadruž, Jalový Dvůr, Jedlina, Jemnice, Klíčov, Kočov,

²⁶ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj>.

Kosov, Kumpolec, Kundratice, Kurojedy, Labuť, Lesná, Lhota, Lom, Lučina, Lužná, Malé Dvorce, Málkov, Málkovice, Malý Rapotín, Maršovy Chody, Mchov, Milíře, Mlýnec, Mýto, Nová Ves, Nové Domky, Nové Sedliště, Obora, Oldřichov, Olešná, Ostrov, Pavlovice, Pavlovice, Pavlův Studenec, Pernolec, Písařova Vesce, Pořejov, Přimda, Racovy, Rácov, Rozvadov, Skviřín, Souměř, Stará Knížecí Huť, Staré Sedliště, Staré Sedlo, Strachovice, Stráž, Studánka, Svatá Kateřina, Svobodka, Tachov, Tisová, Trnová, Třebel, Trískolupy, Újezd, Úšava, Velké Dvorce, Velký Rapotín, Vížka, Vysočany, Výšina, Wittingreith, Zahájí, Záhoří, Žebráky²⁷

Seznam obcí k 1. 7. 1960

Benešovice, Bernartice, Bezděkov (Třemešné), Bezdružice, Boněnov, Boněnice, Bor, Borovany, Brod nad Tichou, Brod u Stříbra, Cebiv, Ctiboř, Částkov, Černošín, Damnov, Dehetná, Dlouhý Újezd, Dolní Jadruž, Doly, Erpužice, Halže, Hanov, Holostřevy, Horní Jadruž, Horní Kozolupy, Hošťka, Chodová Planá, Chodský Újezd, Kladruby, Kočov, Kokašice, Kontantinovy Lázně, Kosov, Kostelec, Kšice, Kurojedy, Labuť, Láz, Lažany, Lesná, Lestkov, Lom u Stříbra, Lom u Tachova, Lučina, Lužná, Malé Dvorce, Málkovice, Malý Rapotín, Mchov, Michalovy Hory, Milevo, Milíkov, Nahý Újezdec, Neblažov, Nová Ves (u Bezdružic), Očín, Okrouhlé Hradiště, Olbramov, Oldřichov, Ostrov, Ostrov u Stříbra, Ostrovec, Ošelín, Otín, Pavlovice, Planá, Plezom, Poloučany, Prostiboř, Přimda, Pytlov, Rozvadov, Řešín, Skapce, Slavice, Stan, Staré Sedliště, Staré Sedlo, Strahov, Stráž, Stříbro, Studánka, Svahy, Svojsín, Sytno, Štokov, Tachov, Těchlovice, Telice, Tisová, Trpísty, Trískolupy, Týnec, Újezd pod Přimdou, Velké Dvorce, Víchov, Vranov, Vrbice u Stříbra, Vysoké Sedliště, Zadní Chodov, Zádub, Záchlumí, Zhoř, Zhořec.²⁸

Seznam obcí k 31. 12. 1992

Benešovice, Bezdružice, Bor, Brod nad Tichou, Broumov, Cebiv, Ctiboř, Částkov, Černošín, Dlouhý Újezd, Erpužice, Halže, Horní Kozolupy, Hošťka, Chodová Planá,

²⁷ Seznam obcí v Republice Československé. I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949. Praha, 1949. s. 260.

²⁸ Seznam obcí Československé socialistické republiky 1960 podle stavu ke dni 1. července 1960. Praha, 1960. s. 358.

Chodský Újezd, Kladruby, Kočov, Kokašice, Kontantinovy Lázně, Kostelec, Kšice, Lesná, Lestkov, Lom u Tachova, Milíře, Obora, Olbramov, Ošelín, Planá (m), Prostiboř, Přimda, Rozvadov, Skapce, Staré Sedliště, Staré Sedlo, Stráž, Stříbro, Studánka, Sulislav, Svojšíň, Tachov, Tisová, Trpísty, Třemešné, Únehle, Vranov, Zadní Chodov, Záchlumí, Zhoř.²⁹

2.2 Správní vývoj politického okresu Planá

- Politický okres vznikl v roce 1850 a zahrnoval soudní okresy Bezručice, Planá a Teplá.
- V roce 1855 vznikl smíšený politicko-soudní okres tvořený pouze obcemi soudního okresu Planá. Na území soudních okresů Bezručice a Teplá vznikly samostatné okresy.
- V roce 1868 vznikl znovu politický okres Planá zahrnující soudní okresy Planá a Kynžvart (Lázně Kynžvart).
- Od 1. 10. 1902 je z okresu vyčleněn soudní okres Kynžvart (Lázně Kynžvart) a připojen soudní okres Bezručice.
- V říjnu 1938 okres Planá zaniká a obce soudního okresu Bezručice jsou připojeny k Landrátu Teplá, obce soudního okresu Planá (vyjma obce Drmoul) k Landrátu Tachov a obec Drmoul přešla pod správu Landráta v Mariánských Lázních.
- Po skončení války byl obnoven okres tvořený soudními okresy Bezručice a Planá.
- V roce 1949 zaniká soudní i politický okres Planá a soudní okres Bezručice. Většina obcí soudního okresu Planá byla připojena k okresu Mariánské Lázně. Obce Bezruček, Damnov, Jemnice, Klíčov, Kočov, Kumpolec, Lhota, Pavlovice a Velká Ves byly připojeny k okresu Tachov a obce Vížka, Třebel a Záhoří byly připojeny k okresu Stříbro. Tomuto okresu dále připadly obce soudního okresu Bezručice vyjma obcí Hanov, Kořen, Lestkov, Stan a Vysoké Jamné, které byly připojeny okresu Mariánské Lázně.

²⁹ Statistický lexikon obcí České republiky 1992: Podle správního rozdělení k 31. prosinci 1992 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů ke 3. březnu 1991. Praha: SEVT, 1994. s. 896. ISBN: 80-7049-096-9.

Seznam obcí k 1. 1. 1948

soudní okres Bezručice:

Bezručice, Bezemín, Blažim, Břetislav, Cebiv, Čeliv, Dlouhé Hradiště, Dolní Jamné, Domaslav, Hanov, Horní Kozolupy, Chudeč, Kejšovice, Kokašice, Konstantinovy Lázně, Kořen, Krsov, Krsy, Křelovice, Křivce, Lestkov, Lomy, Málkovice, Mydlovary, Něšov, Nová Ves, Očín, Okrouhlé Hradiště, Olbramov, Olešovice, Ostrov, Pakoslav, Pláň, Polínka, Poloučany, Polžice, Řešín, Skupeč, Slavice, Stan, Strahov, Světec, Štipoklasy, Trhomné, Úterý, Vrbice, Vysoké Jamné, Zádub, Zhořec, Žernovník.

soudní okres Planá:

Bezručov, Boněnov, Brod, Broumov, Damnov, Dolní Jadruž, Drmoul, Horní Jadruž, Horní Ves, Hostičkov, Chodová Planá, Chodovská Huť, Chodský Újezd, Jemnice, Klíčov, Kočov, Křínov, Kříženec, Kumpolec, Kyjov, Lhota, Michalovy Hory, Nahý Újezdec, Neblašov, Otín, Pavlovice, Planá, Plánská Huť, Skelné Hutě, Svahy, Štokov, Třebel, Trstěnice, Týnec, Vížka, Vysoké Sedliště, Výškov, Zadní Chodov, Záhoří, Zliv, Žďár.³⁰

2.3 Správní vývoj politického okresu Stříbro

- Soudní okres vznikl v roce 1850 a byl součástí politického okresu Plzeň.
- V roce 1855 se soudní okres změnil na smíšený politicko-soudní okres.
- V roce 1868 vznikl politický okres Stříbro zahrnující soudní okresy Touškov, Stod a Stříbro.
- Od 1. června 1902 vzniká soudní okres Dobřany.
- V říjnu 1938 vzniká Úřad Landráta ve Stříbře spravující území soudních okresů Dobřany (vyjma obcí Líně a Nová Ves), Stod, Stříbro a Touškov a obce Litice, Hůrky a Zahradka)

³⁰ Seznam obcí v Republice Československé. I. Seznam obcí v zemi České podle stavu z počátku roku 1948. Praha: 1948. s. 243.

- Po skončení války byl obnoven okres tvořený soudními okresy Dobřany, Stod, Stříbro a Touškov.
- V roce 1949 vzniká okres Stříbro zahrnující obce bývalého soudního okresu Stříbro, většinu obcí bývalého soudního okresu Bezručice a část obcí bývalého soudního okresu Touškov.

Seznam obcí k 1. 2. 1949

Benešovice, Bezručice, Bezemín, Blahousty, Blažim, Brod, Břetislav, Butov, Cebiv, Čeliv, Černošín, Čerňovice, Dlouhé Hradiště, Dolany, Dolní Plezom, Domaslav, Doubrava, Erpužice, Hněvnice, Holostřevy, Horní Kozolupy, Hracholusky, Hvožd'any, Chrančovice, Jezerce, Jivjany, Kbelany, Kejšovice, Kladruby, Klenovice, Kníje, Kokašice, Konstantinovy Lázně, Kostelec, Krásné Údolí, Krsov, Krsy, Krtín, Křelovice, Křivce, Kšice, Láz, Lažany, Lhota, Lipno, Líš'any, Lobzy, Lom, Lomnička, Lomy, Lšelín, Luhov, Málkovic, Malovice, Milevo, Milíkov, Mydlovary, Náklov, Nedražice, Něšov, Nová Ves, Očín, Okrouhlé Hradiště, Olbramov, Olešovice, Ostrov, Ostrov, Ostrovce, Ošelín, Otročín, Pakoslav, Pernarec, Pláň, Plešnice, Pňovany, Polínka, Poloučany, Polžice, Popov, Popovice, Pozorka, prostiboř, Pytlov, Radějovice, Rochlov, Rozněvice, Řebří, Řešín, Skapce, Skupeč, Slavice, Strahov, Stříbro, Sulislav, Světec, Svinná, Sviňomazy, Svojšín, Sytno, Štipoklasy, Těchlovice, Teplice, Trpisty, Třebobuz, Tuněchody, Újezd nade Mží, Úlice, Únehle, Úterý, Víchov, Vlkýš, Vranov, Vrbice, Vrbice, Vrhavěč, Zádub, Záchlumí, Zhoř, Zhořec.³¹

2.4 Správní vývoj politického okresu Mariánské Lázně

Politický okres Mariánské Lázně významněji zasahoval na území dnešního okresu pouze v letech 1949–1960, proto je uveden pouze seznam obcí z 1. 2. 1949.³²

³¹ Seznam obcí v Republice Československé. I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949. Praha, 1949. s. 260.

³² Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj politického okresu Mariánské Lázně. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/marianske-lazne>.

Seznam obcí k 1. 2. 1949

Arnoltov, Babice, Beranovka, Bezvěrov, Boněnov, Brod, Broumov, Brtná, Bystřina, Číhaná, Čistá, Dolní Hluboká, Dolní Jadruž, Dolní Žandov, Domaslavičky, Drmoul, Háj, Hanov, Holubín, Horní Jadruž, Horní Ves, Horní Žandov, Hostičkov, Hoštec, Hrušková, Chodová Planá, Chodová Huť, Chotěnov, Jankovice, Jedlová, Kamenice, Klimentov, Kořen, Kostelní Bříza, Krásná Lípa, Krásné, Křínov, Kříženec, Kyjov, Lázně Kynžvart, Lazy, Lestkov, Lobzy, Louka, Malá Hleděsebe, Malá Šitboř, Michalovy Hory, Milíkov, Milíře, Mokřina, Mrázov, Nahý Újezdec, Neblažov, Nová Ves, Ostrov, Otín, Ovesné Kladruby, Pěkovice, Pístov, Planá, Plánská Huť, Podlesí, Popovice, Prameny, Rájov, Rovná, Rudolec, Sítiny, Skelné Hutě, Slatina, Služetín, Smrkovec, Stan, Stará Voda, Studánka, Svahy, Svatý Kříž, Štokov.³³

3 HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ TACHOVSKA

Vznik průmyslového podnikání je spjat s rozvojem vrchnostenského podnikání ve vlastní režii. Ovšem již od poloviny 18. století se zde aktivně uplatňují činitelé nešlechtického původu, kterým vrchnost pronajímá papírny a sklárny. S nástupem průmyslu na Tachovsku a Borsku hovoříme o podnikání zejména ve zpracování dřeva, železa, perleti a skla.³⁴

3.1 Řemeslná výroba

Pro stádium výroby, která předcházela vzniku průmyslu pro období cechovní výroby na Tachovsku a Borsku, je k dispozici Berní rula, která byla prvním berním katastrům pro Čechy v letech 1653-1656. Dalším zdrojem byl daňový výměr zvaný Tereziánský katastr. První platil od roku 1748 a evidoval měšťanské domy a poddanské usedlosti. Druhý z roku 1757 evidoval též příjmy a půdu šlechtických vrchností, duchovenstva a měst. Na Tachovsku jsou záznamy následující:

³³ Seznam obcí v Republice Československé. I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949. Praha, 1949. s. 260.

³⁴ BYSTRICKÝ, Vladimír; aut. kol. Historie a současnost podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku. Žehušice: Městské knihy, 2003. s. 43. ISBN 80-86699-12-9.

Berní rula – 12 řezníků, 1 mandlíř, 6 pekařů, 3 krejčí, 2 kováři, 2 sládci, 1 malíř, 2 hrnčíři, 1 provazník, 1 kolář, 2 mydláři, 5 tkalců, 2 bečváři, 4 ševci, 1 kožešník, 1 zámečník, 1 lazebník;

Tereziánský katastr – 5 řezníků, 7 pekařů, 8 krejčí, 8 ševců, 1 tesař, 1 zedník, 10 tkalců, 5 hrnčířů, 2 koželuzi, 1 kloboučník, 2 mydláři, 3 truhláři, 1 kolář, 1 zámečník, 1 sklenář, 2 kováři, 2 bednáři, 1 perníkář a 2 barvíři.³⁵

3.2 Výroba železa

S využitím energie vodních toků souvisí změna vzhledu i umístění železných hutí. Stěhovaly se do blízkosti řek a dalších zdrojů, jimiž byla rudná ložiska a lesy využívané k výrobě dřevěného uhlí. Tyto předpoklady výroby byly hojně splněny i na Tachovsku. S výrobou železa v jednotlivých zařízeních je spojena rozvinutá dělba práce mezi specializované profese. Držitelům hutí byly poskytnuty určité svobody a byli tak podnikateli ve vlastní režii. Od 16. století se o tento druh podnikání zajímá drobná šlechta, panstvo a držitelé půdy. Doba feudálního železářství trvá až do poloviny 19. století. Avšak s rostoucí kapacitou výroby rostl i objem spotřebovaných surovin. To vedlo k zániku rozptýlených hutí a k větší koncentraci železářských podniků. To se zanedlouho projevilo i na Tachovsku a Borsku, kde byl nedostatek rudné suroviny, nevyskytovalo se zde uhlí a provozy byly soustředěny do oblasti pohraničí kvůli energii z vodních toků.³⁶

3.3 Zpracování dřeva

V průběhu 16. a 17. století vzrůstal rozsah dřevařské výroby. Počet pil a řemeslných dílen se mnohonásobil. Na Tachovsku – Borsku existoval mlýn s pilou skoro v každé obci, která měla zdroj vody v potoce či řece. Batovcův příruční místopis zemí koruny české uvádí pilu spolu s mlýnem například v lokalitách: Galtenhof (Branka), Goldbach (Zlatý Potok), Nová Knížecí Huť – 5 mlýnů – pil, Sorghof (Lučina) 3 mlýny – pily, Přední Waldheim (Zahájí), Česká Ves – 4 mlýny – pily. Soustružení dřeva se na Tachovsku provozovalo jako klasická tovární činnost nebo domácí výroba. Koncem

³⁵ Tamtéž, s. 47.

³⁶ Tamtéž, s. 50-52.

19. století pracovalo na Tachovsku více než 1 000 domácích soustružníků dřeva. Vložky do stávků a plováčky se odtud exportovaly do celé monarchie i do zahraničí. Ostatní zboží se prodávalo na trzích a podomním obchodem.³⁷

3.4 Výroba dřevěného uhlí

Na dřívější výrobu upomínají především místní názvy. V létě roku 1944 dala Státní lesní správa postavit pod Kollerovou Hutí moderní uhlířské zařízení se dvěma pecemi, které byly střídavě v provozu. Dřevo z tachovských lesů se využívalo při výrobě sirek. Sirkárna stála totiž v blízkosti Starého Sedliště.³⁸

3.5 Sklářství

Nejstarší sklárny na Tachovsku jsou zmiňované již ve druhé polovině 16. století. Vyráběly okenní čočky, duté sklo a páteříky. V průběhu konce 18. a 19. století se sklárny postupně věnují výrobě tabulového skla a zrcadel. V souvislosti s tím vznikají provozy na broušení a leštění skleněných tabulí. Většina výroby se koncentruje v rukou významných sklářských rodů. V okrese Tachov jsou to v 19. století často židovští podnikatelé – Kupfer a Glaser, Popper a Neubauer.³⁹ O několika sklářských provozech na Tachovsku, které se nacházely v lokalitách zaniklých obcí, se zmiňují ve své práci. Sklárny totiž byly významnou součástí těchto obcí.

3.6 Zpracování perleti

Výroba vznikala hlavně v lokalitách, kde nebyl téměř žádný průmysl. Sklářství tak vedlo ke zvýšení pracovních příležitostí. Výroba nejprve vznikala jako domácí a byla podporována i státem. To dalo možnost obživy mnoha rodinám. Výrobky zpracované doma byly i levnější. Výroba se tak přesouvala z velkých měst do menších obcí, kde byly náklady na výrobu menší. Malé podniky byly nedlouho po těchto změnách rozšiřovány na továrny. Velmi populární byly perleťové výrobky. Rozvoj odvětví trval až do roku

³⁷ Tamtéž, s. 56-58.

³⁸ Tamtéž, s. 60.

³⁹ Tamtéž, s. 65.

1890. V tomto roce zavedly Spojené státy na perleťové výrobky clo a tím výroba utrpěla velkou ránu.⁴⁰

4 OBYVATELSTVO

4.1 Vývoj osídlení

Slovanská kolonizace západočeského pohraničí započala teprve na přelomu 7. a 8. století a pomalu postupovala v několika vlnách proti proudu říček a potoků po několik dalších staletí. Ve 12. a 13. století již probíhala zejména v režii velkých klášterů (Teplá, Kladruby) a nově příchozí obyvatelé mluvili převážně německy. Jednalo se hlavně o vnější - německou kolonizaci. Přelomem pro vývoj oblasti bylo zajisté založení města Tachova králem Přemyslem Otakarem II. (někdy po roce 1270), první písemná zmínka o něm je z roku 1285. Ve stejné době nebo začalo postupné vysazování svobodných chodských a dalších vsí, a tedy postupné prořezávání relativně nedotčeného pohraničního hvozdu. Kolonizace území byla dokončena ve 14. století.⁴¹

Již ve druhé polovině 15. století začala na Tachovsku germanizace, spojená s kolonizací příhraničních území a náhradou obyvatel zemřelých během morových epidemií. V 17. století byla na Tachovsku prováděna rekatolizace, od konce století tvořili Němci již většinu populace. Jednou z mála ryze českých obcí na území okresu tak zůstala Sulislav, která je dnes poslední tachovskou vesnicí směrem na Plzeň. Třicetiletá válka způsobila na území dnešního okresu Tachov obrovské ztráty na životech. Ke střetům došlo v roce 1621 u Rozvadova a v roce 1647 u Třebele. V roce 1680 bylo krvavě potlačeno sedlácké povstání na Ovčím vrchu na Bezdrůžicku.⁴²

V 19. a první polovině 20. století představovalo Tachovsko, zejména jeho příhraniční část, etnicky homogenní region. Většina obyvatel udávala při sčítáních lidu jako tzv. obcovací řeč němčinu, později se hlásila k německé národnosti.

⁴⁰ Tamtéž, s. 69.

⁴¹ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 13-14. ISBN 978-80-261-0423-0.

⁴² Okres Tachov – Wikipedie. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Tachov.

4.2 Židovské obyvatelstvo

Právě židé měli na Tachovsku své poměrně početné zastoupení. Nejstarším ověřeným záznamem o židovském osídlení je teprve rok 1331, kdy král Jan Lucemburský přenechal městečku Stráži příjmy ze židů. Až roku 1368 jsou poprvé písemně doloženi židé ve Stříbře, roku 1456 v Tachově, v první polovině 16. století v Boru, Novém Sedlišti a Starém Sedlišti, ve druhé polovině téhož století v Chodové Plané, Stráži, Tisové a městě Plané, před rokem 1618 v Lesné a Svojsíně, v polovině 17. století v Dlouhém Újezdě, Nedražicích, Ošelíně, Pořejově a Prostiboři, kolem roku 1670 v Butově, Částkově, Řebří a Studánce, kolem roku 1700 v Bezdruzicích, Kořeni, Labuti, Lestkově a Lhotce, v 18. století v mnoha dalších obcích.⁴³

Židovské rodiny se směly v jednotlivých místech usadit pouze se svolením příslušné feudální vrchnosti, nebo panovníka, někde byl zapotřebí i souhlas biskupství. Mohly se zabývat výhradně povolenými způsoby obživy, kterým bylo odvětví obchodu a některá řemesla sloužící pouze židovskému obyvatelstvu. Od roku 1849 bylo židům povoleno usazovat se v kterémkoliv městě a obci, od roku 1852 směli bez omezení nabývat domy, roku 1859 bylo definitivně potvrzeno právo vlastnit zemědělskou půdu.⁴⁴

Smrtnou ránu zdejšímu židovskému osídlení zasadilo období nacismu. V první fázi se to projevilo mírným vzrůstem židovských komunit. Ke svým příbuzným sem totiž od roku 1933 přicházeli jednotlivci i celé rodiny z Německa, unikající před silícím terorem nacistů, v roce 1938 to byli i uprchlíci z Rakouska. Na podzim roku 1938 následoval hromadný odchod téměř všech židovských obyvatel z celého území do českého vnitrozemí, nebo zahraničí. Po připojení oblasti k Německu byl uplatňován organizovaný protižidovský teror i zde. V rámci tzv. „křišťálové noci“ z 9. na 10. 11. 1938, byly vypáleny synagogy v Tachově a ve Stráži, zničeno bylo vnitřní zařízení synagog a modliteben v Bezdruzicích, Boru, Chodové Plané a ve Stříbře a byly zdemolovány židovské hřbitovy. Později byly malé zbytky spoluobčanů tzv. židovského původu, zbavených už občanských práv, internovány ve sběrných táborech v Mílově u Přimdy. V roce 1942 byli

⁴³ FIEDLER, Jiří; CHVÁTAL, Václav Fred. Židovské památky Tachovska, Plánska a Stříbrska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. s. 5. ISBN: 978-80-86125-81-7.

⁴⁴ Tamtéž, s. 7-8.

židé deportováni do Terezína. Po válce se do svých domovů vrátilo pouze minimum zachráněných židů.⁴⁵

4.3 Poválečné dosídlení

Po odsunu německého obyvatelstva po druhé světové válce na Tachovsku zůstalo 1 868 osob německé národnosti, z toho 1 495 podléhalo odsunu. Zbytek byli antifašisté, příslušníci smíšených rodin nebo nepostradatelní odborníci. Většina z nich odešla ilegálně na jaře roku 1948. V okrese pak zbylo pouhých 481 Němců. Vedle dosídlenců z Klatovska, Budějovicka a Humpolecka hráli významnou úlohu reemigranti z Polska, Slovenska, Ukrajiny, Rumunska a Maďarska. Nejpočetnější skupinou byli dosídlenci z Rumunska. Právě oni byli posláni na dosídlení do zaniklých obcí Jedlina, Háje a Stará Knížecí Huť. Z těchto obcí pak probíhal postupný přesun obyvatelstva do spádové obce Lesná.⁴⁶

5 ZANIKLÉ OBCE PŘÍHRANIČNÍ OBLASTI OKRESU TACHOV

5.1 Bažantov (Wosant)

Nejstarší písemná zmínka: 1357

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pořejov

Původní matriční obvod: Pořejov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 30. 6. 1953 Lesná; od 1. 7. 1953 Tachov

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Písařova Vesce 1. 7. 1953; Lesná 1. 7. 1960; zánik 1. 1. 1974

Politický okres do roku 1960: Tachov

⁴⁵ Tamtéž, s. 9-11.

⁴⁶ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 18. ISBN 978-80-261-0423-0.

Soudní okres do roku 1949: Tachov⁴⁷

Územní příslušnost: v letech 1869-1930 obec v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Písařova Vesce v okr. Tachov, v letech 1961-1973 část obce Lesná v okr. Tachov, od 1. 1. 1974 se jako část obce neuvádí⁴⁸

Bývalá ves Bažantov se nachází přibližně 6 km jihozápadně od královského města Tachov, její katastrální území je nyní pod správou sousední obce Lesná.⁴⁹ První písemná zmínka o ní se vztahuje k roku 1361, kdy císař Karel IV. potvrzuje Dluhovojoji, zvanému též Czernak, a jeho příbuzným zástavu této vsi. Postupně je Bažantov držen k sousednímu Pořejovu, Lesné, Tachovu i Velkým Dvorcům.⁵⁰ Roku 1404 vesnice přechází z tachovského panství do rukou drobné šlechty, a to nejprve ze sousedního Pořejova, později (1413) z Lesné.⁵¹ 6. prosince 1437 bylo ve vsi zavedeno emfyteutické právo. Roku 1475 dochází k opětovnému připojení vesnice k tachovskému panství.⁵²

S prvními jmenným výčtem bažantovských hospodářů se setkáváme v tachovském urbáři z roku 1555, zde je uvedeno celkem 30 sedláků a 2 chalupníci. Útrapami třicetileté války se značně snížil počet poddaných v tachovských vsích. V roce 1637 měl Bažantov ještě 15 osedlých, již v roce 1638 zde žilo jen 7 poddanských rodin, které byly schopny platit daně. Berní rula z roku 1654 uvádí ve vsi 12 sedláků (4 z nich jsou uvedeni jako pustí – neschopní platit daně), dále 15 chalupníků (4 pustí) a 6 tzv. zahradníků. V tereziánském katastru je zmiňováno 32 osedlými příslušejícími pod faru v Pořejově.⁵³

⁴⁷ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

⁴⁸ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 31-32. ISBN: 80-250-1311-1.

⁴⁹ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 61. ISBN 978-80-261-0423-0.

⁵⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 67. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁵¹ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 157.

⁵² FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 62. ISBN 978-80-261-0423-0.

⁵³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 68-70. ISBN: 978-80-87316-16-0.

V roce 1838 měl Bažantov 43 usedlostí a 330 obyvatel.⁵⁴ Dne 27. 8. 1873 zachvátil ves obrovský požár, protože většina vsi byla spalná. Kromě domku čp. 44, který stál uprostřed návsi, vyhořely všechny usedlosti. Ves byla obnovena a v prostoru mezi budovami staré a později vystavěné nové školy byla vybudována malá kaple. V roce 1921 byla kaple rozšířena a bohoslužby se zde od té doby konaly častěji. Ves náležela pod faru v nedalekém Pořejově. V roce 1921 měla obec 65 domů a 347 obyvatel.

Americká armáda obsadila obec bez odporu německých obyvatel 27. 4. 1945. V dubnu 1946 převzalo všechn zabavený německý majetek v Bažantově Pastvinářské družstvo Tachov. Soupis zabavených usedlostí obce Bažantova z roku 1945 udává celkový počet 56 domů. Obec, nepoškozená válečným konfliktem, byla určena k dosídlení. Domy se zde bouraly jednotlivě a mnohem pomaleji než v okolních obcích, např. v Pořejově. V roce 1949 bylo jako bouračky ve vsi označeno prozatím jen 15 domů.⁵⁵ V roce 1950 je zde evidováno 27 obyvatel.⁵⁶ V roce 1955 bylo v Bažantově opraveno 21 domů. Rekonstrukce probíhaly v rámci nové dosídlovací akce pohraničí. Ve stejném roce byl do vsi zaveden i elektrický proud. V roce 1957 se v čp. 8 zřítil strop. Ještě v tom samém roce bylo v Bažantově obydleno 26 usedlostí. V roce 1964 stály v Bažantově 4 poslední obydlené domy.⁵⁷ Roku 1968 byl opuštěn poslední z obydlených domů čp. 7. Formálně ves zanikla roku 1974, kdy byly pozemky včleněny do nedaleké obce Lesná.⁵⁸

Lokalita byla v letech 2006-2012 opakovaně podrobována archeologickým průzkumům. U všech objektů byla zaznamenána jejich poloha a posouzen jejich současný stav a stupeň destrukce. Výzkum odhalil značné rozdíly v dochování reliktních budov. Zatímco některé z nich byly cíleně pomocí mechanizace zcela srovnány se zemí, jiné byly

⁵⁴ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 199.

⁵⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 71. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁵⁶ Statistický lexikon obcí Republiky Československé 1955: podle správního rozdělení 1. ledna 1955, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1950. Praha: Státní úřad statistický a min. vnitra, 1955. s. 110.

⁵⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 71. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁵⁸ SOKA Tachov, fond OÚ Tachov, 1974, sign. 604/1.

pobořeny jen řástečně, řpřipadě ponechány řpřirozenému rozpadu. Nejlépe dořhovanou usedlostí ve vesnici je objekt řp. 7, tzv. Suttnerův statek.⁵⁹

5.2 Boreček (Wandermühle)

Nejstarší řpísemná zmínka: 1713

Panství v roce 1848: Bor

Farnost: Bor

Původní matriční obvod: Bor

Matriční obvod: od 1. 1. 1950 Bor

Správní vývoj: I Bor (II Vysočany) 1. 1. 1850; Bor 1. 7. 1960; zánik 1. 7. 1980

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; řPřimda 1855-1868; Tachov 1868-

Soudní okres do roku 1949: řPřimda⁶⁰

Územní řpřisluřnost:

Boreček – v letech 1869-1950 viz Boreček I, Boreček II, v letech 1961-1980 řčást obce Bor v okr. Tachov, k 1. 7. 1980 jako řčást obce zanikla;

Boreček I – v roce 1869 se jako osada neuvádí, v letech 1880-1890 pod názvem Wandermühle osada obce Bor v okr. Tachov, v letech 1900-1930 pod názvem Wandermühle I osada obce Bor v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Bor v okr. Tachov, v dalších letech viz Boreček;

Boreček II – v roce 1869 pod názvem Wandermühl osada obce Vysočany v okr. Tachov, v letech 1880-1890 pod názvem Wandermühle osada obce Vysočany v okr. Tachov,

⁵⁹ Výstava Zapomenutá místa pohraničí – 50 let vývoje krajiny očima archeologie. Muzeum řČeského lesa v Tachově: 1.10. – 31.10.2017.

⁶⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, řSprávní vývoj, řSprávní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

v letech 1900-1930 pod názvem Wandermühle II osada obce Vysočany v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Vysočany v okr. Tachov, v dalších letech viz Boreček⁶¹

Původní označení znělo Wandermühle. Jméno vychází z německého příjmení Wanderer (cestující, poutník) a německého mühl, mühle (mlýn). Správný výklad názvu znamená mlýn ve vlastnictví rodiny Wandererů. Český název vznikl z úřední a politické potřeby teprve v roce 1948, a to s ohledem na nedaleký Bor.⁶² Samota původně nazývaná Wandermühle ležela asi 2 km jižně od Boru.⁶³ První zmínka o osadě pochází z roku 1608, kdy majitel Boru, Jiří Ehrenreich ze Švamberka († 1614), převedl Vysočany společně s Borečkem na manželku Kryzeldu z Donína. S první zcela konkrétní zmínkou o mlýnu Wandermühl se setkáváme k roku 1713. Mlýn se dvěma koly původně náležel městu Bor, později borské vrchnosti a posléze přešel do soukromého vlastnictví mlynářů. Mlýn čp. 1 byl v provozu až do roku 1945. Jeho posledním majitelem byl Franz Weber. Starší část osady ležela před potokem – blíže k Vysočanům. Asi 10-12 domů, které stály za potokem na mírném návrší, bylo vystavěno teprve v průběhu 19. století.⁶⁴ V roce 1838 jsou zde zmiňovány 4 dřevěné domky a vrchnostenská cihelna při cestě ze Souměře do Boru.⁶⁵ Právě tato část osady patřila do borského katastru.⁶⁶ V roce 1930 měla borská část osady 12 domů a 42 obyvatel, vysočanská 9 domů (včetně mlýna) a 42 obyvatel. Po odchodu německého obyvatelstva byla víska dosídlena. Vysočanská část vsi s mlýnem zanikla dříve než část borská. V šedesátých letech 20. století se zde nacházely už jen zbytky zdiva. Dnes je místo téměř nepřístupné, staré cesty jsou rozorány. Nachází se zde hráz mlýnského rybníčku a zbytky zdiva tří budov. Nejvýraznější zříceninou borské části vsi je stěna stodoly, která náležela k usedlosti Josefa Rollera čp. 7. Jako poslední ze vsi zanikly usedlosti čp. 9, 10, 11 a 12. V současné době jsou nejlépe dochovány zříceniny domu čp.

⁶¹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 49. ISBN: 80-250-1311-1.

⁶² VETRÁK, Miroslav. Seriál: Bor a Boreček - Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/serial-bor-a-borecek20080408.html.

⁶³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Stříbrsko a Borsko Historicko-turistický průvodce č. 4. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1995. s. 24. ISBN: 80-901122-9-3.

⁶⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 85. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁶⁵ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 159.

⁶⁶ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 299.

11, který byl v roce 1964 ještě obydlený. Tyto domy byly situovány v blízkosti zaniklé cesty do Boru.⁶⁷ Poblíž usedlosti čp. 8 visel na dřevěné konstrukci obecní zvonek, slitý v roce 1844 W. Sedlmayerem z Plané. Zvonek dnes můžeme spatřit v muzeu v německém Weidenu.⁶⁸

5.3 Bohuslav (Wusleben)

Nejstarší písemná zmínka: 1363

Panství v roce 1848: Velké Dvorce

Farnost: Bohuslav

Původní matriční obvod: Bohuslav

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 30. 6. 1960 Staré Sedliště; 1. 7. 1960- Bor

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Labuť 1. 7. 1953; zánik 1. 1. 1974

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; Přimda 1855-1868; Tachov 1868-

Soudní okres do roku 1949: Přimda⁶⁹

Název a územní příslušnost: v letech 1869-1930 obec v okr. Tachov, v letech 1950-1973 osada obce Labuť v okr. Tachov, od 1. 1. 1974 se jako osada neuvádí (součást obce Staré Sedliště v okr. Tachov)⁷⁰

Vesnice ležela při dnes neudržované cestě Hoštka-Labuť. Vznikla zřejmě v polovině 14. století.⁷¹ Jméno získala zřejmě po Bohuslavovi z Boru, předku pánů ze Švamberka, který byl na přelomu 13. a 14. století purkrabím na královském hradu Přimda. K bohuslavskému kostelu náležela ve středověku rozsáhlá farnost. Mezi lety

⁶⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 85. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁶⁸ HAMPERL, Wolf-Dieter. Die verschwundenen Dörfer im ehemaligen Bezirk Tachau im südlichen Egerland, Band III. Altenmarkt: Mediform-GmbH, Kienberg 2004. ISBN: 3-9803622-0-5. s. 381.

⁶⁹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

⁷⁰ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 46. ISBN: 80-250-1311-1.

⁷¹ Bohuslav – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438811>.

1363–1378 dosazoval faráře do Bohuslavi sám císař Karel IV., protože ves v té době náležela královské komoře. V období ničivé třicetileté války (roku 1640) byly ve vsi uvedeny pouze dva osídlené dvory. V roce 1921 bylo v obci 65 usedlostí, ve kterých žilo 347 obyvatel německé národnosti. Nejbližší poštovní úřad se nacházel v Hošťce u Přimdy, lékař, četnická stanice a telegraf v Přimdě, železniční stanice ve Starém Sedlišti.⁷² Roku 1938 měla ves 68 usedlostí a 298 obyvatel. V roce 1940 zde bylo zaznamenáno 6 sňatků a 11 úmrtí. V roce 1941 to bylo 5 sňatků a 14 úmrtí.⁷³

Na pozdější smutný osud vsi měly určitý vliv i události roku 1945. 1. května 1945 došlo nad Bohuslaví u kaple k přestřelce mezi padesátičlennou skupinou příslušníků SS a postupující americkou armádou. Při této akci vyhořelo 22 bohuslavských usedlostí. V roce 1948 byly ze vsi odsunuty poslední německé rodiny.⁷⁴ Zdejší kostel byl zmiňován již ve 14. a 15. století. Nově byl vystaven v 18. století.⁷⁵ Jednalo se o jednolodní kostel s pravoúhle zakončeným presbytářem. Po roce 1945 byl objekt využit jako skladiště. V roce 1963 vyhořel, což posloužilo jako záminka k jeho zboření v roce 1966.⁷⁶ Fara, která stávala v jeho blízkosti, vyhořela v roce 1945 a zakrátko poté byla odstraněna. Zcela zpustošen je rovněž bohuslavský hřbitov, založený na svahu Büchelbergu. Svoji úlohu zde sehrála i skutečnost, že Bohuslav byla v minulosti součástí vojenského prostoru. Místní sloup, doplněný původně sochou sv. Jana Nepomuckého, vytesal v roce 1749 kameník Johannes Frisch. Jeho potomci, zabývající se tímto uměleckým řemeslem do roku 1892, vlastnili usedlost čp. 30.⁷⁷

⁷² Bohuslav (Wusleben) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/7-bohuslav-wusleben/>.

⁷³ Bohuslav - Původní matriční obvod | Porta fontium. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/register/soap-pn/bohuslav-Původní matriční obvod-04?language=de>.

⁷⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 21-22. ISBN: 80-901122-2-6.

⁷⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk; OULÍK, Jan. Historické náhrobníky Tachovska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1995. s. 15. ISBN: 80-901122-6-9.

⁷⁶ KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. s. 9. ISBN 978-80-87018-43-9.

⁷⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 21-22. ISBN: 80-901122-2-6.

5.4 Česká Ves (Böhmischdorf)

Nejstarší písemná zmínka: 1685

Panství v roce 1848: Zahájí

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - zánik Lesná

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1954

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov⁷⁸

Územní příslušnost: v roce 1869-1930 obec v okr. Tachov, v dalších letech se jako osada neuvádí (součást obce Lesná v okr. Tachov)⁷⁹

Vesnice stávala na návrší nad Celním potokem, asi 3 km od dosud existující Staré Knížecí Huti.⁸⁰ První písemný záznam o vsi pochází z roku 1625.⁸¹ Od počátku zaznamenané historie vystupovala ves pod německým jménem. České pojmenování bylo úředně zavedeno až v roce 1854. O vznik vsi se přičinil majitel tachovského panství, Johann Filip Husmann. Po roce 1666 ji Lobkovicové přikoupili i s osadami k panství Zahájí. Jeho součástí pak zůstala až do konce feudalismu.⁸² V roce 1838 je v České Vsi, jejích osadách a sklářských provozech zmiňováno 63 domů a 622 obyvatel.⁸³ Na katastru České vsi ležely ještě samoty České Nové Domky, Stoupa, Nová Knížecí Hut' a některé okolní brusírny a leštírny skla. V roce 1938 měla ve s okolními samotami 88 usedlostí, ve kterých žilo 624 obyvatel.

⁷⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

⁷⁹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. 84 s. ISBN: 80-250-1311-1.

⁸⁰ Česká Ves – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438931>.

⁸¹ LANZENDÖRFER, Karl. Die Ortsnamen des Bezirkes Tachau. Altenmarkt: Wolf-Dieter Hamperl, 2011. s. 162.

⁸² BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 128. ISBN: 978-80-86914-60-2.

⁸³ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 183.

V údolí potoka, 1 km jižně od České Vsi, stávala na potoce leštírna skla, nazvaná po majitelích Waldheimského statku, Malowetzwerk.⁸⁴ Ke vsi patřila také osada České Nové Domky, vystavěná těsně při česko-falcké státní hranici.⁸⁵ Samosprávu si Česká Ves udržela od roku 1850 až do roku 1945. Na počátku padesátých let 20. století byla v souvislosti se zřízením hraničního pásma zbořena a roku 1955 úředně zrušena. Ve středu zaniklé vsi se setkávají staré neužívané cesty z Českých Nových Domků, Zahájí a Stoupy. Usedlosti, které se nacházely na pastvinách a lukách, zanikly bez nejmenších stop. V prudké stráni nad potokem se ukrývají zbytky čtyř větších usedlostí s propadlými nebo částečně zachovalými klenutými sklepy.⁸⁶

5.5 České Nové Domky (Böhmisch Neuhäusl)

Nejstarší písemná zmínka: 1838

Panství v roce 1848: Zahájí

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - zánik Lesná

Správní vývoj: Česká Ves 1. 1. 1850; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov⁸⁷

Územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Neuhäusl osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v letech 1880-1890 pod názvem Neuhäusel osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Neuhäusl také Böhmisch Neuhäusl osada

⁸⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 24. ISBN: 80-901122-2-6.

⁸⁵ Česká Ves – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438931>.

⁸⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 91. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁸⁷ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

obce Česká Ves v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Lesná v okr. Tachov)⁸⁸

Tato nevelká osada, rozložená přímo na státní hranici, ležela na katastrálním území České Vsi. S označením osady Neuhäusel se setkáváme poprvé na mapě z let 1764-1768. V historických pramenech se objevuje poprvé roku 1780 pod názvem Neuhäuseln. V soupisech obyvatel je vždy uváděna společně s Českou Vsí.⁸⁹ V roce 1921 žilo v osadě 258 obyvatel ve 26 usedlostech, z toho bylo 248 obyvatel německé národnosti.⁹⁰ V roce 1930 měla osada 28 domů a 255 obyvatel.⁹¹ Postupně se rozrostla v nejpočetnější sídliště v rámci celé obce Česká Ves. Název měl naznačovat, že osada vznikla ještě na českém území.⁹² Mezi obyvateli byly zapsány i 4 osoby bez náboženského vyznání, což v tehdejší době nebylo příliš obvyklé. Zdejší domkáři byli velice chudí, většinou nevlastnili žádné zemědělské pozemky. Obyvatelé vsi pracovali v lese a pletli košíky. Za prací odcházeli do sousední Horní Falce, kde často pracovali v žulových lomech. Ve vsi stál koloniál a poměrně velký hostinec.⁹³

Příčinou zániku osady byla její poloha na železné oponě. Likvidace domů proběhla v letech 1952-1953 na základě vyhlášky vydané dne 30. 7. 1948 ministerstvem vnitra Československa. Jednalo se o hraniční přechody, všechny silnice v blízkosti hranic a likvidaci budov v pásmu asi dva kilometry široké podél státní hranice.⁹⁴ Deklarovaným cílem akce bylo údajně zlepšení vzhledu krajiny a odstranění nebezpečí zranění

⁸⁸ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 85. ISBN: 80-250-1311-1.

⁸⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 98. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁹⁰ České Nové Domky (Böhmisch Neuhäusl) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/17-ceske-nove-domky-bohmisch-neuhausl/>.

⁹¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 98. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁹² BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 130. ISBN: 978-80-86914-60-2.

⁹³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 98. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁹⁴ HAMPERL, Wolf-Dieter. Die verschwundenen Dörfer im ehemaligen Bezirk Tachau im südlichen Egerland, Band III. Altenmarkt: Mediform-GmbH, Kienberg 2004. ISBN: 3-9803622-0-5. s. 359.

v rozpadajících se budovách. Některé větší objekty, zejména kostely, byly zničeny až počátkem šedesátých let.⁹⁵ České Nové Domky patří dodnes do katastrálního území zaniklé České Vsi. Na tomto katastru existovaly podle císařských otisků i další malé osady, samoty a tehdejší průmyslové objekty. Mezi ně patří například Malowetz Schleife, Josephiner Schleife, Hütten Schleife, Josephsthal a Anna Polier. Některé z těchto míst zanikly zřejmě již dlouho před rokem 1945.⁹⁶ Z osady se bohužel nezachovaly ani stopy základů. Část zástavby byla téměř spojena se sousedním německým Neudorfem, od jehož usedlostí byly vzdáleny sotva 5-6 m. Hranici mezi usedlostmi vytyčoval hraniční kámen, který pro obyvatele sousedních vísek mnoho neznamenal. Své místo na hranici si udržel dodnes.⁹⁷

5.6 Frauenthal (Hochofen)

Osada stávala v katastrálních územích Přimda a Svatá Kateřina u Rozvadova, při dnešní silnici II/605 na západ od Václavského rybníka. Po administrativní stránce spadala osada pod Svatou Kateřinu, která je částí Rozvadova.⁹⁸ Prvně je zmiňována v pozemkových knihách v roce 1726 pod názvem Hochofen (Vysoká pec). Název Frauenthal byl zvolen vrchností, ale ten se příliš neujal. Na historické mapě z 19. století je lokalita označena také jako Hochofen, dělí se na Neue a Alte Zahnhammer.⁹⁹ Vysoká pec zpracovávala železnou rudu z dolů v Zirkwaldu za Rozvadovem. Frauenthalská slévárna produkovala především součásti zemědělských strojů, ale také umělecky ztvárněné litinové kříže. Produkce železářny obsahovala rovněž kovové pruty a jiné polotovary zpracovávané na okolních hamrech. Ukázky litinových kovaných křížů jsou dosud zachovány na kateřinském hřbitově. Železářna byla zrušena roku 1872. V roce 1866 byla nahrazena

⁹⁵ DUDÁK, Vladislav. Český les – příroda, historie, život. Praha: Baset, 2005. s. 384. ISBN:80-7340-065-0.

⁹⁶ České Nové Domky – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1447541>.

⁹⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 98. ISBN: 978-80-87316-16-0.

⁹⁸ Frauentál – Wikipedie. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Frauent%C3%A1l>.

⁹⁹ Frauenthal – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1443801>.

sklárnou, která pracovala jako poslední ze skláren na Tachovsku až do roku 1925.¹⁰⁰ V roce 1929 je Frauenthal zmiňován jako skupina chalup.¹⁰¹

Po druhé světové válce zůstal Frauentál po odsunu německého obyvatelstva neosídlen a zanikl. V prostoru bývalé průmyslové lokality zůstal zachován systém vodních náhonů, rybníčků a rybniční hráze. K nejvýznamnějším památkám náleží rozpadající se torzo staré pece, klenutý můstek a stopy dalších průmyslových objektů. Značnou plochu údolí vyplňují haldy strusky a skelného odpadu.¹⁰²

Nejstarší situaci průmyslových provozů v údolí přináší josefovské vojenské mapování. Místo pozdější frauenthalské sklárny je zde označeno Hoch Ofen, bylo položeno na břehu nevelkého rybníka. Proti proudu potoka ležel Eisen Hammer a o něco výše, u Václavského rybníka, byla zakreslena panská cihelna. Apolenský kanál k plavení dříví v té době ještě neexistoval. Není bez zajímavosti, že císařská silnice, která se od hranice přes Rozvadov právě stavěla, končila prozatím v blízkosti Frauenthalu.¹⁰³

5.7 Háje (Leierwinkel)

Nejstarší písemná zmínka: 1797

Panství v roce 1848: Zahájí

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - 30. 6. 1960 Lesná;
1. 7. 1960- Tachov

Správní vývoj: Stará Knížecí Huť 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

¹⁰⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 26-28. ISBN: 80-901122-2-6.

¹⁰¹ CHYTL, Alois. Chytilův místopis republiky Československé, 2. vydání. Praha: Alois Chytil, 1929. s. 83.

¹⁰² PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 28. ISBN: 80-901122-2-6.

¹⁰³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Sklářství v Českém lese na Domažlicku a Tachovsku. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2009. s. 247. ISBN: 978-80-86125-97-8.

Soudní okres do roku 1949: Tachov¹⁰⁴

Název a územní příslušnost: v letech 1869-1890 pod názvem Leierwinkel osada obce Stará Knížecí Huť v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Leierwinkl osada obce Stará Knížecí Huť v okr. Tachov, v letech 1921-1930 pod názvem Leierwinkel osada obce Stará Knížecí Huť v okr. Tachov, od roku 1950 část obce Lesná v okr. Tachov¹⁰⁵

První chalupa zde byla vystavěna kolem roku 1782.¹⁰⁶ Osada ležela jihozápadně od Tachova v hlubokých příhraničních lesích mezi Starou Knížecí Hutí a Jedlinou.¹⁰⁷ V roce 1921 bylo v obci 29 usedlostí, ve kterých žilo 204 obyvatel německé národnosti.¹⁰⁸ Osada Leierwinkel ležela na k. ú. Stará Knížecí Huť, při cestě, která tuto obec spojovala s Jedlinou. Český název Háje obdržela teprve na základě výnosu ze dne 22. 6. 1945. Dějiny osady jsou prosté a tvoří je v podstatě datum první zmínky a zprávy o jejím postupném zanikání. Prvním domkem v Hájích byla malá usedlost Johanna Helgata, kterou zde povolili vystavět majitelé statku Zahájí kolem roku 1780. Víška získala jméno po sousedních pozemcích, které se již v roce 1732 nazývaly Leierwinkel. Domky byly původně číslovány společně se Starou Knížecí Hutí. K oddělení popisných čísel dochází v roce 1850. Tehdy tu stálo již 24 domků.¹⁰⁹ V roce 1921 zde bylo 29 domů, ve kterých žilo 204 obyvatel.¹¹⁰ Do občanského vybavení vesnice můžeme zařadit zdejší hostinec.¹¹¹ V roce 1930 zde ve 36 domech žilo 191 obyvatel.

Háje nejsou zaniklou vsí doslova. Z původních 33 popisných čísel zde stále stojí 3 domky a 1 chata. Čp. 31 a 32 se dochovaly téměř v původním stavu a jsou využívány

¹⁰⁴ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

¹⁰⁵ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 138. ISBN: 80-250-1311-1.

¹⁰⁶ Historie Obec Lesná|obecesna.cz. Dostupné z: <https://www.obecesna.cz/historie>.

¹⁰⁷ Háje – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2727>.

¹⁰⁸ Háje (Leierwinkel) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/19-haje-leierwinkel/>.

¹⁰⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 102. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹¹⁰ CHYTIL, Alois. Chytilův místopis republiky Československé, 2. vydání. Praha: Alois Chytil, 1929. s. 314.

¹¹¹ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 172.

k rekreaci. Třetí objekt je zcela přestavěn a modernizován. Ze zbývajících domů se nedochovaly ani zbytky zdiva. V období železné opony procházela bývalou vsí hraniční signálka, která ji dělila na dvě poloviny a procházela souběžně s dnešní cestou. Usedlosti byly vybudovány plánovitě v řadách. Část vsi postavená pod cestou zanikla bez viditelných stop. Na konci zaniklé vsi ve směru na Jedlinu stojí v houštině křížek z roku 1875.¹¹²

5.8 Hraničky (Reichenthal)

Nejstarší písemná zmínka: 1737

Panství v roce 1848: Velké Dvorce

Farnost: Nové Domky

Původní matriční obvod: Nové Domky

Matriční obvod: od 1. 1. 1950 - zánik Rozvadov

Správní vývoj: Nové Domky 1. 1. 1850; zánik před rokem 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; Přimda 1855-1868; Tachov 1868-

Soudní okres do roku 1949: Přimda¹¹³

Územní příslušnost: v letech 1869-1930 osada obce Nové Domky v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Rozvadov v okr. Tachov)¹¹⁴

Hraničky ležely v katastru obce Nové Domky u Rozvadova. Krátce po roce 1694, kdy k panství Velké Dvorce připadlo lesnaté území mezi Jedlinou a Dianou, byla jeho majiteli Kolowraty Novohradskými založena roku 1705 ves Nové Domky.¹¹⁵ Na místě osady Hraničky byla v roce 1716 založena sklárna, kterou do těchto míst přesunul Jan Václav Novohradský z osady Diana.¹¹⁶ Roku 1730 začala v reichenthalském údolí pracovat

¹¹² PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. 102 s. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹¹³ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

¹¹⁴ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 446. ISBN: 80-250-1311-1.

¹¹⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 104. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹¹⁶ Hraničky (Reichenthal) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/24-hranicky-reichenthal/>.

vrchnostenská železárna a několik hamrů. Sklárna roku 1755 zanikla. V roce 1838 se zde uvádí 6 tyčových hamrů, 1 hamr na kovové pruty, 1 hamr na plech a cínárna. Následně byly v letech 1866- 1867 hamry zastaveny a firmou Kupfer a Glaser přebudovány na leštírny a brusírny skla. Část těchto provozů pracovala až do roku 1838. Roku 1838 stálo v Reichenthalu 30 domů a žilo zde 522 obyvatel. V roce 1890 se osada skládala ze 42 domů a 438 obyvatel. Roku 1921 zde ve 42 domech žilo 340 obyvatel. V roce 1930 se počet domů zvýšil na 53 a počet obyvatel snížil na 334. Budova zdejší školy byla v roce 1897 výrazně přestavěna a rozšířena. V roce 1927 přibyla i škola česká. Stály zde tři hostince a ves se před druhou světovou válkou do značné míry přiblížila výletním letoviskům.¹¹⁷ Poslední známý milíř na Tachovsku stál právě mezi Hraničkami a německým Reichenau, v lokalitě Sägbüschen.¹¹⁸

V lesích, jihozápadně od zaniklé obce, se nalézá Poutní místo Panny Marie neboli tzv. Panenka. Jedná se o kamennou mohylu opatřenou křížkem a obrazem Panny Marie, postavenou v roce 1927. Po roce 1945 místo zpustlo a obraz zmizel. Místo bylo opraveno v roce 1995 a nyní je pečlivě udržováno.¹¹⁹ Pod vsí na Hraničním potoce býval Arnoštin Hamr, založený koncem 18. století a obydlený až do roku 1945. Také ten byl v padesátých letech zničen.¹²⁰ Po druhé světové válce byla ves, položená v zakázaném hraničním pásmu, odsouzena k demolicí. Poté, co v létě a na podzim roku 1946 odešli z Reichenthalu všichni obyvatelé, nastala doba demolic. Již v roce 1950 byla při silnici na okraji vsi vystavěna rota PS Hraničky, která využila domy čp. 54 a 55. V roce 1951 byl při nezdařeném přechodu hranice na Arnoštině hamru pohraničnický smrtelně postřelen Bohuslav Steinacher. Pomníček z dob železné opony mezi Hraničkami a Novými Domky upomíná na smrt svobodníka PS Zdeňka Mokrouše (28. 4. 1953). Roku 1985 byla původní rota u Hraničky zlikvidována a vojáci PS přešli do nové roty na Nových Domcích. Před touto

¹¹⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 104. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹¹⁸ HŘÍBAL, Antonín. Dobrý milíř dá kvalitní uhlí, postavit ho je věci cti – Ze stavby a hoření milíře|Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/dobry-milir-da-kvalitni-uhli-postavit-ho-je-veci-cti-20141001.html.

¹¹⁹ KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. s. 18. ISBN: 978-80-87018-43-9.

¹²⁰ Hraničky – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438831>.

rotou dne 23. 12. 1989 ministři zahraničí Čech a Německa přestříhli dráty železné opony.¹²¹

5.9 Hraničná (Hermannsreith)

Nejstarší písemná zmínka: 1350

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pavlův Studenec

Původní matriční obvod: Pavlův Studenec

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: Pavlův Studenec 1. 1. 1850; zánik před rokem 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov¹²²

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Pavlův Studenec v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Halže v okr. Tachov)¹²³

Nejsevernější osada Pavlova Studence byla poprvé zadokumentována roku 1713. Na české území se rozrostla přes hranici z německé stejnojmenné vsi doložené již k roku 1350. Název „Hartmannova kopanina“ původně označoval pozemek.¹²⁴ Jméno osada získala po hornofalcké obci Hermannsreuth. V historických pramenech byla tato ves nazývána také Abgott. Název byl odvozen od rodiny Abgottů, kteří ves vlastnili. Již v roce 1555 měl Adam Abgott pronajaty pastviny na české straně hranice, za něž odváděl poplatky tachovskému purkrabímu.¹²⁵ Vůbec první zmínka o Hraničné se objevuje

¹²¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 104. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹²² Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

¹²³ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. 143 s. ISBN: 80-250-1311-1.

¹²⁴ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 230. ISBN: 978-80-86914-60-2.

¹²⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 115. ISBN: 978-80-87316-16-0.

v pozemkové knize z roku 1713, kdy zde bylo uváděno 5 domů.¹²⁶ V roce 1788 zde bylo popisováno již 13 usedlostí. Roku 1838 měla osada společně se sousedním Větrovem 26 usedlostí a 194 obyvatel. V roce 1930 zde stálo 23 domů, v nichž žilo 117 obyvatel německé národnosti a 6 cizozemců.

Zástavba byla dřevěná, složená z neplánovitě založených dvorců. Domky v Hraničné přímo navazovaly na zástavbu německého Hermannsreuthu. Ve vsi stála škola a hospoda. Místní kaple byla pouze dřevěná. Obyvatelé se živili pracemi v lese, později výrobou perleťových knoflíků a upomínkových předmětů z perleti. Při obsazování Sudet americkou armádou zde bylo při přestřelce zapáleno a zničeno 10 domů. Likvidace vsi započala nedlouho po válce.¹²⁷ Dne 26. 9. 1938 padl při rezortní službě v obci stržm. četn. Ladislav Mráz. Novodobý pomník četn. stržm. Mráze, který byl instalován v červnu 2008, se nachází v místech, kde byla před válkou umístěna hraniční závora Ippen. Objekt této překážky zamezoval betonový práh se zabetonovanými kolejnicemi, který je na místě dochován dodnes.¹²⁸

5.10 Jalový Dvůr (Galtenstallung)

Nejstarší písemná zmínka: 1760

Panství v roce 1848: Chodová Planá

Farnost: Chodský Újezd

Původní matriční obvod: Zadní Chodov

Matriční obvod: 1. 1. 1950-31. 12. 1979 Chodová Planá; 1. 1. 1980- Planá

Správní vývoj: Broumov 1. 1. 1850; Zadní Chodov 1. 7. 1960; zánik před rokem 1965

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1938; Tachov 1938-1945; Planá 1945-1949; Mariánské Lázně 1949-1960

¹²⁶ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 136.

¹²⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 115. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹²⁸ Padlí obránci z bojů o čsl. pohraničí 1938-1939/jižní Čechy – stržm. četn. Ladislav MRÁZ. Dostupné z: <https://www.codyprint.cz/padli/cej/cej02.html>.

Soudní okres do roku 1949: Planá¹²⁹

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Galtenstallung osada obce Prommenhof v okr. Planá, v r. 1921-1930 osada obce Broumov v okr. Planá, v roce 1950 osada obce Broumov v okr. Mariánské Lázně, v dalších letech jako osada zanikla¹³⁰

Jalový Dvůr byl položený v lesích, 2 km jihozápadně od Broumova. Dle mapy stabilního katastru z roku 1838 byla veškerá zástavba v Jalovém Dvoře spalná – dřevěná. Tehdy zde v 17 domech žilo 137 obyvatel. Součástí vsi byla také škola čp. 15. K tomuto objektu se vztahuje smutný příběh. Dne 8. 2. 1928 byla ve škole brutálně zavražděna učitelka Maria Fritsche. Případ však nebyl nikdy vyřešen. Dne 3. 8. 1906 byl u příležitosti 300. výročí získání městských lesů vztyčen na Jalovém Dvoře památník. Stál mezi starou a novou lesovnou – tzv. zámečkem. Obelisk měl vyjádřit poděkování města jeho tehdejšími radními, kteří les pro Planou získali.¹³¹ Jeden z řady loveckých zámečků vybudovaných majiteli chodovoplánského panství, rodem Berchem – Haimhausenů, byl postaven v lesích jižně od Broumova, právě v lokalitě Jalový Dvůr. Ze stavby, jejíž podoba se údajně zachovala pouze na jediném obraze, zůstaly zarostlé haldy sutě a při nich dvojice lip velkolistých s nízko zavětvenými širokými korunami.¹³² V roce 1921 bylo v osadě 16 domů, v nichž žilo 78 obyvatel německé národnosti.¹³³ Život na Jalovém Dvoře se nezastavil ani po odsunu německého obyvatelstva. Dne 25. 2. 1946 žádala správa lesů v Chodové Plané, aby budovy na Jalovém Dvoře čp. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 a 17 byly předány i s pozemky pro dosídlené lesní dělníky.¹³⁴

¹²⁹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

¹³⁰ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 199. ISBN: 80-250-1311-1.

¹³¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 119. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹³² Z Broumova přes Jalový Dvůr na Prostřední Žďár https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/z-broumova-pres-jalovy-dvur-na-prostredni-zdar.html.

¹³³ CHYTIL, Alois. Chytilův místopis republiky Československé, 2. vydání. Praha: Alois Chytil, 1929. s. 246.

¹³⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 119. ISBN: 978-80-87316-16-0.

Po válce a odsunu Němců se malou odlehlou osadu nepodařilo dosídlit a s nástupem socialismu už o to kvůli blízkosti hraničního pásma nebyl ani zájem.¹³⁵ V roce 1953 dochází k likvidaci samostatných Městských lesů Planá se správou na Jalovém Dvoře, které přecházejí pod státní lesy ČR. Odsun českého obyvatelstva z Jalového Dvora proběhl údajně až ve druhé polovině šedesátých let 20. století v rámci rozšiřování pohraničního pásma. Opuštěné domy byly srovnány se zemí, nová lesovna (zámeček) teprve kolem roku 1972. Většina budov zmizela. Stojí zde však dva kamenné památníky. Starší z nich je z roku 1856. Je věnovaný místním mužům, kteří padli v první světové válce. Dvě tůje připomínají místo, kde se nacházel vstup do školy.

5.11 Jedlina (Neu Losimthal)

Nejstarší písemná zmínka: 1634

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - 30. 6. 1960 Lesná; 1. 7. 1960 - zánik Tachov

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1. 1. 1974

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov¹³⁶

Územní příslušnost: v letech 1869-1900 pod názvem Neulosimthal obec v okr. Tachov, v roce 1910 pod názvem Neu-Losimthal obec v okr. Tachov, v letech 1921-1930 pod názvem Nový Losimtál obec v okr. Tachov, v roce 1950 se jako osada neuvádí,

¹³⁵ Jalový Dvůr – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1439211>.

¹³⁶ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

v letech 1961-1974 část obce Lesná v okr. Tachov, od 1. 1. 1974 se jako část obce neuvádí¹³⁷

Původní pojmenování vsi, ležící 14 kilometrů jihozápadně od Tachova, znělo Neu Losimthal. Bylo odvozeno od jména majitele panství Tachov, Jana Antonína Losyho z Losimthalu (uváděného také jako z Losimthalu), který jej získal v roce 1664. Místní část lokality byla známá pod označením Neu Donhausen již v roce 1634. Patrně po souhlasu vrchnosti byla ves dodatečně přejmenovaná. K dalším názvům patřily Neu Losimthall (1666), Neulosimthal (1681), Neu Losenthal (1713), Neulosymthall (1713), Rosenthal (1720), Neu Losentheil (1757), Neu Losimthal s Neu Donhausen (1788), Neu Losymthal a Losymthal, lidově Rosymthal (1838). Český ekvivalent Nový Losimthal byl vytvořen uměle po roce 1918 a byl používán do roku 1948. V roce 1948 byl vytvořen nový název Jedlina.¹³⁸ Vesnice byla založena na pozemcích tachovského panství kolem roku 1626.¹³⁹ Za nejstarší písemný údaj o původní samotě „Neudonhausen“ o čtyřech domcích lze považovat záznam z roku 1636, týkající se nově usazených osídlenců. Vznik vesnice „na panském“ umožnil majitel tachovského panství - Johann Filip Husmann.¹⁴⁰

Katastr obce byl poměrně rozlehlý. Ležela na něm osada Nová Huť (Neuhütte), dále sklářská lokalita Kollerova Huť (Kollerhütte), zaniklá sklárna Draxelhütte a několik vrchnostenských hájoven. V roce 1664 získává tachovské panství Jan Antonín, hrabě Losy z Losimthalu. Teprve nyní dochází k přílivu poddaných a rychlému rozvoji lokality. V roce 1700 stálo v Jedlině 17 domů. V roce 1764 to bylo již 34 domů. Při sporu Waldhäuslerů (lesních domkářů) s vrchností patřili zdejší poddaní k nejradiálnějším. Při rebelii v roce 1790 bylo do Jedliny umístěno 12 vojáků s velitelem. Tereziánský katastr zde roku 1757 uvádí 25 domků. V roce 1887 se Jedlina stává samostatnou farností, budovu fary ale získala až v roce 1815. V letech 1854–1855 byla vztyčena věž kostela.¹⁴¹ Prostá

¹³⁷ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 204. ISBN: 80-250-1311-1.

¹³⁸ VETRÁK, Miroslav. Jak vznikly názvy obcí – Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/jak-vznikly-nazvy-obci20090518.html.

¹³⁹ Jedlina – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438861>.

¹⁴⁰ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 150. ISBN: 978-80-86914-60-2.

¹⁴¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 125. ISBN: 978-80-87316-16-0.

jednolodní stavba empírového kostela se skládala z obdélné lodi a krátkého čtvercového presbytáře, k jehož východní stěně přiléhala drobná sakristie. Loď i presbytář byly kryty rovným stropem a zastřešeny vysokou valbovou střechou. Interiér byl vybaven rokokově.¹⁴² V roce 1838 zde bylo 58 domů a 408 obyvatel.¹⁴³

Od roku 1924 zde byl i poštovní úřad, stávala tu také četnická stanice. V obci bývaly vždy 3-4 hospody, vyhlášený býval i hostinec na bývalé Kollerově Huti. Historické soupisy živností zde připomínají několik obchodů se smíšeným zbožím. V okolí obce se těžila kvalitní žula. Obyvatelé se vedle zemědělství zabývali soustružením dřeva a prací v lese.¹⁴⁴ Historie školy v Jedlině se začala odvíjet v roce 1790, kdy zde v návaznosti na zřízení fary zahájil své pedagogické působení Matthias Schwab ze Svaté. Vyučování probíhalo v čp. 50, které však brzy nedostačovalo nárokům na výuku, proto v roce 1823 došlo na výstavbu nové budovy triviální (farní) školy čp. 58. Školní obvod byl poměrně rozsáhlý. Spadaly do něj jednak jedlinské osady Nová Huť (zčásti) a Kollerova Huť, obec Stará Knížecí Huť s osadou Háje a osada obce Zahájí, Zadní Zahájí. V roce 1893 byla pro školu vystavěna dlouho očekávaná nová budova čp. 65. Od roku 1873 škola náležela do obvodu školního okresu.¹⁴⁵ Budovou, která byla ve venkovském prostředí výjimečná, byla tzv. Güntnerova nemocnice. Rozlehlá stavba byla vybudována z prostředků darovaných jedlinským rodákem - MUDr. Wenzlem Güntnerem (* 1820, † 1896). V roce 1921 byla nemocnice, která sloužila též jako starobinec, uzavřena. Roku 1927 byla převzata okresním úřadem a využívána jako ústav pro duševně choré. V roce 1930 měla obec 392 německy mluvících obyvatel v 67 domech.¹⁴⁶

Americká armáda vstoupila do Jedliny 24. 4. 1945. Odpor byl kladen pouze z domu čp. 25, kde němečtí vojáci zřídili kulometné hnízdo. Od listopadu 1945 byla ves pod správou českého komisaře, záhy zde byla zřízena stanice Sboru národní bezpečnosti.

¹⁴² Jedlina - Kostely. Dostupné z: <http://znicenekostely.cz/index.php?load=detail&id=13803>.

¹⁴³ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 182.

¹⁴⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 125. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁴⁵ BÍZOVÁ, Dana; NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Jedlina 1921-1936. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2007. s. 6.

¹⁴⁶ STICHELBAUT, Birger; COWLEY, David. Conflict Landscapes and Archaeology from Above. Farnham, Burlington: Ashgate Publishing, 2016. s. 246-247. ISBN: 978-14-72464-38-5.

V září 1946 vykopali jedlinští Němci pod dozorem příslušníků SNB hroby obětí pochodu smrti, které byly většinou zastřeleny a zakopány u Staré Knížecí Huti a na dalších místech v okolí. Mrtví byli poté pohřbeni do společného pietně upraveného hrobu v Tachově. Na jaře 1948 byla již Jedlina liduprázdná. Nově zřízená pohraniční stráž využívala nejprve rozlehlý objekt Güntnerovy nemocnice. Naprostá většina domů byla zbořena na počátku padesátých let 20. století.¹⁴⁷ Z kostela sv. Anny dnes zbývá hromada sutin ve středu vsi. Po válce byl kostel používán jako seník a jeho věž jako pozorovatelná Pohraniční stráž.¹⁴⁸ V květnu 1963 byl kostel zapálen úderem blesku a zřícenina byla zanedlouho poté odstřelena. Stejný osud stihl i Güntnerovu nemocnici.¹⁴⁹ Katastr obce připadl od července 1952 k Lesné, úředně však byla obec Jedlina zrušena až na začátku roku 1974.¹⁵⁰ Nedaleko zaniklé obce se nachází národní přírodní památka Na požárech. Celá oblast bývalé vsi leží v Chráněné krajinné oblasti Český Les.¹⁵¹

5.12 Kamenička (Steinhof)

Nejstarší písemná zmínka: 1555

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Milíře

Původní matriční obvod: Milíře

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: Lučina 1873; zánik 1955

Politický okres do roku 1960: Tachov

¹⁴⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 125. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁴⁸ Jedlina – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438861>.

¹⁴⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 125. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁵⁰ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 150. ISBN: 978-80-86914-60-2.

¹⁵¹ Jedlina (Lesná) – Wikipedie. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Jedlina_\(Lesn%C3%A1\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jedlina_(Lesn%C3%A1)).

Soudní okres do roku 1949: Tachov¹⁵²

Územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Steinhof osada obce Mauthdorf v okr. Tachov, v letech 1880-1930 pod názvem Steinhof osada obce Sorghof v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Lučina v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Milíře v okr. Tachov)¹⁵³

Před rokem 1523 byl pravděpodobně založen hospodářský dvůr, na jehož místě byla později vystavěna Kamenička.¹⁵⁴ Jméno Steinhof upomíná na blízký vápencový lom, který má své počátky ve středověku. V historických pramenech se objevuje od roku 1555. Kolem roku 1624 koupil do té doby samostatný dvůr nový majitel tachovského panství, Jan Filip Husmann a připojil jej k Tachovu. Na historické mapě datované do roku 1790 je zde zakreslen ovčín a obydlí panského ovčáka. Na počátku 19. století dvůr zanikl a prostor, kde stál, byl vrchností pronajat poddaným. Kamenička byla založena na pravidelném ulicovém půdorysu a osídlena drobnými domkáři, kteří vlastnili od dvou do šesti hektarů půdy. V roce 1838 zde stálo 12 převážně dřevěných chalup. Počet domků zůstal stejný i v první polovině 20. století.¹⁵⁵ V roce 1921 žilo v osadě 91 obyvatel německé národnosti.¹⁵⁶

Po roce 1945 patřila Kamenička k prvním lokalitám této části Tachovska, které byly opuštěny a následně zbořeny. V údolí pod Kameničkou stálo několik mlýnů, které až na Mýtský mlýn (Mauthmühle) zanikly. V hájku, využívaném jako bažantnice, nalezneme nevýrazné pozůstatky zaniklé Kameničky. Mezi kostelem a bývalou Kameničkou leží hřbitov, kam byli kromě obyvatel Milířů, Obory a Lučiny pohřbíváni

¹⁵² Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

¹⁵³ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 219. ISBN: 80-250-1311-1.

¹⁵⁴ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 132.

¹⁵⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 136. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁵⁶ Kamenička (Steinhof) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/68-kamenicka-steinhof/>.

i zemřelí z Kameničky. Dnes zde stojí kamenné kříže pravověrných katolíků vedle dřevěných křížů vyznavačů pravoslaví a pomníčků těch, kteří byli nevěřící.¹⁵⁷

5.13 Kollerova Huť (Kollerhütte)

Osada Kollerova Huť ležela severovýchodně od obce Jedlina pod Mysliveckým vrchem. Sklárnu zde v roce 1764 založil skelmistr Franz Koller.¹⁵⁸ Vystřídali se zde sklářští podnikatelé z rodu Dannhoferů, Lenků a Blochů.¹⁵⁹ Vedle Kollerovy Huti je zde historickými prameny uváděna ještě Losimtálská huť a Nová huť, přičemž je zřejmé, že Novolosimtálská a Kollerova Huť jsou s velkou pravděpodobností totožné. Kollerova Huť se v 18. a 19. století skládala z jedné francouzské pece s osmi sklářskými pánvemi a zaměstnávala kolem 20 dělníků. Provoz sklárny byl definitivně zastaven v roce 1894, kdy ji vlastnila firma Kupfer a Glaser. Potom byla sklárna i buchary, které byly poháněné vodou z potoka, zbořeny. V první polovině našeho století zde stávaly jen tři chalupy a hájovna. Přes mnohá omezení, daná již tereziánským lesním řádem z roku 1754, se na Tachovsku lesní řemesla udržela až do 20. století. Např. na Kollerově Huti se dřevěné uhlí do poloviny 20. století vyrábělo pokročilejší technologií, pálením ve zděných pecích.¹⁶⁰ V mapě josefovského vojenského plánování z let 1764-1768 je Kollerova Huť označena pod názvem Neuhütte. Budova sklárny stávala v místech, kde huť pracovala po celé 19. století. Cesta ke sklárně procházela skalní branou Steinerne Thor, která je na mapě označena a asi 1 km od huti dosud zachována.¹⁶¹

Na místě jsou dosud patrné dva rybníčky a haldy skelného odpadu porostlé kopřivami. Z období sklárny pochází také stromořadí kaštanů, které končí v lesním porostu. Při křižovatce lesních silnic, asi 0,5 km východně, se nachází zbytky staré hájovny - sklep. Nalevo od silnice vystupuje velký balvan, na němž stával kříž. Asi 0,5 km jižně

¹⁵⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 136. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁵⁸ Kollerova Huť – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=3823>.

¹⁵⁹ Kollerova Huť (Kollerhütte) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/31-kollerova-hut-kollerhutte/>.

¹⁶⁰ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 45. ISBN: 978-80-261-0423-0.

¹⁶¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Sklářství v Českém lese na Domažlicku a Tachovsku. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2009. s. 178. ISBN: 978-80-86125-97-8.

od křižovatky, napravo ve svahu, se nachází zříceniny uhlířských pecí z roku 1944. Severozápadně od křižovatky je zmiňována pověstmi opředená skalka Muschelhütte, kde údajně sídlil loupežník Muschel.¹⁶² Žulové balvany a skalky, kterým se říká Čertův kámen u Kollerovy Huti, leží v lesích mezi bývalou Novou Hutí (Neuhütte), Kollerovou Hutí (Kollerhütte) a Jedlinou (Neulosimthal), na rozhraní dnešních katastrů Nové Domky a Žebráky. Vztahují se k nim různé pověsti. Skalka byla též nazývána Sesselberg a okolní skalky Muschelhütte.¹⁶³

5.14 Kolm (Kolm)

Kolm byl položený v lesích, 4 km jižně od Lesné. První zmínka o Kolmu pochází z roku 1523. V letech 1559-1560 byly v kolmské sklárně údajně vyrobeny skleněné čočky pro okna tachovského kostela Panny Marie. Na konci 16. století byla sklárna v nájmu sklářského rodu Lorenzů. Ještě v roce 1694 měli kolmští poddaní vlastního rychtáře. Údaje tereziánského katastru z roku 1722 sdělují, že v místech kolmské sklárny, která zanikla před padesátými léty, byl vystavěn panský dvůr, při kterém tehdy stály 4 chalupy. Před rokem 1805 povolila vrchnost Sebastianu Konradovi, aby nad potokem jižně od dvora vystavěl pohodnici. V roce 1927 byla pohodnice přikoupena zpět ke statku Lesná.¹⁶⁴

Na křižovatce cest do zaniklého Kolmu a zaniklé Schönwaldské Huti se nalézala malá zděná kaple Panny Marie, nazývaná v minulosti Domeček Matky boží. Vznikla po roce 1890 na náklady Berty Širntingárové, majitelky velkostatku Lesná. Zpustlá kaple byla opravena do současné podoby v roce 1993, za přispění rodáků z Německa. Nedaleko zřícenin panského dvora v Kolnu se při cestě nalézala výklenková kaple Panny Marie Lurdské. Původně tu stával sloup se svatým obrázkem, který v roce 1935 nahradila kaple z kamenných neomýtaných bloků, které mají připomínat lurdskou jeskyni.¹⁶⁵ Majitelé panství, jimiž byli až do roku 1909 rytíři Širntingárové – Schirndingarové ze Schirndingu,

¹⁶² PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 36. ISBN: 80-901122-2-6.

¹⁶³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Příběhy vepsané do kamene aneb putování za drobnými kamennými památkami Domažlicka a Tachovska, Díl I. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. s. 26. ISBN: 978-80-86125-93-0.

¹⁶⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 139. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁶⁵ KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. s. 26-27. ISBN 978-80-87018-43-9.

využívali okolí Kolmu jako lovecký revír. Rozvoj kolmského lesního revíru pokračoval i za jejich nástupců - Dobřenských z Dobřenic. V letech 1860-1944 se v blízkosti Kolmu rozkládala obora, v níž bylo chováno až 160 kusů vysoké zvěře. Poslední majitel panství se věnoval hlavně chovu ryb a počet rybníků na statku zvýšil na 47.¹⁶⁶ Soustava několika drobných rybníčků na Lesním potoce a jeho přítocích, v těsném jižním sousedství zaniklého Kolmského dvora, byla založena majiteli panství Lesná ve dvacátých letech 20. století pro produkci pstruhové násady. Čtyři z nich mají svá vlastní jména – Anenský, Mulcerův, Honzův a Tetřeví (jediný staršího data, na mapách malovaný již v první polovině 19. století), dalších několik drobných je bezejmenných.¹⁶⁷

Z bývalého dvora dnes zůstávají velké zříceniny při okraji lesní mýtiny, dosud znatelné jsou také zbytky hájovny. Severně při cestě od Lesné se nachází kaple Matky Boží z roku 1935 - kamenná stavba, která zřejmě měla napodobovat zázračnou Lurdeskou jeskyni. Severozápadně od místa, při cestě do dnes také neexistující Schönwaldské Huti, je na rozcestí lesních cest kaplička, obnovená po roce 1990.¹⁶⁸ Dne 3. 10. 2010 byla zpřístupněna veřejnosti poblíž Lesné nová naučná stezka s názvem Vodní svět. Stezka je dlouhá 3 km. Na stezce je krytá pozorovatelná. Stezka zavede návštěvníky do vodního světa bývalých chovných rybníků u zaniklé obce Kolm. Na Kolmu žije od roku 2005 rodinka bobrů. Rybníky obývají různé druhy obojživelníků, vyskytuje se zde významná populace skokanů.¹⁶⁹

5.15 Lučina (Sorghof)

Nejstarší písemná zmínka: 1523

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Milíře

Původní matriční obvod: Milíře

¹⁶⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 139. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁶⁷ Kolm (Kolm) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/33-kulm-kolm/>.

¹⁶⁸ Kolm – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2835>.

¹⁶⁹ Městské kulturní středisko Tachov-Turistické informace Tachovsko.

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 30. 6. 1960 Lučina; 1. 7. 1960- Tachov

Správní vývoj: Mýto 1. 1. 1850; obec 1873; Milíře 26. 11. 1971; zánik 1. 1. 1980

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov¹⁷⁰

Územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Sorghof osada obce Mauthdorf v okr. Tachov, v letech 1880-1930 pod názvem Sorghof obec v okr. Tachov, v letech 1950-1971 obec v okr. Tachov, 26. 11. 1971 - 31. 12. 1979 část obce Milíře v okr. Tachov, od 1. 1. 1980 se jako část obce neuvádí¹⁷¹

Předchůdcem vesnice poprvé zmiňované k roku 1523 býval svobodný statek rytíře Sorgera, odtud původní název „Sorgerův dvůr“. V roce 1556 jej koupil Albrecht von Neuperk a následně ho prodal německým vladykům z Wirschebergu. Johann Anton Losy ves i se dvorem v roce 1696 natrvalo přikoupil k tachovskému panství. Od 18. století zde byla v provozu řada průmyslových podniků jako železná huť, hamry, válcovny, slévárny cínu a mědi, sklárna s brusírnou a leštírnou. Po roce 1971 zmizela pod hladinou přehrady zásobující Tachov pitnou vodou a její katastr připadl k Milířům.¹⁷² Vlastní ves Sorghof byla plánovitě založena krátce před rokem 1800. V roce 1838 se skládala ze dvou řad domků, které byly založeny při cestě do Milířů. V tomto roce je zde uváděno 40 popisných čísel.¹⁷³ V roce 1921 je v obci 88 a v roce 1940 pak 86 popisných čísel. V tomto roce žilo v obci Lučina 628 obyvatel, z nichž se 625 hlásilo k německé národnosti.¹⁷⁴ V roce 1940 to již bylo 86 popisných čísel, mezi něž se ovšem počítaly i okolní mlýny a samoty. Roku 1930 žilo v Sorghofu 524 obyvatel německé národnosti.

¹⁷⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

¹⁷¹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 294. ISBN: 80-250-1311-1.

¹⁷² BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 181. ISBN: 978-80-86914-60-2.

¹⁷³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 144. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁷⁴ Lučina (Sorghof) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/40-lucina-sorghof/>.

Roku 1939 měla obec se sousední Kameničkou a samotami celkem 624 obyvatel.¹⁷⁵ Žili zde většinou řemeslníci a pracovníci průmyslových provozů. Počet obyvatel pracujících v zemědělství byl zanedbatelný.¹⁷⁶

Údolí, v němž se Lučina rozkládala, spadalo původně pod Mýto a Kamenička byla až do roku 1850 přiřčena k Milířům. V roce 1874 byly obě osady i se svými částmi sloučeny do nové obce Sorghof. Církevní správou náležela obec do Tachova.¹⁷⁷ Centrem železářské výroby na tachovském panství byla právě Lučina, kde je hamr předpokládán již roku 1730.¹⁷⁸ Nejprve zde vrchnost vystavěla železářnu s vysokou pecí. Nejstarší stavební plány ke stavbě železářny jsou datovány rokem 1808. Železářna byla v letech 1858-1861 přestavěna na brusírnu a leštírnu skla. V šedesátých letech 19. století vyrostla mezi starým sorghofským dvorem a železářnou budova nové sklárny, v bývalé železářně se od té doby brousilo a leštilo ploché sklo. Sklářnu, která byla v provozu od roku 1904, vlastnila firma Kupfer a Glaser. Opuštěné budovy sklárny byly zbořeny v roce 1906, zbytky zdiva se však zachovaly až do roku 1930. Budova železářny se udržela až do počátku sedmdesátých let 20. století. Na katastrálním území bývalé Lučiny stálo několik samot a průmyslových provozů. V západním výběžku katastru ležel na Sklářském potoce, dříve Paulusbrunner Bach a Sorghofský mlýn. Budova hostince Kreutzwirtshaus je dosud zachována.

Americká armáda vstoupila do Lučiny bez boje 5. 5. 1945.¹⁷⁹ Dne 18. 10. 1945 jmenovala Okresní správní komise v Tachově zatímního zmocněnce Jaroslava Zavorala vedením agendy obce Lučina (Sorghof), kterou vedl dosavadní německý starosta Franz Josef Beer. Jaroslav Zavoral zároveň vedl správu obcí Obora a Milíře. Německý starosta spravoval i nadále finanční agendu, a to až do odsunu v létě 1946. Obec Lučina byla osidlována velmi pomalu, proto se dne 7. 7. 1946 rozhodly obce Lučina a Obora vytvořit společnou místní správní komisi. Okresní správní komise v Tachově jmenovala místní

¹⁷⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 144. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁷⁶ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 130-132.

¹⁷⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 144. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁷⁸ FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 35. ISBN 978-80-261-0423-0.

¹⁷⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 144. ISBN: 978-80-87316-16-0.

správní komise pro obě obce dne 11. 7. 1946 ve složení: předseda Jaroslav Zavoral a členové František Dům, Josef Křížek a Josef Flidr.¹⁸⁰

Do podzimu 1946 byla většina z původních obyvatel vysídlena do Německa. Ti, kteří zůstali, uprchli v dubnu 1948 přes státní hranici do Německa. Z bývalých obyvatel zůstali pouze majitelé Kreuzwirtshausu. Již na podzim roku 1945 obsadili Mýtský mlýn a Zeiselmühle Češi. V padesátých letech 20. století byla zbořena Kamenička a části domů v Lučině.¹⁸¹

Vodní dílo Lučina má vodárenský účel, zásobuje pitnou vodou většinu okresu Tachov. Autorem projektu vodního díla Lučina byl v březnu 1969 podnik Hydroprojekt Praha a stavba byla schválena ONV Tachov dne 17. 3. 1970. Stavební práce započaly v březnu 1971. Zajišťovaly je Vodní stavby Praha, závod Plzeň. Přehrada byla dokončena v prosinci 1974 a v srpnu 1975 byla napuštěna. Před napuštěním nádrže byla provedena celková demolice obce Lučina. Náhradou pro původní obyvatele bylo celkem 56 nových bytů postavených v Halži a Lesné.¹⁸²

5.16 Mílov (Mühlloh)

Nejstarší písemná zmínka: 1540

Panství v roce 1848: Velké Dvorce

Farnost: Přimda

Původní matriční obvod: Přimda

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Přimda

Správní vývoj: Přimda 1. 1. 1850; zánik 1. 7. 1980

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; Přimda 1855-1868; Tachov 1868-

¹⁸⁰ ZÍMOVÁ, Jana. Místní národní výbor Lučina (1941) 1945-1959. Státní oblastní archiv v Plzni - Státní okresní archiv Tachov: Tachov, 2008. s. 3.

¹⁸¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 144. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁸² Lučina – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1444811>.

Soudní okres do roku 1949: Přimda¹⁸³

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Mühlloh osada obce Přimda v okr. Tachov, v letech 1921-1980 osada obce Přimda v okr. Tachov, k 1. 7. 1980 jako osada zanikla¹⁸⁴

Zaniklá lokalita, založená v hlubokém mokřinatém údolí, které leží pod silnicí směřující z Přimdy do Rozvadova. Základem osídlení byl prastarý mlýn Lohenmühl, zmiňovaný již v roce 1540.¹⁸⁵ V roce 1540 odprodali majitelé Přimdy, páni ze Švamberka, mlýn přimdskému měšťanu Wenzlu Schmidtovi. V roce 1576 kupuje svobodný mlýn Hans Thomas Waldvogel řečený Janko, který vstoupil do služeb Švamberků jako písař a později se stal vrchnostenským správcem a výběřčím cla. Švamberkové mlýn zprostiti všech závazků a robotních povinností. Waldvogel mohl na svých pozemcích založit i několik chalup pro poddané, které se později staly základem Mílova. V roce 1585 je Lohenmühl zapsán do zemských desek a Janko získává predikát von Lohenmühl.¹⁸⁶

Odchod Švamberků a nástup nového majitele Přimdy - Andrese Lidla z Lidlova, nového majitele panství Přimda, znamená konec Waldvogelova dominia. Když se Waldvogel von Lohenmühl vydal v roce 1604 za účelem obhájení práv k jeho majetku do Prahy, tak byl u Zdic zastřelen najatým vrahem.¹⁸⁷ Berní rula z roku 1654 uvádí v osadě Lohmühl čtyři chalupníky, kteří drželi od 4 do 6 strychů půdy a tzv. dva zahradníky. Tereziánský katastr zmiňuje v Mílově k roku 1757 dva mlýny po jednom kole a dva mlýny po dvou kolech a jedné stoupě.¹⁸⁸ V roce 1838 zde bylo 19 domů se 125 obyvateli.¹⁸⁹

¹⁸³ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

¹⁸⁴ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 319. ISBN: 80-250-1311-1.

¹⁸⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 42. ISBN: 80-901122-2-6.

¹⁸⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 154. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁸⁷ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 224.

¹⁸⁸ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 154. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁸⁹ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 169.

V roce 1921 měl Mílov 26 usedlostí, v nichž žilo 163 obyvatel. Všichni byli německé národnosti. V roce 1930 se počet obyvatel snížil na 144 a 27 usedlostí.¹⁹⁰ Stály tu 4 mlýny, 2 hospody, myslivna a ovčín. Zdejší mlýny byly tehdy označeny jmény: Obermühle, Obere Brandelmühle. Untere Brandelmühle a Herrenmühle. Dále zde stávala cihelna. Po roce 1945 převážná část lokality zanikla, zůstaly pouze objekty při silnici do Rozvadova. Úředně byl zánik lokality vyhlášen k 1. 7. 1980.¹⁹¹

Na jaře 1939 zde vznikl internační a sběrný tábor pro Židy.¹⁹² Ten byl tvořen dlouhým dřevěným barákem a stráženo ozbrojenou stráží. Do zdejšího internačního tábora byli v roce 1941 svezeni židé z širokého okolí. Mohlo zde být internováno okolo jednoho sta osob. V průběhu roku 1942 byli Židé z tábora vyvezeni do terezínského ghetta a odtud do vyhlazovacích táborů. Tábor v Mílově byl pak změněn na mužský pracovní tábor.¹⁹³

5.17 Mlýnské Domky (Mühlhäseln)

Osada ležela v lučinatém údolí jižně od Nové Vsi, ke které patřila.¹⁹⁴ Mlýnské domky vznikly na pastvinách kolem mlýna Zanamühle.¹⁹⁵ Tereziánský katastr, sestavený k polovině 18. století, uvádí při Nové Vsi prozatím pouze jeden mlýn o jednom kole. Také situace na mapě prvního vojenského mapování ze šedesátých let 18. století tomu nasvědčuje. Podrobně je zástavba lokality zakreslena na mapě stabilního katastru z roku 1838. Zde je zaznamenán Untere Mühle, jehož budova byla tehdy spalná, s vlastním rybníkem, a v jeho blízkosti i Obere Mühle se zděnou budovou a mlýnským rybníkem. Starší se zdá v tomto případě Obere Mühle, od něhož napravo je zachyceno šest dřevěných

¹⁹⁰ Mílov (Mühlloh) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/36-milov-muhlloh/>.

¹⁹¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 154. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁹² PADEVĚT, Jiří. Topografie teroru, Edice Věda kolem nás | Prostory společné paměti. Praha: Středisko společných činností AV ČR, 2015. s. 8-9. Ediční číslo 11891.

¹⁹³ FIEDLER, Jiří; CHVÁTAL, Václav, Fred. Židovské památky Tachovska, Plánska a Stříbrska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. s. 97. ISBN: 978-80-86125-81-7.

¹⁹⁴ Mlýnské Domky – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2631>.

¹⁹⁵ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 164.

staveb nazvaných Mühlhäusel. Jedná se o základ pozdější vísky, která byla součástí obce Nová Ves. Její domky byly obsaženy v číslování objektů této obce.¹⁹⁶

K Mlýnským Domkům patřil ještě jeden mlýn, Kaspermühl, který se nacházel nad Mlýnskými Domky. Jeho mlýnské kolo roztáčela voda z pramenů z Kamenného vrchu (Niklasberg), která byla rovněž soustředěna do mlýnského rybníka nad mlýnem. Činnost Kaspermühl byla ukončena koncem dvacátých let 20. století, proto tento mlýn není zmiňován v Seznamu vodních děl z roku 1930.¹⁹⁷ V roce 1930 měla Nová Ves celkem 167 popisných čísel, z toho 20 náleželo Mlýnským Domkům a 6 blízké samotě Stará Huť. Dolní Mlýn čp. 76 se naposledy jmenoval Mühl beim Mühlseffn. Byl v majetku rodiny Thumsů. V roce 1938 vyhořel a nebyl již obnoven pro původní využití. Hornímu mlýnu čp. 74 se říkalo Wamsermühle. Patřil rodině Wamserů. Provoz v něm byl zastaven již před druhou světovou válkou. Nad tímto mlýnem měl být založen mlýn třetí. Víška byla rozbořena zřejmě v průběhu padesátých let 20. století. Zbyly pouze dva rybníky.

Asi 2,5 km jihozápadně od Mlýnských Domků stávala na lesní mýtině při silnici další, dnes pustá lokalita, nazývaná Stará Huť (Altglashütte). Také zde stávala sklárna, která měla poměrně krátké trvání. Se zprávami o ní se setkáváme v průběhu druhé poloviny 18. století. Část území zaniklé obce byla zrekultivována na louky. Zachovány a nově upraveny byly dva mlýnské rybníky. V roce 1991 byla založena v místech vsi sezónní stáj pro dobytek.¹⁹⁸ Z novoveské silnice odbočuje do prostoru Mlýnských Domků stará štětovaná cesta. Výraznější pozůstatky se dochovaly z Dolního Mlýna.¹⁹⁹

5.18 Mnichovství (Münchsfeld)

Zaniklá lokalita, položená v údolí, 1 km severně od Svaté Kateřiny. Ve svém názvu ukrývá vzpomínku na dávné působení kladrubských mnichů, kteří zde založili proboštství.

¹⁹⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 159. ISBN: 978-80-87316-16-0.

¹⁹⁷ Naučná stezka "Milíře a vodní mlýny" - Obec Třemešné ve spolupráci s CHKO Český les a Lesy ČR. Dostupné z: <https://stezka-milire-vodnimlyny.webnode.cz/ns-milire/mlynske-domky/>.

¹⁹⁸ Historie obce(i) – Třemešné. Dostupné z: <http://www.obectremesne.cz/index.php/historie-a-pamatky/historie-obcei>.

¹⁹⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 159. ISBN: 978-80-87316-16-0.

Ve 14. století mělo místo větší důležitost, kterou později pozbylo. V roce 1306 přešla zdejší poustevna, spravovaná třemi poustevníky, pod správu kladrubského kláštera. Kladrubští mniši založili při poustevně, která stávala patrně v místech dnešního kostela sv. Kateřiny, probošství. Statek kladrubských mnichů, ke kterému náležely čtyři okolní vsi, byl patrně vyplněn za husitských válek. V roce 1576 kupují zpustlé probošství Švamberkové a zakládají zde dvůr Münchsfeld – Mnichovství.²⁰⁰ Zdejší kapli nechal postavit v roce 1815 mlynář Caspar Seitz z Kandlova mlýna. V interiéru původně visel obraz Panny Marie Pomocné.²⁰¹ V roce 1591 poprvé objevujeme označení Münchhof. Od roku 1608 se Švamberkové nazývají pány na Mynichsfeldu.²⁰² Predikátem z Münchsfeldu doplnil své jméno i majitel Tachova, Jan Filip Husmann. Lokalita Münchsfeld se sousední pustou vsí Pytlíkovem – Bitlikau je zaznamenána na Müllerově mapě Čech z roku 1720. Při pozemkové reformě celkem 106 ha pozemků a dvůr koupil roku 1927 Karel Nováček. Tomu statek zabavili Němci a potom komunisté.

Vedle dvora a k němu náležejících budov stálo v Mnichovství ještě dalších sedm usedlostí. Jednalo se především o starý Mönchsmühle čp. 58, později zvaný Kondlmühle, s kapličkou Panny Marie. Severovýchodně od Mnichovství stával u velkého rybníka ještě mlýn Maxmühle čp. 60, z něhož se zachovaly jen trosky zdiva. Mlýn Mönchsmühle se jako jediný z budov zde vystavěných zachoval do dnešních dnů. V roce 1947 měly ještě všechny stavby včetně dvora a Maxmühle střechy, poničena byla pouze usedlost pod dvorem. Zdivo budov, pecí, pozůstatky rybníka a starý klenutý most jsou zde viditelné i dnes.²⁰³

5.19 Nová Huť (Neuhütte)

Nejstarší písemná zmínka: 1596

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Jedlina

²⁰⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 42-43. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁰¹ KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. s. 31. ISBN 978-80-87018-43-9.

²⁰² SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 164.

²⁰³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 163. ISBN: 978-80-87316-16-0.

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - zánik Lesná

Správní vývoj: Jedlina 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²⁰⁴

Územní příslušnost: v letech 1869-1900 pod názvem Neuhütte osada obce Neulosimthal v okr. Tachov, v roce 1910 pod názvem Neuhütte osada obce Neu-Losimthal v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Nový Losimtál v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Lesná v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla²⁰⁵

Osadu tvořily samoty roztroušené na lukách u dvou rybníků na Hraničním potoce, nad dnes také zaniklou vsí Hraničky.²⁰⁶ První ověřené zprávy o této lokalitě pocházejí z roku 1771. Pravděpodobně nejstarší z tohoto sídliště býval mlýn Zanamühle, založený se souhlasem vrchnosti v roce 1732.²⁰⁷ Název osady Nová Huť vznikl kolem roku 1771 při číslování místních usedlostí. Také Nová Huť se však skládala z několika částí. Nejstarší částí byly tzv. Mühlhäuseln. Další části Nové Huti byly průmyslové podniky na horním toku Hraničního potoka a vlastní Kollerova Huť. Společné číslování s Novou Hutí měly také vrchnostenské objekty v Rendezvous. Naproti Nové Huti, na svahu nad rybníkem, stávaly samoty Fuchsloch – Liščí Díra, které se skládaly ze čtyř popisných čísel, ale ležely již na katastru sousedních Žebráků.

Podomácké broušení skla je tu doloženo ještě na konci 19. století. Obyvatelé se živil i výrobou dřevěného zboží. Jádrem Nové Huti při Horním Hraničském rybníku se až do zániku v roce 1945 skládalo ze dvou mlýnů a pěti usedlostí.²⁰⁸ V roce 1921 měla osada 13 usedlostí, v nichž žilo 111 lidí (110 německé a 1 české národnosti). Roku 1930 tu bylo 14 usedlostí. Osada, opuštěná po válce, zanikla v padesátých letech při budování

²⁰⁴ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

²⁰⁵ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 350. ISBN: 80-250-1311-1.

²⁰⁶ Nová Huť – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2723>.

²⁰⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les – Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 44-45. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁰⁸ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 162. ISBN: 978-80-86914-60-2.

hraničního pásma, jehož zatarasy procházely její východní částí.²⁰⁹ Prostor, kde osada stávala, je nejlépe přístupný po cestě vedoucí při západním břehu Horního Hraničského rybníka. Nejvýraznější zříceniny se zachovaly z historického Zanamühle. U mlýna stála boží muka z roku 1759, zřízená Johannem Eckertem. Oba mlýny a podstatnou část bývalé osady Nová Huť odkoupil od pozemkového fondu soukromý zemědělec, který zde pěstuje ovce. Zříceniny obou mlýnů jsou oplocené a nepřístupné.²¹⁰

5.20 Nová Knížecí Huť (Neufürstenhütte)

První písemná zmínka: 1784

Panství v roce 1848: Zahájí

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - zánik Lesná

Správní vývoj: Česká Ves 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²¹¹

Územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Neufürstenhütte osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v letech 1880-1930 osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Lesná v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla.²¹²

Zcela zaniklá lokalita rozkládající se asi 2 km severozápadně od Staré Knížecí Huti. Sklárna zde byla založena již před rokem 1738 Lobkovici, vlastníci waldheimské panství.²¹³ Pro odlišení od nedaleké Staré Knížecí Huti nazývána později Novou Knížecí

²⁰⁹ Nová Huť (Neuhütte) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/39-nova-hut-neuhutte/>.

²¹⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 167. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²¹¹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

²¹² RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 350. ISBN: 80-250-1311-1.

²¹³ Nová Knížecí Huť – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=3203>.

Hutí. Poprvé výslovně uváděna s huťským rybníkem v roce 1743. V nájmu sklárny se vystřídal sklářské rody Lenků a Danhofů. Jako poslední ji vlastnila firma Bloch. Zanikla kolem roku 1884, brusírny však pracovaly až do roku 1938. Mimo vlastní sklárny zde stával ještě panský dům a na potoce ležící Annenská brusírna a leštírna. Oba tyto podniky byly nazvány po manželce majitele Waldheimského statku, Arnošta Malovce, Anně von Mylius. Ještě v roce 1930 zde v 7 usedlostech žilo 71 obyvatel.²¹⁴

V lesích někdejšího panství Zahájí, tehdy v držení Lobkoviců, byla před rokem 1738 zprovozněna jedna z pohraničních skláren.²¹⁵ Sklárna vyráběla především ploché sklo a zrcadla. Byla vyhašena někdy po roce 1884.²¹⁶ Brusírny a leštírny fungovaly ještě v roce 1938. V roce 1925 je zde uváděna výroba celulózy. Západně od rybníka při cestě do Ostrůvku nechala vrchnost v roce 1870 vystavět tzv. Ernstlust – Arnoštův letohrádek. Dnes jeho místo připomíná malá lesní mýtinka a nepatrné základy zdiva. Úředně přestala osada existovat v roce 1960.²¹⁷

5.21 Novohradský (Nowohradsky)

Nejstarší písemná zmínka: 1788

Panství v roce 1848: Velké Dvorce

Farnost: Nová Ves

Původní matriční obvod: Nová Ves

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Přimda

Správní vývoj: Nová Ves 1. 1. 1850; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; Přimda 1855-1868, Tachov 1868-

²¹⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les – Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 45. ISBN: 80-901122-2-6.

²¹⁵ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 131. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²¹⁶ Nová Knížecí Huť. Dostupné z: <http://www.czechglasscompetence.cz/nova-knizeci-hut>.

²¹⁷ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 131. ISBN: 978-80-86914-60-2.

Soudní okres do roku 1949: Přimda²¹⁸

Územní příslušnost: v letech 1869-1950 osada obce Nová Ves v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Třemešné v okr. Tachov)²¹⁹

Zaniklá obec založená 1,5 km západně od Nové Vsi při cestě do Diany. Založení vsi je datováno rokem 1788.²²⁰ V létě roku 1786 přišel majitel panství Velké Dvorce, František Antonín Novohradský z Kolowrat, za svými dominikálními poddanými usazenými na Dianě s návrhem, zda by nechtěli vrchnosti postoupit své dědičně najaté domky a pozemky a postavit si asi 2 km odtud při okraji lesa domky nové. Všech 7 domkářů s tím souhlasilo. Vyrovnávací listinu zpečetil a podepsal hrabě Kolowrat v Praze 18. 1. 1788. Nová osada získala jméno po svém „zakladateli“ F. A. Kolowratovi Novohradském. Další pozemky ke stavbě domků zde noví osadníci odkoupili v letech 1810 a 1814. V roce 1838 tu stálo již 14 chalup s příslušenstvím.²²¹ V roce 1921 se osada skládala již ze 17 chalup, v nichž žilo 158 obyvatel (z nich 157 německé národnosti).²²² Roku 1930 jich bylo již 23 a mezi nimi i panská hájovna čp. 14. V tomto roce měla ves 136 obyvatel německé národnosti.

V poválečném období žilo na Novohradském několik smíšených rodin, které se zanedlouho vystěhovaly. Ves byla určena k demolicí. Domky byly nakonec rozbořeny MNV Bernartice. Stavební kámen byl použit při stavbě silnice mezi Bernarticemi a Strachovicemi, cihly využilo JZD Bernartice. Zanikla také kolowratská hájovna pod vsí při cestě do Diany. Zanikl i mlýn Dommerlmühle, který ležel mezi Novohradským

²¹⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

²¹⁹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 360. ISBN: 80-250-1311-1.

²²⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 48. ISBN: 80-901122-2-6.

²²¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 177. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²²² Novohradský (Nowohradsky) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/47-novohradsky-nowohradsky/>.

a Novou Vsí. Prostor zaniklé vsi je dnes porostlý většinou jasany a zplanělým pámelníkem.²²³

5.22 Pastvina (Helldroth)

Nejstarší písemná zmínka: 1607

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: -1923 Tachov; 1923- Lesná

Původní matriční obvod: Tachov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Tachov

Správní vývoj: Studánka 1. 1. 1850; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²²⁴

Název a územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Helldrot osada obce Schönbrunn v okr. Tachov, v roce 1880 se jako osada neuvádí, v roce 1890 pod názvem Helldroth osada obce Schönbrunn v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Helldroht také Helldroth osada obce Schönbrunn v okr. Tachov, v letech 1921-1930 pod názvem Helldroth osada obce Schönbrunn v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Studánka v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla²²⁵

Osada Pastvina, položená v jihozápadním výběžku katastru obce Studánka, měnila v minulosti často názvy i statut. A. Blobner klade existenci lokality zvané Unruhe již do roku 1523, kdy ji držel společně se Studánkou Ernest Stockauer. Na východním svahu

²²³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 177. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²²⁴ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

²²⁵ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 389. ISBN: 80-250-1311-1.

Klitscherbergu, dnes vrch Rozsocha, stávala dle pověsti v blízkosti skal tvrz Unruh.²²⁶ Lokalita Unruhe, místo pozdější osady Pastvina, je poprvé zmiňována v roce 1607.²²⁷ Mýtinu toho roku získal posel Max Schreiner a zbudoval tu malý rytířský dvůr. Nejpozději od roku 1686 už bylo místo známo jako Helldroth, tj. Pekelná pastvina.²²⁸ Max Schreiner zde založil malý rytířský stateček, který byl později využíván jako dvorec příslušející k Dlouhému Újezdu a Studánce. V roce 1815 jsou zde uvedeny první tři usedlosti.²²⁹

Stejný počet usedlostí a propachtovaný panský dvůr tu připomíná i Sommerova topografie z roku 1838. Z mapy stabilního katastru (datované do stejného období) vyplývá, že z bývalého dvora se zachovaly objekty, na jejichž místě vznikla později čp. 9 a 1. Opodál u křižovatky, v místech čp. 15, stála tehdy pohodnice. Pastvina ležela při významné tzv. Schönwaldské stezce, která vedla z Tachova přes Lesnou – Schönwald až do Waldheimu a Horní Falce. Ještě v 19. století byla tato cesta jednou z nejvýznamnějších v okolí. Právě při této cestě vznikla v průběhu druhé poloviny 19. století mladší část Pastviny, složená z usedlostí čp. 8, 10-17 a malé kaple.²³⁰ V roce 1921 měla obec 16 domů, v nichž žilo 92 obyvatel německé národnosti. V roce 1930 bylo v obci 17 domů a 87 obyvatel.²³¹

Většina Němců odešla do jara 1948. V okrese pak zbylo pouhých 481 Němců. Odsunut nebyl hodinář Holick, který pocházel ze smíšené rodiny (otec Čech a matka Němka) a žil na blízké samotě zvané Helldroth (dnes Pastvina, součást obce Studánka). Zůstal na českém území spolu se svou matkou. V některých vyprávěních pamětníků se objevuje obraz bídy a tvrdé práce této rodiny po válce. Právě kvůli německému původu matky jim prý nikdo ve vesnici nemohl nabídnout pomoc, a proto musela paní Holicková

²²⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 180. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²²⁷ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 103.

²²⁸ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 273. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²²⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 50-51. ISBN: 80-901122-2-6.

²³⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 183. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²³¹ Pastvina (Helldroth) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/45-pastvina-helldroth/>.

nosit těžká břemena nahoru na Helldroth sama na vlastních zádech.²³² V čp. 1 žila rodina Hochmuthů. Otec Adam, syn Karl i další členové rodiny byli místními významnými kameníky. Ve víšce stávaly i dva hostince – Hofmeisterův (čp. 11) a Richertův (čp. 16). Letecký snímek z roku 1947 přibližuje Pastvinu jako ves prozatím dobře zachovalou. Demolice usedlostí probíhaly do roku 1960.²³³ V roce 1960 fakticky zanikla místní část Studánky, Pastvina, oficiálně uváděná ještě v lexikonu z roku 1955.²³⁴

Z obou částí Pastviny se zachovaly jen náznaky základového zdiva. Jednou do roka se zde konají srazy bývalých obyvatel Pastviny. Kaple sv. Vojtěcha, která oživuje opuštěné místo, byla vystavěna v roce 1887, sanktusník se zvonkem získala roku 1904. V roce 1980 byla již zříceninou s propadlým krovem. Obnovena byla v roce 1995 za přispění obyvatel z Čech i Německa. Slavnostně vysvěcena byla 7. 9. 1997. Vybavení svatostánku je novodobé. Boží muka z roku 1850, postavená u kaple, zmizela po roce 1991.²³⁵

5.23 Pavlova Huť (Paulushütte)

Nejstarší písemná zmínka: 1781

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pavlův Studenec

Původní matriční obvod: Milíře

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: Obora 1. 1. 1850; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

²³² FATKOVÁ, Gabriela; aut. kol. Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. s. 53. ISBN: 978-80-261-0423-0.

²³³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 183. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²³⁴ NOVOTNÁ, Markéta. Místní národní výbor Studánka 1945-1980. Tachov: Státní okresní archiv Tachov, 2013. s. 3.

²³⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 183-184. ISBN: 978-80-87316-16-0.

Soudní okres do roku 1949: Tachov²³⁶

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Paulushütte osada obce Obora v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Obora v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Obora v okr. Tachov)²³⁷

Osada ležela na horním toku Sklářského potoka.²³⁸ Nacházela se nedaleko státní hranice, 3 km západně od Zadních Milířů. Zdejší sklárna existovala již v roce 1740. Jejím zakladatelem byl Jan Michael Fuchs. Sklárna, složená z jedné pece a osmi pánví, vyráběla stejně jako sousední goltbašská huť skleněné tabule, kotoučky do oken, lahve, pivní sklenice a sklíčka do hodinek.²³⁹ Největšího rozkvětu dosáhla v letech 1792-1810, kdy ji vlastnil Jan Kašpar Lenk. V roce 1804 měl tento podnikavý sklář v nájmu všechny sklárny tachovského panství a bydlel přímo v Pavlově Huti. Do roku 1810 však o všechnen majetek přišel a tehdy byla navždy uzavřena i sklárna na Pavlově Huti.²⁴⁰ Obec patřila do farního obvodu farnosti Pavlův Studenec, která byla založena již v roce 1788.²⁴¹

Pavlova Huť, která bývala osadou obce Obora (Thirgarten), spadala pod školní obvod Pavlova Studence, který byl nejrozsáhlejší v regionu.²⁴² V roce 1838 se zde nacházelo 7 domů a 51 obyvatel, z toho 1 rodina byla židovská.²⁴³ V té době tu stával malý lovecký zámek čp. 1, který byl v průběhu let přestavěn na hájovnu knížat Windischgrätzů, která byla rovněž označena čp. 1. Dále zde pracovala varna potaše

²³⁶ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

²³⁷ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 390. ISBN: 80-250-1311-1.

²³⁸ Pavlova Huť – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2831>.

²³⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 51. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁴⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 185. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁴¹ PS Pavlův Studenec - Kostel Povýšení svatého Kříže obce Pavlův Studenec (Paulusbrunn). Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/47-kostel-povyseni-svateho-križe-obce-pavluv-studenec-paulusbrunn>.

²⁴² NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Pavlův Studenec (Zadní) 1908-1911. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008. s. 6.

²⁴³ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 202.

a mlýn, při němž stála pila na výrobu prken. Na mapě stabilního katastru jsou zakresleny dva provozy poháněné vodními koly a postavené pod hrází rybníka. Nazývaly se Schneidmühle a Stockmühle.²⁴⁴ V roce 1921 bylo v osadě 12 domů, v nichž žilo 88 obyvatel. V roce 1930 měla obec 14 usedlostí, v nichž žilo 86 obyvatel.²⁴⁵

Po roce 1945 čekala tuto osadu, založenou v blízkosti státní hranice, jistá likvidace. V padesátých letech byla u zanikající osady (asi 2 km odtud) založena pohraniční rota PS, nazývaná patrně po některém z velitelů – Vašíček. Také Pavlova Hut' se skládala ze dvou izolovaných částí a volně navazujících samot. Všechny objekty zanikly bez výraznějších zbytků. Samota byla i po zániku sklárny většinou nazývána Paulusbrunner Glashütte, později Paulusbrunner Jägerhaus. V padesátých a šedesátých letech 20. století nahradila tyto objekty rota PS.²⁴⁶

5.24 Pavlův Studenec (Paulusbrunn)

Nejstarší písemná zmínka: 1688

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pavlův Studenec

Původní matriční obvod: Pavlův Studenec

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Obora 1. 7. 1952; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²⁴⁷

²⁴⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 187. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁴⁵ Pavlova Hut' (Paulushütte) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/49-pavlova-hut-paulushutte/>.

²⁴⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 187. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁴⁷ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Paulusbrunn obec v okr. Tachov, v letech 1921-1930 obec v okr. Tachov, v dalších letech se jako osada neuvádí (součást obce Obora v okr. Tachov)²⁴⁸

V roce 1548 bylo zaznamenáno místo nazývané „Herrn Paulsen Prunnen“, tj. pramen či studna pana Pavla. Ten mohl být jedním z měšťanů z Bärnau, kterým v roce 1503 pronajal tehdejší držitel tachovského panství, Jindřich z Gutštejna, lesní pozemky v příhraničí.²⁴⁹ Předchůdcem vsi byla panská hájovna, v níž sídlil lesní úředník. V roce 1618 to byl Jan Jindřich Waldhauser. Vlastní ves se začala rozvíjet od počátku 18. století. Osadníci přicházeli především z blízkého Bärnau. V roce 1713 měla obec 16 usedlostí. Roku 1930 stoupl počet usedlostí na 166, žilo v nich 958 obyvatel, z toho 29 Čechů. Obec se skládala z několika místních částí, z nichž nejrozsáhlejší byl „Vorder – Paulusbrunn a Hinter - Paulusbrunn“.

V roce 1839 byl v Předním Pavlově Studenci vysvěcen kostel Svatého Kříže, který se stal v roce 1840 filiálním (k farnosti Lesné) a posléze od 1855 farním. Při něm fungovala záhy největší ze škol zdejšího školního obvodu. V roce 1871 již byla dvoutrídňá a ostatní někdejší putovní školy byly v provozu jako její expozitury.²⁵⁰ Nová budova jednopatrové školy v Pavlově Studenci byla postavena začátkem dvacátých let minulého století, kdy stará dřevěná škola vyhořela. Obyvatelé v obci byli převážně německé národnosti, proto zde byla do roku 1928 jen německá škola. Dne 1. 9. 1928 byla v Pavlově Studenci otevřena česká obecná škola. Pro začátek školního roku se podařilo sehnat 14 dětí - 8 německých a 6 českých. Poslední školní rok 1938-1939 působení české obecné školy ukončilo 18 dětí. Až do svého zániku (do října 1939) byla česká škola umístěna v budově školy německé.²⁵¹

²⁴⁸ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 391. ISBN: 80-250-1311-1.

²⁴⁹ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 221. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²⁵⁰ BÍZOVÁ, Dana; NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Pavlův Studenec (Přední) 1898-1944. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008. s. 6.

²⁵¹ Škola v Pavlově Studenci – PS Pavlův Studenec. Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/46-skola-v-pavlove-studenci>.

Od roku 1873 škola náležela do obvodu školního okresu Tachov a vyšší dohled nad ní vykonávala do roku 1938 Okresní školní rada v Tachově, poté do roku 1945 Kreisschulamt v Tachově. Školní obvod Pavlova Studence byl nejrozsáhlejší v regionu, náležely do něj kromě výše uvedených lokalit další studenecké osady Pomezna (Wittichsthal) a Větrov (Baderwinkel), samoty Skláře (Neuwindischgrätz) a Ostrůvek (Inselthal), a z větší či menší části okolní obce či jejich osady, z nichž děti docházely do některé ze čtyř výše jmenovaných škol. Konkrétně sem spadala Pavlova Huť (Paulushütte), která bývala osadou obce Obora (Thirgarten), Kočičí Mlýn (Katzenmühle), náležející k obci Jalový dvůr (Galtenhof), po válce Branka a konečně Nová Knížecí Huť (Neu Fürstenhütte), která spadla k obci Česká Ves (Böhmischdorf).²⁵²

Další osady patřící pod správu obce Pavlův Studenec, byly západním směrem u bývalého Celního úřadu osada Na Šancích (Schanzhäusl), na sever osada Hraničná (Hermannsreith), na jih od Pavlova Studence pak osady Na Kopci (Berghäuslen), Francovy Domky (Franzhäuser), Přední Chalupy (Vorderhäuslen) a Na Spálenci (Brenntenloh). V roce 1930 žilo v obci 1 451 obyvatel a počet usedlostí dosáhl počtu 218. Lidé v obci a z okolních osad, převážně Němci, se živili prací v lese, pálením dřevěného uhlí a ve sklářství. Zemědělství se příliš nedařilo, protože půda zde byla velice chudá. V druhé polovině 19. století se zde rozšířila výroba perleťových knoflíků. Postupem doby v regionu vznikaly knoflíkářské dílny a továrny. V roce 1893 byla dokončena silnice z Pavlova Studence do Zahájí. Na připomínku této události byl u křižovatky silnic vybudován sloupový památník, jako připomínka na okresního hejtmana Josefa Bottgera, který se o výstavbu této silnice zasloužil.

Po ukončení první světové války byl vedle kostela u školy dne 22. 6. 1924 odhalen památník věnovaný 119 vojákům z Pavlova Studence a okolních osad, kteří v první světové válce padli. Tento památník z Pavlova Studence se dnes nachází na hřbitově v Bärnau.²⁵³ Ves ležela na staré obchodní stezce. Císařská celnice je zde zmiňována

²⁵² NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Pavlův Studenec (Zadní) 1908-1911. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008. s. 6.

²⁵³ Z historie zaniklé obce Pavlův Studenec (Paulusbrunn) – PS Pavlův Studenec. Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/48-z-historie-zanikle-obce-pavluv-studenec-paulusbrunn>.

od sedmdesátých let 18. století.²⁵⁴ V Pavlově Studenci byl dne 26. 9. 1938 Henleinovci zavražděn československý četník strážm. Strnad.²⁵⁵

Likvidace vsi proběhla v letech 1953-1954. Ušetřena byla pouze škola, kostel a celnice, objekty využívané a postupně ničené Pohraniční stráží. Na bývalou ves upomíná pouze hřbitov a Böttgerův památník, který stojí na křižovatce při hlavní silnici. Původně dělil Pavlův Studenec od sousedního Wittichstalu (Pomezne).²⁵⁶ Pěkná budova celnice, vystavěná zde v roce 1923, byla i s přilehlou komunikací zničena po roce 1945. V roce 1959 vyhořel opuštěný kostel. Věž kostela, vyčnívající z trosek, upravili pohraničníci na vojenskou hlásku. Takto zubožený objekt byl v roce 1977 odstřelen. Hřbitov, založený mezi lety 1835-1837, byl po roce 1945 zničen a v roce 1991 pietně upraven. Zachován byl sokl společného kříže, který vyhotovil v roce 1842 významný regionální kameník, Georg Böhm.²⁵⁷

5.25 Pomezne (Wittichsthal)

Nejstarší písemná zmínka: 1792

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pavlův Studenec

Původní matriční obvod: Pavlův Studenec

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: Pavlův Studenec 1. 1. 1850; Obora 1. 7. 1952; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov

²⁵⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 195. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁵⁵ Pavlův Studenec – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1439131>.

²⁵⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 198. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁵⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 52. ISBN: 80-901122-2-6.

Soudní okres do roku 1949: Tachov²⁵⁸

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Wittichsthal osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1921-1930 pod názvem Wittichsthal osada obce Pavlův Studenec v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Obora v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla²⁵⁹

Pavlovým Studencem a jeho severní částí zvanou Pomezná/Wittichsthal pokračovala Zlatá cesta, souběžně se současnou silnicí, kterou přechází v místech bývalé železné opony.²⁶⁰ Osada byla založena v roce 1792 a po celou dobu své existence byla místní částí obce Pavlův Studenec. Pomezná byla tvořena řadou domů na severní straně silnice dodnes vedoucí z Branky přes státní hranici do Bärnau. Osada byla nazvána Wittichsthal na paměť hospodářského rady tachovského panství, Karla Witticha von Streitenfeld, který zemřel v roce 1821 a torzo jeho náhrobku lze nalézt u kostelíka sv. Václava v Tachově.²⁶¹ Právě Streitenfeld stál jistě u založení Pomezné a dal vyměřit úzké pravidelné parcely pozemků, na nichž byly jednotlivé chalupy založeny. Pravidelně rozměřený plán vsi se starou celnicí přináší historické mapy z roku 1804 a 1838. Podoba nově založené vsi se viditelně liší od živelné zástavby okolních osad. V roce 1838 zde stálo 21 usedlostí a žilo 186 obyvatel.²⁶² V roce 1921 měla osada 175 obyvatel (173 německé národnosti), kteří zde žili ve 28 usedlostech.²⁶³ Roku 1930 je tu uváděno 27 domů a 148 obyvatel. Stály tu tři hostince, poštovní úřad a opodál celnice.

²⁵⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

²⁵⁹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 414. ISBN: 80-250-1311-1.

²⁶⁰ Trasa Zlaté cesty Norimberk – Praha. Dostupné z: http://detektory.hantec.cz/user_images/2011/na-zlate-ceste.pdf.

²⁶¹ Pomezná – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1447721>.

²⁶² PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 201-202. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁶³ Pomezná (Wittichsthal) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <http://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/51-pomezna-wittichsthal/>.

Při obsazování Sudet americkou armádou, 1. 5. 1945 ráno, byla část vsi vypálena.²⁶⁴ Po zániku Pavlova Studence náležela mezi roky 1952-1960 k Oboře, poté zanikla. Katastr připadl k Lesné, od roku 1990 náleží opět k Oboře.²⁶⁵ Z usedlostí se zachovaly pouze nerovnosti a hromady suti. Za vsí v louce stojí pavlostudenecký hřbitov.²⁶⁶ Böttgerův památník byl zde vztyčen roku 1893, když dělníci dokončili 15 km dlouhou silnici, spojující Pavlův Studenec se Zahájím (Waldheimem). O výstavbu silnice se zasloužil právě tachovský okresní hejtman Dr. Josef Böttger.²⁶⁷

5.26 Pořejov (Purschau)

Nejstarší písemná zmínka: 1368

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pořejov

Původní matriční obvod: Pořejov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 30. 6. 1953 Lesná; 1. 7. 1953 - zánik Tachov

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Žebráky 1. 7. 1953; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²⁶⁸

Územní příslušnost: v letech 1869-1930 obec v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Žebráky v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Hošťka v okr. Tachov)²⁶⁹

²⁶⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 202. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁶⁵ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 234. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²⁶⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 202. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁶⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 53. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁶⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí N-Ř. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-n-r>.

Ves Pořejov s panským sídlem stávala přibližně 7 km od Tachova a zhruba 2 km od Žebráků. Byla založena kolem roku 1275 a v témže století připojena k tachovskému manskému obvodu. Drobní feudálové vlastnili statek jako manství, za což byli povinni sloužit purkrabímu královského hradu v Tachově.²⁷⁰ První zmínka o vsi, která náležela k tachovskému lénnímu obvodu, pochází z roku 1352, kdy ji vlastnil Dluhovej „de Czernak“.²⁷¹ Na konci 15. století se tu usadil rytíř Hans z Dolnic, který poddaným v roce 1500 přiznal městská práva. Po roce 1557 državu získali Perglerové z Perglasu, spojili ji s Úšavou, ale konfiskací o majetek přišli. Po krátké době samostatnosti ves připojil v roce 1687 hrabě z Götzeny k Boru. V letech 1719-1728 držel statek Franz Ignaz z Wunschwitz a od něj ves natrvalo přikoupil k Tachovu Adam Filip z Losy.²⁷² Nejdéle na zdejším rytířském sídle vládly rodiny Dolniců a Perglárů. Od Wunschwitzů získal pořejovský statek v roce 1728 hrabě Losy a připojil jej k Tachovskému velkostatku.

V roce 1757 se uvádí, že v obci bylo 46 poddaných (také šenkýř, kovář a 3 mlýny v blízkosti obce). V roce 1838 měla obec 104 domy, v nichž žilo 734 obyvatel. V roce 1921 měl Pořejov 135 domů, v nichž žilo 673 obyvatel. V roce 1930 ve stejném množství usedlostí žilo 577 Němců, 6 Čechů a 6 Židů.²⁷³ Původně místní tvrz (zřejmě ze 14. století), opevněná vodním příkopem, byla v roce 1567 rozšířena Sebastiánem Perglarem z Perglasu na zámek. Byla to čtyřkřídlá budova s hlavním obytným stavením v severním křídle. Po připojení k tachovskému panství byl dvůr rozparcelován a zámek postupně chátral.²⁷⁴ Od roku 1850 samosprávná obec se v roce 1953 stala osadou Žebráků.²⁷⁵

²⁶⁹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 415. ISBN: 80-250-1311-1.

²⁷⁰ Historie - Oficiální stránky obce Hošťka. Dostupné z: <http://www.hostka-tc.cz/informace-o-obci/historie/>.

²⁷¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 53-55. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁷² BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 245. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²⁷³ Pořejov (Purschau) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/48-porejov-purschau/>.

²⁷⁴ SVOBODA, Ladislav; Kolektiv autorů. Encyklopedie českých tvrzí II. (K-R). Praha: Argo, 2000. s. 664. ISBN: 80-7203-279-8.

²⁷⁵ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 245. ISBN: 978-80-86914-60-2.

Ke konci druhé světové války, zde byli postupující americké jednotky napadeny jednotkami SS. Američané vesnici ostřelovali a po tuhých bojích se Pořejov vzdal. Jednotky SS zde zdrželi americkou armádu od 26. 4. do 5. 5. 1945. Při bojích shořelo 32 domů, zbylé byly poškozeny, a to včetně kostela, synagogy a zámku. Při obsazování vesnice byl také zastřelen poručík americké armády, Donald Pound. Mnoho dalších vojáků bylo zraněno. Padlému důstojníkovi americké armády byl později postaven pomníček, který byl zničen vojáky ČSLA při budování hraničního pásma.²⁷⁶ V roce 1956 zde ze 141 domů zbývalo jen 7 zachovalých usedlostí, které měly střechy. Potom byla ves postupně zlikvidována a v její blízkosti založena skládka odpadu, která pohltila polovinu plochy bývalé obce.²⁷⁷

Stejný osud postihl i kostel sv. Bartoloměje, který je připomínán prvně roku 1384. V roce 1587 byla svatyně obnovena na náklad Sebastiana Perglára a roku 1741 znovu barokně upravena. Jednolodní kostel s pravoúhlým presbytériem, sakristií a věží zcela zanikl kolem roku 1970. Téměř všechny náhrobní desky ze zrušeného pořejovského kostela byly převezeny do Okresního muzea v Tachově. Poutní kostel sv. Anny byl vystavěn na návrší nad vsí v letech 1660-1663 na náklady majitelky panství Veroniky Kateřiny Alsterlové. Na počátku 18. století byl rozšířen F. I. Wunschvitzem, ale v roce 1787 byl zrušen a uzavřen. V té době zanikla také poustevna u kostela. V roce 1808 byl kostel obnoven a užíván. Dnes je opuštěná a zchátralá stavba kostela, obklopená zarostlým hřbitovem, volně přístupná. Náhrobníky dobrodinců kostela byly spolu s dlažbou vytrhány. Po opravě byl kostel znovu předlážděn.²⁷⁸

Obživu zdejších židů tvořil hlavně podomní obchod v okolí. Šlo o vetešníky, drobné kramáře, obchodníky střížním zbožím, kořením, sběrače hadrů pro papírnu apod. Z řemesel bylo zastoupeno řeznictví, koželužství, výroba potaše, ve druhé polovině 19. století žil ve vsi výrobce likérů (Michael Popper) a lékař-ranhojič (Simon Schwager, později Julius Wantuch). Roku 1793 patřilo židovským vlastníkům 6 domů a roku 1839 už 8 obytných domů, z nichž některé byly rozdělené na dvojdomky pro více rodin. Roku 1765 byla místo dosavadní modlitebny zřízena synagoga (přestavbou rohové části

²⁷⁶ Pořejov – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1455251>.

²⁷⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 55. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁷⁸ PROCHÁZKA, Zdeněk; OULÍK, Jan. Historické náhrobníky Tachovska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1995. s. 29-34. ISBN: 80-901122-6-9.

původního zámku). Roku 1904 byla poškozena požárem. V roce 1919 tachovská židovská obec budovu prodala rodině Löwy. Na jaře roku 1945, při obléhání Pořejova americkou armádou, byla synagoga spolu s celým areálem bývalého zámku pobořena střelbou a po válce byly její zbytky zbořeny.²⁷⁹ Na rozhraní katastrů Pořejova a Žebráků je dosud zachován starý židovský hřbitůvek, založený v polovině 18. století. Leží zde předkové židovských rodin Löwů, Engelů, Grünhutů, Blöchů ale i Rotschildů.²⁸⁰

5.27 Skláře (Neu Windischgrätz)

Nejstarší písemná zmínka: 1793

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Pavlův Studenec

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: Pavlův Studenec 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²⁸¹

Územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Neuwindischgrätz osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1880-1890 osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Neu-Windischgrätz osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Pavlův Studenec v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Lesná v okr. Tachov)²⁸²

²⁷⁹ FIEDLER, Jiří; CHVÁTAL, Václav Fred. Židovské památky Tachovska, Plánska a Stříbrska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. s. 116-122. ISBN: 978-80-86125-81-7.

²⁸⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 55. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁸¹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

²⁸² RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 364. ISBN: 80-250-1311-1.

Místo bývalé sklárny leží v lesích, cca 1,5 km západně od bývalého Zlatého Potoka, při cestě na vrch Havran a hraniční přechod pro pěší Křížový kámen. Sklárnou, ve které se vyrábělo tabulové sklo a zrcadla, založil v letech 1793-1839 Kašpar Lenk.²⁸³ Do provozu byla sklárna uvedena 1. 6. 1793. Bylo také povoleno vystavět u nové huti 2 domky pro 8 dřevorubců, kteří zde měli pracovat pro sklárnu.²⁸⁴ Sklárna, vzdálená necelé 2 km od zemské hranice, byla na přání tachovské vrchnosti nazvána Neu-Windischgrätzhütte. Huť zaměstnávala 5-7 tovaryšů a 18-20 pomocných dělníků. Do svého zrušení vyráběla tabulové a zrcadlové sklo.²⁸⁵ Mezi Skláři a Zlatým Potokem při potoku stály samoty, které jsou poprvé zaznamenány na mapě prvního vojenského mapování z let 1764-1768 a na mapě z roku 1838 jsou nazvány Lohhäuser.²⁸⁶ V roce 1838 je zde zmínka o sklárně a vesnici s 5 chalupami o 105 obyvatelích.²⁸⁷ V roce 1839 se po uzavření sklárny z vyliďněných Skláří stala samota.²⁸⁸ V roce 1930 tu stála již jen hájovna a dům dřevorubců, žilo zde 8 obyvatel.

Samota na Sklářích zanikla kolem roku 1952. Vystřídala ji rota PS, která zde stála až do roku 1985. Rotu nahradila vojenská střelnice, rozložená na úpatí Havranu, na jehož vrcholku byla v roce 1970 vystavěna věž radiotechnického průzkumu, nazvaná prostě Havran. Pozůstatky sklárny nebo hájovny bychom zde dnes marně hledali. Vše bylo zničeno při výstavbě vojenských zařízení.²⁸⁹

5.28 Stoupa (Altpocher)

Nejstarší písemná zmínka: 1788

²⁸³ Skláře – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=6295>.

²⁸⁴ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 141.

²⁸⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 60. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁸⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 218. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁸⁷ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 4.

²⁸⁸ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 237. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²⁸⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 218. ISBN: 978-80-87316-16-0.

Panství v roce 1848: Zahájí

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - zánik Lesná

Správní vývoj: Česká Ves 1. 1. 1850; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov²⁹⁰

Územní příslušnost: v letech 1869-1890 pod názvem Altpocher osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Alt-Pocher osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Česká Ves v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Lesná v okr. Tachov)²⁹¹

Dnes zaniklá osada ležela jihozápadně od Lesné, nedaleko dosud existující Staré Knížecí Huti.²⁹² V místě pozdější osady stávala snad od konce 17. století na potoce stoupa na drcení křemene pro sklárnu ve Staré Knížecí Huti.²⁹³ Prvně je stoupa, která je poháněna vodou dravého potoka, zmiňována v roce 1757.²⁹⁴ Zařízení bylo vystavěno pravděpodobně kolem roku 1710, kdy byl zahájen provoz ve Staré Knížecí Huti.²⁹⁵ Obec je uvedena na prvním (josefinském) vojenském mapování z let 1764-1768. V seznamech obyvatel je vždy uváděna s Českou Vsí (Böhmischdorf).²⁹⁶ Zdejší dominikální chalupy pocházely

²⁹⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obec-s-z>.

²⁹¹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. 494 s. ISBN: 80-250-1311-1.

²⁹² Stoupa – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2767>.

²⁹³ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 132. ISBN: 978-80-86914-60-2.

²⁹⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 61-62. ISBN: 80-901122-2-6.

²⁹⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 221. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁹⁶ HAMPERL, Wolf-Dieter. Die verschwundenen Dörfer im ehemaligen Bezirk Tachau im südlichen Egerland, Band III. Altenmarkt: Mediform-GmbH, Kienberg 2004. ISBN: 3-9803622-0-5. s. 62-63.

z druhé poloviny 18. století.²⁹⁷ V roce 1930 tu stálo již 27 domů a žilo zde 159 obyvatel. Pod Stoupou náležela samota Josefovo Údolí se dvěma domy a 14 obyvateli. V roce 1838 zde stály pouze dřevěné domky, jak dokazuje příslušná mapa.

Osada Stoupa oficiálně zanikla v roce 1952. V padesátých letech 20. století vyrostla v jejím areálu rota PS. Některé původní domky situované v blízkosti roty se udržely až do roku 1985, poté byly zbořeny. Před rokem 1990 byla v místech roty PS vybudována sezónní plechová stáj pro dobytek, jejíž zrezivělá konstrukce tu stojí dodnes.

V místech bývalé osady stojí pamětní kámen z roku 1896, věnovaný zřízení silnice do České Vsi, budované v letech 1892-1894. Na stromě, v plechovém pouzdře, je již řadu let uchovávána pamětní kniha, kam návštěvníci z Čech i Německa zapisují svoje pocity, touhy a dojmy.²⁹⁸ V prostoru obce jsou zachovány dva klenuté sklepy a stopy zdiva, patrné nad křižovatkou silnice do Nové Knižecí Huti a Zlatého Potoka. V letech 1992-93 upravili v místech obce její bývalí obyvatelé pěkné posezení s kamenným stolcem. Na jeho desce je vyrytá stará mapa osady.²⁹⁹

5.29 Střeble (Ströbl)

Nejstarší písemná zmínka: 1461

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Nové Domky

Původní matriční obvod: Rozvadov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Rozvadov

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Rozvadov 1861; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; Přimda 1855-1868, Tachov 1868-

Soudní okres do roku 1949: Přimda³⁰⁰

²⁹⁷ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 173.

²⁹⁸ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 221-223. ISBN: 978-80-87316-16-0.

²⁹⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 62. ISBN: 80-901122-2-6.

³⁰⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Ströbl osada obce Rozvadov v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Rozvadov v okr. Tachov, v dalších letech se jako osada neuvádí³⁰¹

Zaniklá lokalita stávala přímo na hranici, asi 1,5 km od hraničního přechodu Rozvadov-Waidhaus. Byla založena bavorskými kolonisty na území, které později připadlo k Čechám. Hamr na potoce Rehling (dnes Hraniční potok) je připomínán již roku 1387, ale teprve v roce 1461 je tento hamr prvně jmenován jako Střebelský. V 16. století vystavěl v prostoru zaniklé Střeble Kašpar Mayer z Waidhausu nový dvůr. Proti Mayerovi vystoupili přimdíšti Švambergové. Ti si na střebelské území činili oprávněné nároky. Nakonec se spor rozrostl v ozbrojený konflikt.³⁰² Provoz prvního pivovárku Střeble neměl dlouhého trvání. V roce 1716 odkoupil statek Jan Bartoloměj Kramer a v roce 1724 jej postoupil za 16 000 zlatých Františku Václavu Kolowratovi. Ten zachoval papírnu, kterou ale sám neprovozoval - dal ji do pronájmu. Pivovárek zrušil.³⁰³

Dvůr Střeble (Ströbl) je zapsán v gruntovních knihách vrchnostenských v roce 1654.³⁰⁴ Období největšího rozkvětu zažil malý statek za sklářského podnikatele Františka Kollera (Kohlera), který jej v roce 1773 vydražil za 12 012 zl. rýnských.³⁰⁵ Do 16. století datujeme hospodářský dvůr, k němuž ve druhé polovině 18. století přistavěli barokní zámeček. Za Kohlerů vyrostla ve Střebli nejstarší brusírna skla, vznikl zde dokonce hamr na výrobu cínových fólií určených k potahování zrcadel, obnovila se papírna a také vyrostly budovy dalších podpůrných provozů. Okenní čočky a zrcadla ze Střeble vyváželi prakticky do celé Evropy. I když se ve Střebli vystřídalo více majitelů, Kohlerův

³⁰¹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 500. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁰² PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 62-63. ISBN: 80-901122-2-6.

³⁰³ JIRÁK, Jan. Dřevňovská pivovarská chasa aneb pivovary a pivovárky okresu Tachov. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2015. s. 136. ISBN: 978-80-87316-51-1.

³⁰⁴ SMETANA, František Josef. Pomůcka k národopisné mappě králowství Českého, Časopis českého museum, Sedmnáctý ročník, Swazek první. Praha: Nákladem Českého museum, 1843. s. 141. ISSN: 0862-7282.

³⁰⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 63. ISBN: 80-901122-2-6.

hospodářský úspěch již nikdo nikdy nedokázal zopakovat.³⁰⁶ V roce 1889 spadala do rozvadovského školního obvodu i osada Střebles se samotami Neuhoř a Neumühle. Součástí rozvadovské školy bývala i zdejší expozitura.³⁰⁷ V roce 1921 zde v 18 domech žilo 171 obyvatel převážně německé národnosti. V roce 1934 v 19 domech bydlelo 133 lidí.³⁰⁸

Likvidace obce probíhala v letech 1946-1956. Dnes jsou ve Střebli patrné staré vodní náhony, zbytky zdí a sklepení starých provozoven i obytných objektů. Malý park, který přilhal k zámku ze severní strany, je ve zbytcích dosud patrný. Ze zámecké stavby zbývá fragment valené klenby sklepa. Podle pověsti obchází zříceninou zámku duch skláře F. Kollera, který nemá v hrobě klid.³⁰⁹ Novodobý střebelský památník je spíše připomínkou období „železné opony“. Dle nápisu zde byl 2. 4. 1955 zastřelen P. Juhas. Jednalo se o českého pohraničnicka, který zde padl při plnění svých povinností.³¹⁰

5.30 Svatá Apolena (St. Apollonia)

Nejstarší písemná zmínka: 1720

Panství v roce 1848: Velké Dvorce

Farnost: Přimda

Původní matriční obvod: Přimda

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Přimda

Správní vývoj: Málkov 1. 1. 1850; Přimda 1. 7. 1953; zánik 1960

³⁰⁶ Na místě sklářského zámku se pásli dobytek. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/namiste-sklarskeho-zamku-se-pasl-dobytek20080602.html.

³⁰⁷ BÍZOVÁ, Dana; NOVOTNÁ, Markéta. Obecná a měšťanská škola (německá) Rozvadov 1920-1930. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008. s. 6.

³⁰⁸ Střebles (Ströbl) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/72-streble-strobl/>.

³⁰⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 63. ISBN: 80-901122-2-6.

³¹⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Příběhy vepsané do kamene aneb putování za drobnými kamennými památkami Domažlicka a Tachovska, Díl I. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. s. 90. ISBN: 978-80-86125-93-0.

Politický okres do roku 1960: Tachov 1850-1855; Přimda 1855-1868, Tachov 1868-

Soudní okres do roku 1949: Přimda³¹¹

Územní příslušnost: v letech 1869 pod názvem Svatá Apolonia osada obce Malkov v okr. Tachov, v letech 1880-1890 pod názvem Apolonia osada obce Malkov v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Svatá Apolonia osada obce Malkov v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Málkov v okr. Tachov, v roce 1950 osada obce Přimda v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla³¹²

Místo se zříceninou poutního kostela svaté Apoleny bylo v minulosti osadou obce Málkov. Leželo u západního okraje jejího katastru při hranici s k. ú. Nová Ves. Köferl do těchto míst klade kostelík uváděný údajně již ve 13. století, důkazy mu ale chybějí. Zdejší kaple sv. Apoleny je poprvé zmíněna v roce 1580.³¹³ K obnovení kostela a posléze i osady přispěly zázraky, které se zde ve druhé polovině 17. století údajně odehrály.³¹⁴ Mluví se o zázračných vyléčeních očních chorob, ale i jiných nemocí. Majitel panství, hrabě Georg Maximilian Lindelo, proto na místě nechal postavit kostel, vysvěcený roku 1670. Vnitřní prostor byl členěn rohovými vestavbami kaplí.³¹⁵

Dne 19. 6. 1778 vydal papež Pius VI. v Římě listinu, kterou věnoval „kostelu sv. Apolonie v místech pramene v Českém lese, nyní pražské diecézi“. Listina obsahovala licenci na sloužení zádušních mší za zemřelé. Inventáře a popisy panství od první poloviny 19. století zde uvádějí kostel, kapličku a poustevnu. Kaple Panny Marie Pomocné obsahovala studnu se zázračnou vodou. Kostel pustl již od poloviny 19. století, takže v roce 1938 se bohoslužby konaly z bezpečnostních důvodů před ním. V roce 2008 bylo započato s jeho opravou.³¹⁶ Poustevna, položená pod svatyní na k. ú. Nové Vsi, v roce

³¹¹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

³¹² RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 509. ISBN: 80-250-1311-1.

³¹³ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 235.

³¹⁴ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 64. ISBN: 978-80-87316-16-0.

³¹⁵ KRČMÁŘ, Luděk; PROCHÁZKA, Zdeněk; SOUKUP, Jan. Zničené kostely. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2004. s. 98. ISBN: 80-86125-46-7.

³¹⁶ KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. s. 50. ISBN: 978-80-87018-43-9.

1922 vyhořela. Naproti kostelu, nad silnicí, stála kolowratská hájovna čp. 4 a pod silnicí, za studánkou, panský hostinec čp. 3, který byl ve dvacátých letech 20. století zbořen. Zbývající 2 domy byly soukromé. V roce 1930 tu stálo 5 domů, v nichž žilo 36 obyvatel. Osada zanikla před rokem 1960.³¹⁷

V roce 2015 byl zpracován projekt, který předpokládá obnovu kaplí sv. Apolonie a Panny Marie Pomocné, dostavbu domu pro poutníky a domu pro správce na základech původních domů ve vsi. Exteriér kaplí by měl být navrácen do původního stavu, interiér by měl být ponechán převážně v torzálním stavu. Pozemek s kaplí patří spolku "Občanské sdružení Zvon" z Bělé nad Radbuzou, které organizuje opravu kaple. V roce 2018 půjde na statické zajištění kaple 63 000 Kč z dotačních programů Ministerstva kultury ČR.³¹⁸

5.31 Větrov (Baderwinkel)

Nejstarší písemná zmínka: 1716

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pavlův Studenec

Původní matriční obvod: Pavlův Studenec

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - zánik Lučina

Správní vývoj: Pavlův Studenec 1. 1.1850; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov³¹⁹

Územní příslušnost: v roce 1869 pod názvem Baderwinkel osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1880-1890 osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1900-1910 pod názvem Baderwinkel osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1921-1930

³¹⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 238. ISBN: 978-80-87316-16-0.

³¹⁸ Svatá Apolena – Kostely. Dostupné z: <http://www.znicenekostely.cz/index.php?load=detail&id=6183>.

³¹⁹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

osada obce Pavlův Studenec v okr. Tachov, v dalších se jako osada neuvádí (součást obce Halže v okr. Tachov)³²⁰

Větrov stál poblíž německé hranice, asi 1,5 km severně od Pavlova Studence.³²¹ Osada Baderwinkel (od roku 1948 Větrov) byla součástí obce Pavlův Studenec.³²² Název, který se vysvětluje jako „lazebníkův kout“ měl původně označovat pozemek a objevuje se již od 16. století.³²³ Pomístní název Bader Winkel je uveden již na hraniční smlouvě z roku 1548 a historické hraniční mapě datované do roku 1629. V roce 1713 zde stály 3 domy a roku 1788 zde bylo 6 domů.³²⁴ V roce 1838 se osada skládala asi ze 7 dřevěných usedlostí, které byly stejně jako u sousední Hraničné a Pavlova Studence založeny na půdorysech uzavřených dvorců. Většina samostatně položených usedlostí byla označena jmény tzv. „po chalupě“, která jsou zaznamenána i na mapě z roku 1838. V roce 1930 zde stálo 20 domů, v nichž žilo 100 obyvatel. Ves, položená v otevřené krajině těsně při hranici, zanikla v padesátých letech 20. století.³²⁵ Roku 1939 měla obec 25 domů obydlených 120 obyvateli. Po roce 1945 byla ves zlikvidována a její prostor proměněn v louky.³²⁶

Osada se rozkládala na planině mezi Pavlovým Studencem a Hraničnou. Středem tohoto prostoru vedla cesta do Hraničné, kolem níž byly jednotlivé usedlosti Větrova rozmístěny. Areál vsi je využíván jako pastviny. Domy zcela zanikly, v místech jedné z usedlostí byl vybudován betonový bunkr, natočený střelnou proti státní hranici. Jedinými

³²⁰ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 30. ISBN: 80-250-1311-1.

³²¹ Větrov – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2855>.

³²² ZÍMOVÁ, Jana. Místní správní komise Pavlův Studenec (1915) 1945–1950. Tachov: Státní okresní archiv Tachov, 2010. s. 3.

³²³ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 237. ISBN: 978-80-86914-60-2.

³²⁴ SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962. s. 136.

³²⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 240. ISBN: 978-80-87316-16-0.

³²⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 69. ISBN: 80-901122-2-6.

stavbami na území bývalého Větrova a jeho okolí jsou dnes stále pro dobytek a lovecké posedy.³²⁷

5.32 Zadní Žďár (Hinterbrand)

Asi nejvíce pravděpodobným datem založení vsi je 14. 7. 1727.³²⁸ První písemná zmínka o vsi Žďár se vztahuje k roku 1727. O překotném rozvoji osídlení svědčí skutečnost, že již v roce 1748 se je možné dočíst o „rozdělení“ obce na tři části (mezi konci Předního a Zadního Žďáru se udávala vzdálenost půl hodiny chůze). V období předpokládaném pro vznik vsi Žďár, vlastnil plánské panství rakouský rod pánů ze Sinzendorfu, jmenovitě František Václav Michael ze Sinzendorfu. Poslední potomek rodu, Prosper ze Sinzendorfu a pán z Ernstbrunnu, zemřel v roce 1822 a o panství Planá (Včetně vsi Žďár) se vedl několikaletý dědický spor. Jako vítěz z něj vzešel Jan Václav, hrabě Nostitz Rieneck. Nárok, vzniklý již v roce 1823, byl úředně stvrzen v roce 1827. Ves Žďár dosáhla konce patrimoniální správy v roce 1850 ve vlastnictví rodu Nostitzů.³²⁹

Ves je zobrazena na mapě prvního vojenského mapování z let 1764-1768 jako nevelké lesní sídliště se dvěma rybníky. Na mapě z roku 1838 jsou ještě všechny chalupy této dominikální vsi dřevěné, stejně jako mlýn stojící pod rybníkem. Teprve v roce 1875 získali obyvatelé Žďáru do té doby dominikální pozemky do soukromého vlastnictví. V roce 1930 stálo v Zadním Žďáru 14 domů a žilo tu 77 obyvatel. Již v roce 1958 zde byly patrné zbořeniny domů.

Zadní Žďár ležel necelé 2 km západně od Prostředního Žďáru, na úpatí Kamenného vrchu v údolí, kterým protéká Ševcovský potok, dříve Weißbach. Na něm byl zřízen mlýn Barnmühle čp. 53. Jádru vsi leželo asi 200 m východně odtud při křižovatce lesních cest. Dnes zde spatříme pouze staré ovocné stromy a hromady kamení. Ve žďárských lesích se nachází také několik zajímavých památníků. Jihovýchodně od Prostředního Žďáru stojí v lese monumentální památník Doroty Kronerové z roku 1636. Známý je i Hubertův kříž

³²⁷ PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 241. ISBN: 978-80-87316-16-0.

³²⁸ TREPESCH, Georg. Über Grenzen hinweg, Geschichte, Land und Leute des Plan – Weseritzer Bezirkes Tirschenreuth und Mähring. Tirschenreuth, 1984. s. 124.

³²⁹ VETRÁK, Miroslav. Archiv obce Žďár 1924-1935. Tachov: Státní okresní archiv Tachov, 2010. s. 6-7.

z roku 1918, který připomíná majitele panství Planá, Karla Ervína Nostitze. Zdejší kamenná boží muka z roku 1824 stojí v lesích severozápadně od Prostředního Žďáru.

5.33 Zahájí (Waldheim)

Nejstarší písemná zmínka: 1607

Panství v roce 1848: Zahájí

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Jedlina

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - březen 1950 Rozvadov; březen 1950 - zánik Lesná

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1952

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov³³⁰

Územní příslušnost: v r. 1869-1930 obec v okr. Tachov³³¹

Zakladatelem vsi, panského sídla a s nimi spojeného „lesního“ statku byl sklářský podnikatel Pavel Schürer (Schürerer). Tento statek však prodal a 17. 5. 1607 koupil od císaře Rudolfa II. část pohraničního hvozdu, který dříve patřil k tachovskému panství. Za 4 053 kop grošů získal 16 213 provazců lesa při tzv. Schönwaldské cestě, která spojovala Tachovsko s oblastí kolem falckého Waldthurnu.³³² Kromě sklárny nechal vystavět i zámeček, mlýn a pivovar. V roce 1617 malé panství prodal Leonardu Colonovi z Felsu, který o něj přišel konfiskací v roce 1621. Statku se pak ujal Johann Ulrich z Wirschbergu, jemuž náležely okolní državy. Během 30leté války patrně došlo k zániku sklárny. V roce 1657 jej získala Anna Magdalena Bock. V roce 1666 malý statek nadlouho přikoupili Lobkovicové. Za jejich časů byla k roku 1776 doložena zdejší celnice. Tehdy

³³⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

³³¹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 592. ISBN: 80-250-1311-1.

³³² PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. s. 245. ISBN: 978-80-87316-16-0.

došlo k rozdělení vsi na Přední Waldheim a Zadní Waldheim, oba se samostatným číslováním domů. Další vlastník, Markvart Josef Koc z Dobrše, se tu usadil v roce 1811, ovšem statek již roku 1813 prodal Malovcům z Malovic, za kterých upadala sklářská tradice. V roce 1884 se velkostatek dostal do rukou Alberta Duba a následně v roce 1891 Karla Hermanna Wecka, za něhož zanikl místní pivovar. Ve 20. století byl majetek rozdělen a v držení jednotlivých částí. Zdejší výrobní zrcadel byla v provozu do druhé světové války. Vesnice patřila mezi roky 1850-1890 pod obec Česká Ves, samosprávu pak vedla do roku 1952, poté byla srovnána se zemí a její území bylo přičleněno k Lesné.³³³ Roku 1829 se v obci narodil český herec, režisér a výtvarník František Karel Kolár.³³⁴

V roce 1665 vedla hranice až k hostinci, kde probíhala stájí a poté se trochu odchýlila, aby se vyhnula jizbě. V roce 1836 údajně stával hraniční kámen již přímo uprostřed kuchyně, která sloužila za výčep. Vlevo od kamene se prý čepovalo bavorské pivo a vpravo české. Polovina hospody tedy stála na české a druhá polovina na bavorské straně hranice.³³⁵ V roce 1930 obsahoval Přední Waldheim 32 usedlostí obydlených 165 obyvateli, v Zadním Waldheimu žilo ve 21 domech 139 obyvatel. Waldheim býval starým celním místem, nejstarší písemné zmínky o celnici se vztahují k roku 1776. Zámeček, který vybudoval Schürer, byl údajně zničen ve třicetileté válce. Lobkovicové zde nechali vystavět nový čtyřkřídlý zámek, který vyhořel v roce 1836. Noví majitelé statku, Malovcové, vybudovali v letech 1827–1829 v místech bývalého Schürerova zámku nové panské sídlo, které roku 1843 doplnili o nedalekou rodinnou hrobku. Po opakovaném vyloupení v letech 1919 a 1924 byly pozůstatky zemřelých Malovců uloženy roku 1943 na hřbitově v Jedlině.

Ještě před druhou světovou válkou zanikly také oba zámky. Za majitele K. H. Wecka byly obě stavby již značně zchátralé. Weckova dcera nechala zbořit větší část starého zámku a přestěhovala se do opraveného panského dvora nad rybníkem. Její nástupce, tajný rada Frank, nechal kolem roku 1928 zbořit i nový malovecký zámek.

³³³ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 301. ISBN: 978-80-86914-60-2.

³³⁴ Zahájí (Waldheim) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/74-zahaji-waldheim/>.

³³⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Příběhy vepsané do kamene aneb putování za drobnými kamennými památkami Domažlicka a Tachovska, Díl I. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. s. 147. ISBN: 978-80-86125-93-0.

Z obou panských sídel, vystavěných v lesíku na návrší, zůstaly zachovány viditelné zbytky. Ze starého zámku přetrvává část přízemního zdiva, sestavená z mohutných kvádrů. V těsné blízkosti se otevírá propadlá klenba malovecké hrobky.³³⁶

5.34 Zlatý Potok (Goldbach)

Nejstarší písemná zmínka: 1751

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Jedlina

Původní matriční obvod: Pavlův Studenec

Matriční obvod: 1. 1. 1950-30. 6. 1960 Lesná; 1. 7. 1960- Tachov

Správní vývoj: Pavlův Studenec 1. 1. 1850; Lesná 1. 7. 1952; zánik 1. 7. 1980

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov³³⁷

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Goldbach osada obce Paulusbrunn v okr. Tachov, v letech 1921-1930 osada obce Pavlův Studenec v okr. Tachov, v letech 1950-1980 osada obce Lesná v okr. Tachov, k 1. 7. 1980 jako osada zanikla³³⁸

Osada ležela v hlubokých příhraničních lesích, západně od Lesné, na přítoku Celního potoka. Ve středověku se zde zřejmě rýžovalo zlato.³³⁹ Osada byla poprvé zmíněna v roce 1751, ačkoliv samotná huť tady byla zbudována již roku 1736.³⁴⁰ Krátce po založení sklárnu zbořili poddaní ze sousedního Waldheimu, aby se tak zbavili

³³⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 73. ISBN: 80-901122-2-6.

³³⁷ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

³³⁸ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 610. ISBN: 80-250-1311-1.

³³⁹ Zlatý Potok – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1438961>.

³⁴⁰ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 238. ISBN: 978-80-86914-60-2.

konkurence. Waldheimští svůj výpad zopakovali ještě roku 1737, kdy nově opravenou huť znovu vypálili. Teprve v roce 1739 bylo mezi konkurenčními sklárnami ujednáno příměří. Sklárna vyráběla hlavně tabulové sklo. Fuchs zemřel roku 1767 a sklárnu poté získal skelmistr Jan Kašpar Lenk. Za něho pracovalo ve sklárně jedenáct sklářů, kteří využívali jednu francouzskou a jednu německou sklářskou pec se čtrnácti tavicími pánvemi. Ve sklárně pomáhalo dalších patnáct až třicet tři pomocníků. Po třiceti letech působení na Tachovsku měl Jan Kašpar Lenk opustit místo jako žebrák.

Provoz ve sklárně byl zastaven v roce 1894. Od tohoto roku rychle klesal počet objektů i obyvatel Zlatého Potoka. Ve 20. století zde stála již jen hospoda, hájovna, myslivna a dům pro sklářské dělníky. Nejvýraznější zříceniny zbyly z ubytovny pro sklářské dělníky, která byla později využívána jako škola. Nedaleko odtud najdeme v lesích pozůstatky zaniklé panské obory.³⁴¹

5.35 Žebrácký Žďár (Petlarenbrand)

Nejstarší písemná zmínka: 1748

Panství v roce 1848: Tachov

Farnost: Pořejov

Původní matriční obvod: Pořejov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - květen 1950 Rozvadov; květen 1950- 30. 6. 1953 Lesná; 1. 7. 1953 - 30. 6. 1960 Tachov; 1. 7. 1960 - 30. 6. 2000 Přimda; od 1. 7. 2000 Tachov

Správní vývoj: Žebráky 1. 1. 1850; zánik 1960

Politický okres do roku 1960: Tachov

Soudní okres do roku 1949: Tachov³⁴²

³⁴¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 73-74. ISBN: 80-901122-2-6.

³⁴² Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Petlarnbrand osada obce Žebrák v okr. Tachov, v letech 1921-1950 osada obce Žebráky v okr. Tachov, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Hošťka v okr. Tachov)³⁴³

Počátkem pozdější osady byla údajně paseka, vzniklá vypálením lesa. Této skutečnosti by odpovídalo pojmenování. V roce 1734 tu byla jako první stavení zbudována hraběcí losyovská hájovna, z níž byl spravován rozsáhlý lesní revír. Zpracování dřeva živilo většinu místních obyvatel.³⁴⁴ V roce 1921 bylo v osadě 27 domů, kde žilo 167 obyvatel (z toho 5 české národnosti).³⁴⁵ V roce 1930 měla ves 28 usedlostí rozestých po lukách a lesních zákoutích, které obývalo 154 osadníků. V Žebráckém Žďáru se narodil významný historik Tachovska, Franz Schuster (* 10. 1. 1902, † 27. 12. 1977). V 19. století se obyvatelé vsi zabývali výrobou lžic. Tři osoby mohly za den vyrobit více než tři kopy lžic. K dalším zdrojům obživy patřilo soustružení dřeva a výroba perleťových knoflíků.

Z domů v Žebráckém Žďáru zbyli nepatrné zbytky základového zdiva, ukryté na mokřinatých lesích a loukách. V místech, kde se silnice z Nových Domků střetává se silnicí od Jedliny, stojí památník, který obec Žebrácký Žďár věnovala roku 1924 svým padlým v první světové válce. Dnes je pomník péčí německých rodáků nově opraven.³⁴⁶ Žebrácký Žďár byl převážně německou obcí a místní padlí z druhé světové války už nebyli přímo připomenuti jmény. Oslavovat padlé nacistické vojáky nebylo příhodné, a tak na konflikt upomínají jen data vymezující dobu, kdy se odehrával.³⁴⁷

³⁴³ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 617. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁴⁴ BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. s. 309. ISBN: 978-80-86914-60-2.

³⁴⁵ Žebrácký Žďár (Petlarnbrand) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/77-zebracky-zdar-petlarnbrand/>.

³⁴⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. s. 75. ISBN: 80-901122-2-6.

³⁴⁷ Pomníky doby, nápisy na zdech - Žebrácký Žďár, rok 1924. Dostupné z: <http://www.dvacatestoleti.eu/pomniky-doby/>.

6 ZANIKLÉ OBCE VNITROZEMSKÉ OBLASTI OKRESU TACHOV

6.1 Caltov (Zaltau)

Nejstarší písemná zmínka: 1379

Panství v roce 1848: Planá-Kočov

Farnost: Otín

Původní matriční obvod: Michalovy Hory

Matriční obvod: od 1. 1. 1950 Planá

Správní vývoj: Kříženec 1. 1. 1850; zánik 1954

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1938; Tachov 1938-1945; Planá 1945-1949; Mariánské Lázně 1949-1960

Soudní okres do roku 1949: Planá³⁴⁸

Územní příslušnost: v letech 1869-1890 osada obce Kiesenreith také Kříženec v okr. Planá, v letech 1900-1910 osada obce Kiesenreuth v okr. Planá, v letech 1921-1930 osada obce Kříženec v okr. Planá, v dalších letech jako osada zanikla (součást obce Planá v okr. Tachov)³⁴⁹

Název vsi, nacházející se 5 kilometrů severovýchodně od Plané, vychází z příjmení Calta a doslovně představuje Caltův dvůr. Příjmení Calta pochází z pekařského prostředí, neboť calta byla staročeským druhem pečiva (houska či zvláštní chléb). K dalším českým názvům patřily Czaltow (1527 a 1547), Chaltow (1574), k německým Zaltau (1788) a k latinským Czaltow (1379).³⁵⁰

³⁴⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

³⁴⁹ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 72. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁵⁰ Caltov zanikl v padesátých letech. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/caltov-zanikl-v-padesatych-v-r.ch20080611.html.

V roce 1379 vlastnilo Caltov několik drobných feudálů. Od roku 1402 se po vsi píše Jan z Caltova řečený Balile, v jehož rodu se ves udržela až do roku 1460. Za caltovských zemanů vzniklo ve vsi rytířské sídlo, které je však připomínáno až v období, kdy byl Caltov již součástí panství Planá, k němuž byl údajně přikoupen roku 1517. Se zprávami o tvrzi řečené Caltov se setkáváme v roce 1527, 1542, 1574 a naposledy roku 1623. Pozdější osudy tvrze nejsou známy. Sloužila zřejmě jako obytná stavba hospodářského dvora a postupně zanikla. V období třicetileté války byla ves s tvrzí po určitý čas opuštěna. Jen tak si můžeme vysvětlit zápis v berní rule, kdy roku 1654 nejsou v Caltově uváděni žádní starousedlíci, ale pouze pět nově usedlých. V roce 1665 vytvořila vrchnost z pěti poddanských usedlostí panský dvůr Caltov, při němž zůstaly čtyři chalupy. V polovině 18. století jsou v Caltově uváděni opět pouze čtyři hospodáři, panský ovčák a mlynář na panském mlýně.³⁵¹ V roce 1838 zde bylo 11 domů s 66 obyvateli.³⁵²

Po odsunu německého obyvatelstva tato malá, do značné míry izolovaná ves, zanikla. Při cestě pod bývalou vsí stojí kaplička, jejíž stavba byla do roku 1990 zříceninou, poté ji obnovil majitel chaty, která stojí v areálu zaniklé vsi.

Výrazný vrch na Homole poskytoval útočiště člověku v době kamenné. Ochrana této pravěké památky ustoupila v roce 1970 stále se rozšiřujícímu čedičovému lomu. Na temenu vrchu byla postavena caltovská tvrz.³⁵³ Stávala nad pravým břehem Kosího potoka. V letech 1527-1574 se tvrz stále připomíná. V letech 1574-1575 je příslušenstvím blízké Plané u Mariánských Lázní.³⁵⁴ Jako šlechtické sídlo však už nesloužila a za třicetileté války zanikla. Byla rozbořena a její zdivo použito na stavební zdivo pro nově založenou ves. Pozůstatkem tvrze mělo být tvrziště obehnané příkopem. Nepatrné zbytky základového středověkého zdiva se uváděly ještě v roce 1926. Lokalizace tvrze je dnes už velice problematická. Každý z historických pramenů ji lokalizuje odlišně.³⁵⁵

³⁵¹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 20. ISBN: 80-86125-24-6.

³⁵² SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 222.

³⁵³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 21. ISBN: 80-86125-24-6.

³⁵⁴ SEDLÁČEK, August. Hrady, zámky a tvrze království českého XIII. díl Plzeňsko. Praha: Argo, 1998. s. 195-196. ISBN: 80-7203-185-6.

³⁵⁵ Zaniklý Caltov - HAMELIKA - Vše o historii Mariánských Lázní. Dostupné z: https://www.hamelika.cz/?cz_zanikly-caltov,408.

6.2 Domaslavičky (Deutsch Thomoschlag)

Nejstarší písemná zmínka: 1391

Panství v roce 1848: Planá-Kočov

Farnost: Boněnov

Původní matriční obvod: Beranovka

Matriční obvod: 1950-1955 Mrázov; 1955-1960 Ovesné Kladruby; 1. 7. 1960- Planá

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Boněnov 1. 7. 1960, Michalovy Hory 1. 1. 1964; zánik 1. 1. 1974

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1890; Teplá 1890-1949; Mariánské Lázně 1949-1960

Soudní okres do roku 1949: Planá 1850-1890; Teplá 1890-1949³⁵⁶

Územní příslušnost: v letech 1869-1880 pod názvem Německé Domaslavičky obec v okr. Planá, v letech 1890-1930 pod názvem Německé Domaslavičky obec v okr. Teplá, v roce 1950 obec v okr. Mariánské Lázně, v letech 1961-1973 část obce Michalovy Hory v okr. Tachov, od 1. 1. 1974 se jako část obce neuvádí (součást obce Chodová Planá v okr. Tachov)³⁵⁷

Zaniklá obec na samém okraji nejen správního území obce, okresu, ale i Plzeňského kraje.³⁵⁸ Původně se víska jmenovala Domaslav, stejně jako blízká ves pod hradem Švamberkem. Obec vznikla za středověké kolonizace Tachovska, kdy ji osídlili němečtí přistěhovalci.³⁵⁹ První zmínka o vsi se objevuje v roce 1391. Nejdříve patřila blízkému premonstrátskému klášteru v Teplé, v roce 1576 byla podstatná část vsi přikoupena k plánskému panství, při němž zůstala až do konce feudalismu. V polovině 18. století zde

³⁵⁶ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

³⁵⁷ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 115. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁵⁸ Domaslavičky - Oficiální stránky Městysu Chodová Planá. Dostupné z: <http://www.chodovaplana.cz/informace-o-mestysi/osady/domaslavicky/>.

³⁵⁹ Konec sudetské vesnice Domaslavičky. Dostupné z: <http://www.horydoly.cz/turiste/konec-sudetske-vesnice.html>.

žilo 14 hospodářů se svými rodinami. 12 hospodářů příslušelo k panství Planá, 2 hospodáři k Bezdužicím. Ves byla přifařena ke kostelu v Lestkově.³⁶⁰ V další zmínce z roku 1838 měly Domaslavičky 21 domů a 159 obyvatel, z toho 2 domy patřily k panství Bezdužice. Ves byla přifařena k Boněnovu, měla privátní školu a v její blízkosti byl ve slabém provozu antimonitový důl.³⁶¹ V roce 1921 bylo v obci 25 domů, v nichž žilo 142 obyvatel německé národnosti. V roce 1930 žilo v obci 129 lidí ve 26 usedlostech.³⁶² Roku 1950 tu bylo uváděno 19 domů a 55 obyvatel. O 10 let později tvořilo obyvatelstvo vsi posledních 20 osadníků.

Kolem roku 1970 došlo k vylidnění vsi a likvidaci posledních usedlostí. Zánik Domaslaviček způsobila především jejich naprostá izolovanost od okolního světa. Dnes je prostor bývalé vsi zarostlý náletovou zelení, v níž jsou ukryty zříceniny jednotlivých usedlostí. Dobře rozeznatelné jsou pozůstatky 4 statků, které zanikly jako poslední. Při okraji vsi přežívají dva neudržované rybníčky.³⁶³

6.3 Milkov (Milkau, Milikau)

Nejstarší písemná zmínka: 1115

Panství v roce 1848: Bezdužice

Farnost: Domaslav

Původní matriční obvod: Lestkov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 30. 6. 1960 Konstantinovy Lázně; 1. 7. 1960 - 31. 12. 1963 Bezdužice; 1. 1. 1964 - zánik Planá

Správní vývoj: Domaslav 1. 1. 1850; Zhořec 1. 7. 1960; Lestkov 1. 1. 1964; zánik 1974

³⁶⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 28. ISBN: 80-86125-24-6.

³⁶¹ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 290.

³⁶² Domaslavičky (Deutsch Thomoschlag) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/34-domaslavicky-tomasova-paseka-deutsch-thomaschlag/>.

³⁶³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 29. ISBN: 80-86125-24-6.

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1855; Bezručice 1855-1868; Teplá 1868-1902; Planá 1902-1938; Teplá 1938-1945; Planá 1945-1949; Stříbro 1949-1960

Soudní okres do roku 1949: Bezručice³⁶⁴

Územní příslušnost: v letech 1869-1890 osada obce Český Domaslav v okr. Teplá, v letech 1900-1910 osada obce Český Domaslav v okr. Planá, v letech 1921-1930 osada obce Česká Domaslav v okr. Planá, v roce 1950 osada obce Domaslav v okr. Stříbro, v letech 1961-1973 část obce Lestkov v okr. Tachov, k 1. 1. 1974 jako část obce zanikla³⁶⁵

První zmínky o Milkově se vztahují k roku 1115 a 1186, kdy je ves uvedena v kladrubských falzech jako majetek stejnojmenného kláštera. V roce 1183 se vyskytuje Martin z Milkova. V roce 1353 je zmiňován Jaroslav z Milkova a roku 1362 společně s ním i jeho bratr Oldřich. Potomkem jednoho z nich byl Švamberk Petr Milkovec, který se roku 1405 přímo uvádí seděním na Milkově.³⁶⁶ Za dalšího příslušníka milkovské větve je považován Petr, řečený Labuť, který byl v letech 1423-1440 ve službách hlavní linie rodu jako purkrabí na Manětíně.³⁶⁷ Za sídlo Milkovcova nástupce Petra Labutě uvádějí historické prameny v roce 1413 přímo hrad Milkov. V roce 1468 prodal patrně Petrův syn Prokop ves Milkov Bohuslavovi ze Švamberka, který ji natrvalo připojil k rodovému hradu. Zmiňovaný hrad milkovské větve Švamberků pravděpodobně zanikl v husitských válkách. V období po třicetileté válce, roku 1651, žila v téměř vyliďněné vsi pouze rodina Matouše Habaly. V roce 1757 tvořil obyvatelstvo vsi čtyři poddanské rodiny. V roce 1836 zde stálo 5 domů, v nichž žilo 25 obyvatel.³⁶⁸ V roce 1921 žilo v Milkově 46 obyvatel (všichni německé národnosti) v 7 usedlostech. V roce 1938 se již uvádí pouze 5 usedlostí

³⁶⁴ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

³⁶⁵ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. 319 s. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁶⁶ PROCHÁZKA, Zdeněk. Konstantinovy Lázně, Bezručice a okolí Historicko-turistický průvodce č. 10. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 78. ISBN: 80-86125-62-9.

³⁶⁷ ROŽMBERSKÝ, Petr. Hrad Milkov. Hláška, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, roč. VI, čís. 4. s. 43-44. Plzeň, 1995.

³⁶⁸ PROCHÁZKA, Zdeněk. Konstantinovy Lázně, Bezručice a okolí Historicko-turistický průvodce č. 10. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 78. ISBN: 80-86125-62-9.

a 25 obyvatel. Ještě v roce 1950 v Milkově v 10 domech žilo 20 obyvatel.³⁶⁹ V roce 1960 zde žilo již jen 20 obyvatel a od roku 1970 zprávy o zaniklé obci končí.

Místo vsi, která byla přístupná cestou od Vrbice, je v terénu špatně rozeznatelné. Na zapomenutou ves v současnosti upomíná pouze název blízkého kopce Milkovské čihadlo.³⁷⁰

6.4 Ústí (Truß)

Nejstarší písemná zmínka: 1379

Panství v roce 1848: Planá-Kočov

Farnost: Brod nad Tichou

Původní matriční obvod: Kočov

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 31. 12. 1979 Tachov; od 1. 1. 1980 Planá

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Kočov 1861; Planá 1. 1. 1980; Kočov 24. 11. 1990

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1938; Tachov 1938-1945; Planá 1945-1949; Tachov 1949-1960

Soudní okres do roku 1949: Planá³⁷¹

Územní příslušnost: v letech 1869-1910 pod názvem Drus osada obce Kocov v okr. Planá, v letech 1921-1930 osada obce Kočov v okr. Planá, v letech 1950-1979 osada obce Kočov v okr. Tachov, 1. 1. 1980 - 23. 11. 1990 část obce Planá v okr. Tachov, od 24. 11. 1990 část obce Kočov v okr. Tachov³⁷²

³⁶⁹ Milkov (Milikau) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/35-milkov-milikau/>.

³⁷⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Konstantinovy Lázně, Bezručice a okolí Historicko-turistický průvodce č. 10. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. s. 78. ISBN: 80-86125-62-9.

³⁷¹ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

³⁷² RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. 548-549 s. ISBN:80-250-1210-3.

Ves, položená při ústí potoka Tichá do Mže, je prvně připomínána v roce 1379 pod jménem Vstye. Ve středověku ves náležela ke statku Kočov, s nímž byla později připojena k Plané. O malé vsi, která se nikdy výrazněji nerozvinula, se historické prameny zmiňují jen vzácně. V roce 1654 zde stály 4 selské usedlosti a 2 chalupy. O 100 let později se ves skládala opět jen z pouhých 7 poddanských usedlostí. U vsi stál mlýn s jedním kolem, který vlastnil místní mlynář, ten měl ještě v nájmu i druhý – panský mlýn se dvěma vodními koly. V roce 1838 měla vska 9 usedlostí a 42 obyvatel.

Na západním okraji vsi, na náhonu zásobovaném vodou potoka Tichá, stál mlýn čp. 1. Na opačné straně vsi, na náhonu odvádějícím vodu z řeky Mže, stál výstavnější mlýn čp. 9, který byl zřejmě panským mlýnem připomínaným v první polovině 18. století.³⁷³ V roce 1921 žilo v Ústí ve 13 domech celkem 79 obyvatel, všichni byli německé národnosti.³⁷⁴ Roku 1930 je zde uváděno 13 domů a 54 obyvatel. Jediným zachovaným objektem ze vsi je hospodářské stavení bývalého mlýna (při východním okraji zdejší chatové osady).³⁷⁵

6.5 Výškovice (Wischkowitz)

Nejstarší písemná zmínka: 1273

Panství v roce 1848: Teplá

Farnost: -1890 Pístov; 1890- Ovesné Kladruby

Původní matriční obvod: Beranovka

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 30. 6. 1960 Ovesné Kladruby, od 1. 7. 1960 Planá

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Ovesné Kladruby 1952; Boněnov 1. 7. 1960; Michalovy Hory 1. 1. 1964; zánik 1. 1. 1974;

³⁷³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 144. ISBN: 80-86125-24-6.

³⁷⁴ CHYTIL, Alois. Chytilův místopis republiky Československé, 2. vydání. S. 1331. Praha: Alois Chytil, 1929.

³⁷⁵ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 144. ISBN: 80-86125-24-6.

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1855; Teplá 1855-1949; Mariánské Lázně 1949-1960

Soudní okres do roku 1949: Teplá³⁷⁶

Územní příslušnost: v letech 1869-1930 obec v okr. Teplá, v roce 1950 osada obce Ovesné Kladruby v okr. Mariánské Lázně, v roce 1961 část obce Michalovy Hory v okr. Tachov, v dalších letech se jako část obce neuvádí (součástí obce Chodová Planá v okr. Tachov)³⁷⁷

Zaniklá ves Výškovice stávala na okraji planiny spadající do údolí Kosího potoka, 5 km jihovýchodně od Ovesných Kladrub. Svými dějinami i hrázděnou lidovou architekturou příslušela vždy spíše k nedaleké Teplé než k Plánsku. V minulosti též patřila k tepelskému okresu.

Jako „Wiscouici“ je zapsána v listině z 21. 5. 1273, kterou papež Řehoř X. potvrzoval premonstrátům kláštera Teplá jejich majetek. Založená ale zřejmě byla už o století dřív rytíři Vyškem a Vyšemírem, sídlícími na nedalekém hradě Výškov.³⁷⁸ V roce 1654 se ves skládala z osmi usedlostí. Tereziánský katastr zde v roce 1757 uvádí 18 osedlých. Zástavba vsi se skládala ze selských dvorů, z nichž některé patřily k cenným ukázkám hrázděné lidové architektury českých Sudet. V knize A. Gnirse z roku 1932 je například zachycen statek „Beim Haidel“, který zcela zanikl. Z Výškovic se zachoval poslední ze dvorů čp. 2, vystavěný na východním okraji bývalé vsi. Cenné je především hrázděné hospodářské stavení. Na bývalé návsi stojí pod mohutnou lípou pustá kaple, vystavěná v letech 1775–1776 na náklady rolníků Jana Jiřího Wurtingera a Eliáše Zaschkeho. V její blízkosti stojí Goethův památník, zřízený roku 1931. Upomínal na básníkovu návštěvu zdejší krajiny dne 21. 8. 1821. Západně od horního okraje vsi stával při polní cestě starý smírčí kříž s poškozenými rameny, který čeká na své

³⁷⁶ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

³⁷⁷ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 590. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁷⁸ Vzdušné zámky z Výškovic - Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/vzdusne-zamky-z-vyskovic-20140826.html.

znovuobjevení.³⁷⁹ V roce 1838 je obec uváděna jako Wischkowitz s 26 staveními, 160 obyvateli, farností v Ovesných Kladrubech a 1 kaplí.³⁸⁰ V roce 1930 měla osada 183 obyvatel, kteří žili ve 33 usedlostech. Po druhé světové válce a odsunu Němců byla obec znovu osídlena, nicméně noví osadníci zde dlouho nevydrželi.³⁸¹

Po odsunu Němců (v roce 1947) se tu natáčel známý film "Ves v pohraničí". Ještě v roce 1965 tu bydlelo 12 obyvatel a ves patřila pod MNV Michalovy Hory. V roce 1970 však byla všechna stavení stržena, kromě dosud stojícího dvora čp. 2. V roce 1974 byla ves oficiálně zrušena.³⁸² V roce 2014 se nadšenci rozhodli obnovit původní přístupovou cestu. Ta vede do míst bývalého statku, kde je zakončena kamenným obdélníkem, symbolickým dvorem s masivním dřevěným stolem věnovaným všem lidem, kteří tu dříve žili. Ten ale může být stejně tak vnímán i jako symbolické navázání na dávnou tradici, či jako artefakt vzájemné diskuze a porozumění. Tento pozoruhodný projekt začal v lednu 2014 a byl úspěšně dokončen v květnu 2015.³⁸³

6.6 Záhoří (Sahorsch)

Nejstarší písemná zmínka: 1544

Panství v roce 1848: Trpisty-Třebel

Farnost: Černošín

Původní matriční obvod: Vysoké Sedliště

Matriční obvod: 1. 1. 1950 - 31. 12. 1950 Damnov; od 1. 1. 1951 Černošín

Správní vývoj: obec 1. 1. 1850; Třebel 9. 5. 1953; Černošín 1. 7. 1960

³⁷⁹ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 151. ISBN: 80-86125-24-6.

³⁸⁰ SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838. s. 269.

³⁸¹ Výškovice (Wischkowitz) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/67-vyskovice-wischkowitz/>.

³⁸² Výškovice - Oficiální stránky Městyse Chodová Planá. Dostupné z: <http://www.chodovaplana.cz/informace-o-mestysi/osady/vyskovice/>.

³⁸³ Výškovice-Wischkowitz obnova místa a krajiny - Česká cena za architekturu, ročník 2016. Dostupné z: <https://ceskakacenaarchitekturu.cz/projekty/2016/vyskovice-wischkowitz-obnova-mista-a-krajiny/>.

Politický okres do roku 1960: Planá 1850-1938; Tachov 1938-1945; Planá 1945-1949; Tachov 1949-1950; Stříbro 1951-1960

Soudní okres do roku 1949: Planá³⁸⁴

Územní příslušnost: v letech 1869-1930 obec v okr. Planá, v roce 1950 osada obce Třebel v okr. Stříbro, od roku 1961 část obce Černošín v okr. Tachov³⁸⁵

Záhoří leželo asi 3 km jihozápadně od Černošína. Nejstarší zmínka o vsi se vztahuje teprve k roku 1544, kdy je uváděna pod názvem Zahorzy. V roce 1654, se víska skládala ze tří selských dvorů. Stejný počet osídlených usedlostí je zde uváděn i roku 1757. Ke vsi náležel panský mlýn o 3 kolech, položený na Mži. V roce 1838 zde stálo 15 domů a žilo 96 obyvatel, ke vsi příslušel mlýn Hablitzemühle. V roce 1921 bylo v obci 97 obyvatel, kteří žili v 16 domech.³⁸⁶ V roce 1930 mělo Záhoří 17 usedlostí a 80 obyvatel. Lidé ze Záhoří chodili každou neděli do Černošína na ranní mši. Ženy po bohoslužbě obstarávaly nákupy a muži navštívili dobytčí trh u starého hřbitova.³⁸⁷

Severovýchodně od Záhoří se na okraji lesa nachází barokizující obdélná kaple Nejsvětější Trojice, kterou dal v roce 1824 postavit Georg Kahleg ze Záhoří.³⁸⁸ Původně klenutá kaple byla postavena na půdorysu 3,50×4,70 m. Ves ožívala jednou do roka při pouti Nejsvětější Trojice, která se vztahovala ke kapličce nad Záhořím. Procesí, směřující ke kapli, vycházelo z kostela v Černošíně, procházelo kolem zříceniny hradu Volfštejna a nakonec sestupovalo ke kapli v Záhoří. Po mši se poutníkům podávala káva a chleba s máslem, jako svačina. Proto se záhořská pout' nazývala „Svátek chleba s máslem“. V roce 1946 došlo ze Záhoří k odsunu 61 původních obyvatel.³⁸⁹

³⁸⁴ Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

³⁸⁵ RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 598. ISBN: 80-250-1311-1.

³⁸⁶ CHYTIL, Alois. Chytilův místopis republiky Československé, 2. vydání. Praha: Alois Chytil, 1929. s. 1439.

³⁸⁷ Záhoří - kaple - Vlčí hora. Dostupné z: <http://m.taggmanager.cz/3299>.

³⁸⁸ KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. s. 68. ISBN 978-80-87018-43-9.

³⁸⁹ Záhoří - kaple - Vlčí hora. Dostupné z: <http://m.taggmanager.cz/3299>.

V roce 1950 je tu uváděno již jen 6 domů a pouhých 8 obyvatel. Zanedlouho poté ves zanikla. V současné době stojí v opuštěném Záhoří pouze jediný objekt, využívaný k rekreaci. V jeho upraveném okolí leží studánka, hlouběji v houštinách jsou dodnes patrné výrazné zbytky bývalých usedlostí.³⁹⁰ V šedesátých letech byla kaplička vykradena a střecha poškozena trempy, kteří zde přespávali. Narušení střechy mělo za následek zřícení stropní klenby, kaple chátrala. Renovace kapličky Nejsvětější Trojice na cestě ze Záhoří do Černošina byla v roce 2004 finančně podpořena Česko-německým fondem budoucnosti (ČNFB). Výše příspěvku činila 70 000 Kč.³⁹¹ Starou tradici poutí zde každoročně připomínají chlebomáslové slavnosti za účasti bývalých českých i německých obyvatel obce.³⁹²

7 BUDOUCNOST ZANIKLÝCH OBCÍ

7.1 Turistika

Právě v turistice vidím největší příležitost pro lokality, ve kterých se nacházely zaniklé obce. Ještě v nedávné době byla hřebenová část Českého lesa kvůli existenci „železné opony“ nepřístupná veřejnosti a též hospodářské využití bylo jen velmi omezené. Ovšem onen čtyřicetiletý odpočinek poskytl zdejší přírodě překvapivou možnost nerušeného rozvoje. Území je považováno za základní kámen ekologické kostry našeho světadílu. Český les umožňuje turistiku v rozsáhlých lesních porostech, kde nejzajímavější jsou zbytky bučin v přírodních rezervacích Diana, Přimda, Bučina u Žďáru, Broumovská bučina, Tišina a Ostrůvek. Vcelku je tedy okres Tachov úsekem krajiny sice člověkem ovlivněné. Pro příznivce procházek je vyznačena síť turistických stezek a cyklotras. Na území Českého lesa je vyznačena od Zlatého potoka lyžařská stopa navazující

³⁹⁰ PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. s. 152. ISBN: 80-86125-24-6.

³⁹¹ Rekonstruktion der Kapelle der Heiligen Dreifaltigkeit zwischen Záhoří (Sahorsch) und Černošín (Tschernoschin) (DTZF-Projekt) - Centrum Bavaria Bohemia (CeBB)
<http://www.bb kult.net/kulturdatenbank/adressen:sehenswuerdigkeit:kirche-kloster:o:/13274834451026.html>.

³⁹² Záhoří (Sahorsch) | Příběhy Sudet | Geschichten aus dem Sudetenland. Dostupné z: <https://pameti.cpkp-zc.cz/zanikle-obce-zapadnich-cech/tachovsko/75-zahori-sahorsch/>.

bezprostředně přes turistický přechod Křížový Kámen na lyžařský areál Silberhütte v Bavorsku.³⁹³

Dalším přínosem pro rozvoj turistického ruchu je jistě i Cyklobus Český les, který na svou trasu vyjíždí již jedenáctým rokem. Autobus s vlekem pro jízdní kola jezdí až po 100 kilometrů dlouhé trase z Plzně do oblasti Bělé nad Radbuzou a Přimdy, a to v období od 28. dubna do 30. září 2018.³⁹⁴ Novinkou je od léta 2018 okružní cyklovlak do Českého lesa. Ten zavádí Plzeňský kraj z Plzně do Bělé nad Radbuzou a zpět. Vlak zastavuje v Plzni-Jižním Předměstí, Stříbře, Svojsíně, Boru a ve všech zastávkách mezi Stráží u Tachova a Bělou nad Radbuzou. Ve vlaku má být řazen speciální cyklovůz, který pojme více než 50 jízdních kol. Celková nabízená kapacita cyklovlaku tak přesáhne 60 jízdních kol. Kraj za tento speciální vlak zaplatí 440 tisíc korun.³⁹⁵

7.2 Výzkum

Téma zaniklých obcí je u badatelů, ale i laické veřejnosti stále oblíbenější. Dokladem toho jsou nejrůznější průzkumy daných lokalit a následně pořádané výstavy seznamující společnost s jejich výsledky. Velmi úspěšné výsledky archeologických průzkumů nám ukazují, jak se v zaniklých obcích žilo. Dozvídáme se o přesné lokalizaci domů, nalezené artefakty nám ukazují způsob obživy našich předků, jejich kulturu a zvyky. „Návštěvníci si připomenou klíčové události zasahující do pohraniční oblasti Tachovska, jako jsou pochody smrti, kolony vězňů koncentračních táborů či akce pohraniční stráže. Představeny budou případové studie zaniklých obcí Bažantov, Hraničky, Pavlův Studenec nebo Jedlina,“ informovala o chystané výstavě 11. 6. 2018 mluvčí ZČU Šárka Stará.

Výstava má návštěvníkům umožnit seznámit se i s moderními praktikami soudobého archeologického výzkumu, který se zaměřuje také na objekty relativně nedávné historie. Předmětem zájmu badatelů tak byla rovněž samotná takzvaná železná opona. Důležitá je však také otázka financování podobných projektů. Velkou zásluhu na tom má

³⁹³ PROCHÁZKA, Zdeněk. Okres Tachov. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999.

³⁹⁴ Cyklobus Český les, Bělá nad Radbuzou, Přimda - ČSAD autobusy a.s. Dostupné z: http://www.csadplzen.cz/index.php?ob=ceskyles&ls1=menu_cyklobusy.

³⁹⁵ Plzeňský kraj spouští nový okružní cyklovlak do Českého lesa, zajistí ho GWTR. Dostupné z: <https://zdopravy.cz/plzensky-kraj-spousti-novy-okruzni-cyklovlak-do-ceskeho-lesa-zajisti-ho-gwtr-12814/>.

Program přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko, díky jehož příspěvkům se celá akce může realizovat. Expozice „Zapomenutá místa pohraničí - 50 let vývoje krajiny očima archeologie“ je výsledkem dlouhodobého výzkumu pracovníků katedry antropologie a archeologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity ZČU v Plzni. Je dílčí aktivitou realizovanou v rámci projektu Presentace kulturního dědictví příhraniční oblasti Tachovska (Präsentation des Kulturerbes in der Grenzregion Tachau), pořádá se ve spolupráci s Muzeem Českého lesa v Tachově.³⁹⁶

7.3 Ekonomické využití

Ano, i z hospodářského hlediska mohou být lokality zaniklých obcí vhodně využity. Díky hlubokým a kvalitním lesům se zde naskýtá příležitost pro dřevozpracující průmysl. Ten má v České republice dlouholetou tradici. Výrobky ze dřeva se uplatňují především ve stavebnictví, zemědělství, automobilovém průmyslu a dopravě, nábytkářství, výrobě papíru, hudebních nástrojů, hraček nebo sportovních potřeb. Jedním ze znaků vyspělé ekonomiky je udržitelný způsob, jakým se využívají a zhodnocují domácí suroviny. V Česku mezi ně patří například dřevo, které dnes odborníci pokládají za jednu z nejperspektivnějších surovin. Podle nich je šetrné k životnímu prostředí a zároveň je kreativním materiálem budoucnosti.³⁹⁷ Mezi nejvýznamnější zpracovatele tohoto přírodního bohatství v okrese Tachov patří Stora Enso Wood Products Planá, s. r. o. Právě tato společnost vyrábí ze dřeva nejrůznější produkty a patří mezi největší zaměstnavatele na Tachovsku. Pracovní místa v tomto odvětví jsou přínosem na trhu práce, vždyť okres Tachov patřil ještě nedávno mezi okresy s největší nezaměstnaností v republice.

7.4 Místo pro nadšence a patrioty

O těchto lidech se srdcem na správném místě a chutí se dobrovolně zapojit do záslužné práce pojednává článek zveřejněný v Tachovském deníku. Můžeme je vidět na polích či loukách, jak s detektory kovu hledají věci v zemi ukryté. Parta pro věc

³⁹⁶ Plzeňští badatelé připomínají zapomenutá místa česko-německého pohraničí. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/474662-plzensti-badatele-pripominaji-zapomenuta-mista-cesko-nemeckeho-pohranici.html>.

³⁹⁷ Dřevozpracující průmysl v ČR | Mezi stromy. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/drevarstvi/drevozpracujici-prumysl-v-cr>.

zapálených lidí z klubu Hledačů HP Tachov se už ale roky soustředí také na obnovování drobných kamenných památek, které mnohdy opuštěné a poničené upadly v zapomnění: „Klub hledačů od svého vzniku v roce 1990 opravil zdarma šestnáct drobných kamenných památek a pomáhali nám i naši kamarádi,“ uvádí hledač František Soukup z Tachova a dodává, že první obnovenou památkou byl největší a nejtěžší smírčí kříž v tachovském okrese: „Ležel vyvrácený v příkopu u silnice na Mýto. Postavili jsme ho na druhou stranu silnice mezi tři stromy.“ Naopak tou poslední památkou je hrob neznámého francouzského důstojníka. Hrob zřejmě pochází už z dob Marie Terezie, kdy v letech 1741 až 1743 na Tachovsku operovala francouzská armáda.

Mezi kamenné památky, které klub Hledačů HP Tachov v posledních letech opravil, patří například: smírčí kříž za Valchou u Stráže, Boží muka u Pořejova, pomníček sv. Jiří v zaniklé vesnici Bohuslav, pomníček k šedesátiletému výročí panování rakouského císaře Františka Josefa I., pomníček zastřeleného lesního praktikanta Wenzela Czerného a křížek u Nové Vsi.³⁹⁸

7.5 Prostor pro inspiraci, umění a porozumění

V Oboře se sešli na dvoudenním přeshraničním sympoziu pamětníci poválečného odsunu a odborná veřejnost. Na setkání, které navázalo na projekt rekonstrukce Böttgerova památníku, přijeli také potomci doktora Josefa Böttgera. Zúčastnila se ho jeho vnučka Ingeborg Kábrtová, vnuk Gerhard Böttger, pravnučka Lore Winterholler a pravnuček Reinhard Stenzel. „V průběhu května jsme nechali u Böttgerova sloupu umístit tříjazyčné informační tabule, které popisují historii zaniklých obcí, poválečnou devastaci této lokality a nepropustné hraniční pásmo. Informační cedule navazuje na slova prezidenta Německa z roku 1997, při kterých řekl, že každý z nás může přispět k závazku – Už nikdy více,“ řekla Deníku starostka obce Obora, Dana Lesak.

³⁹⁸ HŘÍBAL, Antonín. Pozvánka: Nadšenci obnovili řadu památek, nyní i hrob francouzského důstojníka. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/nadsenci-obnovili-radu-pamatek-nyni-i-hrob-francouzskeho-dustojnika-20180613.html.

Druhý den symposia se hosté sešli ve zrekonstruovaném kulturním sále v Oboře. Své obrazy tady vystavila tachovská malířka Ivřin Dušková, která pro ně našla inspiraci právě v místech zaniklých obcí na Tachovsku.³⁹⁹

7.6 Revitalizace zaniklých obcí

Příkladem naděje na revitalizaci je zaniklá obec Výškovice. Právě zde se naskytla šance na obnovení obce v roce 2013, kdy si jí vybrali odborníci jako první pro projekt revitalizace. Tehdy se místo stalo středem pozornosti jako odborné, tak i laické veřejnosti. Všech pět návrhů v zásadě hovoří o rozvoji turistiky, ekologického zemědělství či sadovnictví, řemesel a spolupráce vesnic a městeček napříč regionem. Možná za to nejdůležitější považují obnovení komunit, které by k místu získaly vztah, a dokázaly ho tak udržovat dlouhodobě. Zájem lidí by se pak dal proměnit v obhospodařování krajiny, zaměřené třeba na výrobu džemů, piva, lisovaného oleje a tak dále. Motivací by byly symbolické nájmy za pozemky a podpora samosprávy. "Cílem projektu je najít model, jak postupovat dál. Výškovice by se mohly stát vzorem pro další české vesnice. Záleží na zájmu obyvatel, starostů, občanských organizací," řekla v roce 2014 Klára Salzmann, jež měla projekt na starosti. Docílit toho nebude vůbec jednoduché.⁴⁰⁰

Během festivalu „6 týdnů baroka“ se tu v roce 2014 dokonce uskutečnila i velká kulturní slavnost s koncertem. Lokalitu navštěvovali architekti z celé Evropy. Připravovali návrhy na zvelebení místa. To se mělo stát vzorem pro další podobné vsi. Nic z toho se ale nestalo. „Mohou za to majetkoprávní vztahy. Pozemky patří soukromému vlastníkovi, kaple jinému. Bohužel se nám nepodařilo se domluvit. Rádi bychom oblast dále kultivovali, ale místo toho jsme s bolavým srdcem museli projekt ukončit,“ sděluje Klára Salzmann.⁴⁰¹ Doufejme tedy, že se v budoucnu najdou i další lidé, kteří by podobné

³⁹⁹ HOHLOVÁ, Jaroslava. Malířka hledá inspiraci v místech zaniklých obcí. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/malirka-hleda-inspiraci-v-mistech-zaniklych-obci-20180520.html.

⁴⁰⁰ ŠVEC, Pavel. Architekti navrhli, jak oživit opuštěné pohraničí. Začnou ve Výškovících. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/vyskovice-obnoveni-zivota-pohranici-krajinarska-vyzva-pjv-/plzen-zpravy.aspx?c=A140529_142441_plzen-zpravy_pp.

⁴⁰¹ VAINDL, Ladislav. Výškovice navštívil i Goethe, po odsunu Němců z vesničky zbyly jen ruiny. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/zanikla-mista-serial-vyskovice-sudety-dyd-/plzen-zpravy.aspx?c=A170703_152558_plzen-zpravy_pp.

záměry chtěli realizovat, jejich počínání bude úspěšné a povede ke zdárnému cíli. Taková revitalizace by jistě byla skvělým přínosem pro oživení lokality.

7.7 Symbol přeshraniční spolupráce

Zaniklé obce mohou být zprostředkovatelem přeshraniční spolupráce, která již dnes funguje v nejrůznějších oblastech. Budování česko-německých vztahů patří mezi priority příhraničních regionů od roku 1990. Právě oživování těchto veřejnosti odlehlých lokalit, osídlených dříve hlavně německým obyvatelstvem by mohlo přitáhnout značnou pozornost i německé strany, nejen té české. A jak je vidět, myšlenka je to dobrá. Mezi úspěchy můžeme zařadit obnovený Böttgerův sloup v zaniklé obci Pavlův Studenec, který má sloužit jako místo setkávání a přátelství. Po mnoha letech tak ožila zaniklá obec Pavlův Studenec. U příležitosti slavnostního odhalení restaurovaného Böttgerova sloupu se zde sešli zástupci obce Obora, původní obyvatelé obce a blízkého okolí, ale také návštěvníci a donátoři, kteří na obnovu kamenné památky přispěli. „Můj tatínek pocházel z Rozvadova, maminka byla z Prahy, když jsme z tohoto území odešli, byl jsem mladý hoch. Každý den jsem vždy před polednem běhal z Bärnau na kopec, abych se mohl zadívat do krajiny, kterou jsem tak miloval a slyšel odbíjet v poledne zvony z tachovského kostela,“ řekl ještě před krátkou modlitbou a požehnáním památce katolický farář Siegfried Wölfl z Bärnau.

Mimořádné příležitosti k přátelskému setkání u památky využil také pravnuke Josefa Böttgera, který se na tomto významném místě netajil dojetím: „Velmi si cením všech, kteří se na obnově kamenné památky po mém pradědovi podíleli. Z celého srdce si přeji, aby se sloup stal místem společného setkávání přátel na obou stranách hranic,“ řekl s pohnutím v hlase Reinhard Stenzel z Berlína. Starostka obce Obora, Dana Lesak, přečetla také osobní poselství od knížete Karla Schwarzenbergra, ve kterém o obnově památníku mimo jiné napsal, že je moc rád a cení si obnovy památek v pohraničí. Böttgerův sloup je prý symbolickým místem pro znovuobnovené dobré sousedské vztahy ale i symbolicky nejvyšším místem na Zlaté cestě, která vede z Prahy do Norimberka.⁴⁰²

⁴⁰² HOHLOVÁ, Jaroslava. Obnovený Böttgerův památník chce lidi spojovat. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/obnoveny-bottgeruv-pamatnik-chce-lidi-spojovat-20171024.html.

Na obnovu se v Německu konala sbírka a přispěli i původní obyvatelé Pavlova Studence, kde historická památka z roku 1893 stojí. „Celkem přispělo padesát osm dárců, téměř z celého Německa, čehož si moc vážíme,“ konstatovala starostka Obory Dana Lesak s tím, že největší částku, rovných tisíc euro, darovala paní Marianne Moos z Ottensoos u Norimberka, která bydlela v místech, odkud na památník viděla.⁴⁰³

Zaniklé obce mohou být zprostředkovatelem přeshraniční spolupráce, která již dnes funguje v nejrůznějších oblastech. Budování česko-německých vztahů patří mezi priority příhraničních regionů od roku 1990. Právě ožívování těchto veřejnosti odlehlých lokalit, osídlených dříve hlavně německým obyvatelstvem, by mohlo přitáhnout značnou pozornost i německé strany, nejen té české. A jak je vidět, myšlenka je to dobrá. Mezi úspěchy můžeme zařadit obnovený Böttgerův sloup v zaniklé obci Pavlův Studenec, který má sloužit jako místo setkávání a přátelství. Po mnoha letech tak ožila zaniklá obec Pavlův Studenec. U příležitosti slavnostního odhalení restaurovaného Böttgerova sloupu se zde sešli zástupci obce Obora, původní obyvatelé obce a blízkého okolí, ale také návštěvníci a donátoři, kteří na obnovu kamenné památky přispěli: „Můj tatínek pocházel z Rozvadova, maminka byla z Prahy, když jsme z tohoto území odešli, byl jsem mladý hoch. Každý den jsem vždy před polednem běhal z Bärnau na kopec, abych se mohl zadívat do krajiny, kterou jsem tak miloval a slyšel odbíjet v poledne zvony z tachovského kostela,“ řekl ještě před krátkou modlitbou a požehnáním památce katolický farář Siegfried Wöfl z Bärnau.

⁴⁰³ HRÍBAL, Antonín. Fotogalerie: Na obnovu Böttgerova památníku přispěli i původní obyvatelé. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/fotogalerie-na-obnovu-bottgerova-pamatniku-prispeli-i-puvodni-obyvatele-20170510.html.

ZÁVĚR

Závěrem bych chtěl celou práci shrnout a zhodnotit. Kulturně-historická topografie Tachovska (zaniklé obce) je práce, která se kompletně zabývá fenoménem zaniklých obcí. Zabýval jsem se historií okresu Tachov, zejména jeho příhraniční částí – Českým lesem. Velmi zajímavé poznatky jsem získal o správním vývoji Tachovska. Ten jsem detailně rozdělil podle dřívější působnosti politických okresů nacházejících se na teritoriu dnešního okresu. Věnoval jsem se také zdejšímu hospodářskému vývoji. Málokdo totiž ví, čím se předcházející generace obyvatel v tomto odlehlém koutu Čech živila. Největší fascinací pro mě bylo zdejší sklářství, které zde mělo dlouhodobou tradici. Sklárnami bylo totiž obsazeno v podstatě celé pohraničí. Z mnohých výzkumů jsem se mohl dozvědět nejrůznější novinky. Nahlédl jsem i do zdejších vlastnických poměrů. Zjistil jsem, že tehdy existovalo i mnoho židovských podnikatelů, jako například Kupfer a Glaser. Při mé práci mě zaujal fakt, že se na území dnešního okresu nacházelo poměrně početné židovské obyvatelstvo. To byl také impuls pro další výzkum. Bylo tak zajímavé sledovat vývoj této komunity v době nastupujícího nacismu. Tachovsko bylo v minulosti pestře národnostně složeným regionem. Vzhledem k tomu, že území bylo převážně německy osídlené, docházelo zde k různým problémům a střetům. Vyvrcholením toho všeho byla druhá světová válka, jež byla pohromou pro oblast západních Čech, kterou po válce zasáhl odsun německého obyvatelstva. Tyto faktory vedly k postupnému zániku několika desítek obcí na Tachovsku, což je hlavním předmětem mé práce. Postupný vývoj obcí a konkrétní příčiny zániku každé z nich jsem sledoval prostřednictvím knižních publikací, archivních pramenů a tisku. Práce tak obsahuje celkové shrnutí tématu do jednoho velkého celku. Unikátní je jistě tím, že se zabývá jak příhraniční, tak vnitrozemskou částí okresu Tachov. V podstatě se může jednat o encyklopedii zaniklých obcí, která může v budoucnu posloužit k výuce regionálních dějin na školách nejen na Tachovsku, ale prakticky v celém Plzeňském kraji. Myslím si, že právě regionálním dějinám by se při výuce dějepisu na školách měla věnovat větší pozornost. V budoucnu bych se tak o to chtěl zasloužit. Děti by jistě taková výuka nejenom bavila, ale posílila by i vztah k místům blízkých jejich bydlišti.

RÉSUMÉ

The cultural and historical topography of Tachov (defunct villages) is a work that deals completely with the phenomenon of extinct municipalities. From territorial-geographic development I will go through the history of the Tachov district, especially its frontier part - the Bohemian Forest. Very interesting is the administrative development of Tachov, which is detailed in the political districts located on the territory of today's district. I also pay attention to local economic development. Few know what our ancestors did in this remote corner of Bohemia. I'm following the crafts people have been dealing with. Many of them are now forgotten. Life and natural resources were an important factor for the settlement of Tachov. In the past, Tachov was a richly nationalized region. Due to the fact that the territory was predominantly German populated, there were various problems and conflicts. The culmination of all this was the Second World War, which was a disaster for the West Bohemia, which after the war hit the expulsion of the German population. But as we find out, this was not the only problem for the border area. After World War II, the world was not connected, but divided into two parts. Political changes and the onset of totalitarianism created a so-called Iron Curtain and meant total isolation of the frontier. The problem was then the subsequent settlement of almost empty communities. Since the 1950s, the mass destruction of selected municipalities has begun, which is the focus of my work. I follow the gradual development of the municipalities and the specific causes of the demise of each of them. Many findings are surprising and help to clarify local historical developments. The mentioned overview of the villages is unique by the fact that it covers the whole territory of the whole Tachov district. The main part of the thesis is divided into the border and inland part. Despite a complete look into the past, we need to think about the future of today's depopulated areas, which has witnessed our history. All the work should be a reflection and a lesson for us and future generations.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Prameny a literatura

BAXA, Václav; NOVOTNÁ, Markéta; PRÁŠIL, Petr. Tachovsko na starých pohlednicích. Hostivice: Vydavatelství Baron, 2008. ISBN: 978-80-86914-60-2.

BÍZOVÁ, Dana; NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Jedlina 1921-1936. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2007.

BÍZOVÁ, Dana; NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Pavlův Studenec (Přední) 1898-1944. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008.

BÍZOVÁ, Dana; NOVOTNÁ, Markéta. Obecná a měšťanská škola (německá) Rozvadov 1920-1930. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008.

BYSTRICKÝ, Vladimír; aut. kol. Historie a současnost podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku. Žehušice: Městské knihy, 2003. ISBN 80-86699-12-9.

DUDÁK, Vladislav. Český les – příroda, historie, život. Praha: Baset, 2005. ISBN:80-7340-065-0.

FIEDLER, Jiří; CHVÁTAL, Václav Fred. Židovské památky Tachovska, Plánska a Stříbrska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. ISBN: 978-80-86125-81-7.

HAMPERL, Wolf-Dieter. Die verschwundenen Dörfer im ehemaligen Bezirk Tachau im südlichen Egerland, Band III. Altenmarkt: Mediform-GmbH, Kienberg 2004. ISBN: 3-9803622-0-5.

CHYTIL, Alois. Chytilův místopis republiky Československé, 2. vydání. Praha: Alois Chytil, 1929.

JIRÁK, Jan. Dřevňovská pivovarská chasa aneb pivovary a pivovárky okresu Tachov. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2015. ISBN: 978-80-87316-51-1.

KRČMÁŘ, Luděk. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Tachovsku. Klatovy: AgAkcent, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-87018-43-9.

KRČMÁŘ, Luděk; PROCHÁZKA, Zdeněk; SOUKUP, Jan. Zničené kostely. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2004. ISBN: 80-86125-46-7.

LANZENDÖRFER, Karl. Die Ortsnamen des Bezirkes Tachau. Altenmarkt: Wolf-Dieter Hamperl, 2011.

Městské kulturní středisko Tachov-Turistické informace Tachovsko.

NENUTIL, Jiří. Druhá světová válka případ Tachovsko. Plzeň: Západočeská univerzita, 2010. ISBN 978-80-7043-889-3.

NOVOTNÁ, Markéta. Místní národní výbor Studánka 1945-1980. Tachov: Státní okresní archiv Tachov, 2013.

NOVOTNÁ, Markéta. Obecná škola (německá) Pavlův Studenec (Zadní) 1908-1911. Tachov: Státní oblastní archiv v Plzni-Státní okresní archiv Tachov, 2008.

PADEVĚT, Jiří. Topografie teroru, Edice Věda kolem nás | Prostory společné paměti. Praha: Středisko společných činností AV ČR, 2015. Ediční číslo 11891.

PROCHÁZKA, Zdeněk. Český les - Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 2. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1994. ISBN: 80-901122-2-6.

PROCHÁZKA, Zdeněk. Konstantinovy Lázně, Bezručice a okolí Historicko-turistický průvodce č. 10. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN: 80-86125-62-9.

PROCHÁZKA, Zdeněk. Plánsko a Tachovsko Historicko-turistický průvodce č. 17. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2002. ISBN: 80-86125-24-6.

PROCHÁZKA, Zdeněk. Příběhy vepsané do kamene aneb putování za drobnými kamennými památkami Domažlicka a Tachovska, Díl I. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2008. ISBN: 978-80-86125-93-0.

PROCHÁZKA, Zdeněk. Putování po zaniklých místech Českého lesa II Tachovsko. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2011. ISBN: 978-80-87316-16-0.

PROCHÁZKA, Zdeněk. Sklářství v Českém lese na Domažlicku a Tachovsku. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2009. ISBN: 978-80-86125-97-8.

PROCHÁZKA, Zdeněk; OULÍK, Jan. Historické náhrobníky Tachovska. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1995. ISBN: 80-901122-6-9.

ROŽMBERSKÝ, Petr. Hrad Milkov. Hláska, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, roč. VI, čís. 4. Plzeň, 1995.

RŮŽKOVÁ, Jiřina; ŠKRABAL, Josef; aut. kol. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Díl 2. Abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1869-2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. ISBN: 80-250-1311-1.

SEDLÁČEK, August. Hrady, zámky a tvrze království českého XIII. díl Plzeňsko. Praha: Argo, 1998. ISBN: 80-7203-185-6.

Seznam obcí Československé socialistické republiky 1960 podle stavu ke dni 1. července 1960. Praha, 1960.

Seznam obcí v Republice Československé. I. Seznam obcí v zemi České podle stavu z počátku roku 1948. Praha: 1948.

Seznam obcí v Republice Československé. I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949. Praha, 1949.

SCHUSTER, Franz. Tachau-Pfraumberger Heimat. Weiden in der Oberpfalz: Karl Knauf, 1962.

SMETANA, František Josef. Pomůcka k národopisné mappě království Českého, Časopis českého museum, Sedmnáctý ročník, Swazek první. Praha: Nákladem Českého museum, 1843. ISSN: 0862-7282.

SOKA Tachov, fond OÚ Tachov, 1974, sign. 604/1.

SOMMER, Johann Gottfried. Das Königreich Böhmen statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 6 Pilsner Kreis. Prag: J. G. Calve, 1838.

Statistický lexikon obcí Republiky Československé 1955: podle správního rozdělení 1. ledna 1955, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1950. Praha: Státní úřad statistický a min. vnitra, 1955.

Statistický lexikon obcí České republiky 1992: Podle správního rozdělení k 31. prosinci 1992 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů ke 3. březnu 1991. Praha: SEVT, 1994. ISBN: 80-7049-096-9.

STICHELBAUT, Birger; COWLEY, David. Conflict Landscapes and Archaeology from Above. Farnham, Burlington: Ashgate Publishing, 2016. ISBN: 978-14-72464-38-5.

SVOBODA, Ladislav; Kolektiv autorů. Encyklopedie českých tvrzí II. (K-R). Praha: Argo, 2000. ISBN: 80-7203-279-8.

VETRÁK, Miroslav. Archiv obce Žďár 1924-1935. Tachov: Státní okresní archiv Tachov, 2010.

ZÍMOVÁ, Jana. Místní národní výbor Lučina (1941) 1945-1959. Státní oblastní archiv v Plzni - Státní okresní archiv Tachov: Tachov, 2008.

ZÍMOVÁ, Jana. Místní správní komise Pavlův Studenec (1915) 1945–1950. Tachov: Státní okresní archiv Tachov, 2010.

Internetové zdroje

Bohuslav - Původní matriční obvod | Porta fontium. Dostupné z:

[http://www.portafontium.eu/register/soap-pn/bohuslav-Původní matriční obvod-04?language=de](http://www.portafontium.eu/register/soap-pn/bohuslav-Původní%20matriční%20obvod-04?language=de).

Caltov zanikl v padesátých letech. Dostupné z:

https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/caltov-zanikl-v-padesatych-v-r.ch20080611.html.

Cyklobus Český les, Bělá nad Radbuzou, Přimda - ČSAD autobusy a.s. Dostupné z:

http://www.csadplzen.cz/index.php?ob=ceskyles&ls1=menu_cyklobusy.

Do Evropské unie přes Tachov - Město Tachov. Dostupné z:

https://www.tachovmesto.cz/file_get.php?id=13078&type=db.

Domaslavičky - Oficiální stránky Městyse Chodová Planá. Dostupné z:

<http://www.chodovaplana.cz/informace-o-mestysi/osady/domaslavicky/>.

Dřevozpracující průmysl v ČR | Mezi stromy. Dostupné z:

<https://www.mezistromy.cz/drevarstvi/drevozpracujici-prumysl-v-cr>.

Frauentál – Wikipedie. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Frauent%C3%A1l>.

Historie obce(i) – Třemešné. Dostupné z: <http://www.obectremesne.cz/index.php/historie-a-pamatky/historie-obcei>.

Historie Obec Lesná|obeclesna.cz. Dostupné z: <https://www.obeclesna.cz/historie>.

HOHLOVÁ, Jaroslava. Malířka hledá inspiraci v místech zaniklých obcí. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/malirka-hleda-inspiraci-v-mistech-zaniklych-obci-20180520.html.

HOHLOVÁ, Jaroslava. Obnovený Böttgerův památník chce lidi spojovat. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/obnoveny-bottgeruv-pamatnik-chce-lidi-spojovat-20171024.html.

HŘÍBAL, Antonín. Dobrý milíř dá kvalitní uhlí, postavit ho je věci cti – Ze stavby a hoření milíře|Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/dobry-milir-da-kvalitni-uhli-postavit-ho-je-veci-cti-20141001.html.

HŘÍBAL, Antonín. Fotogalerie: Na obnovu Böttgerova památníku přispěli i původní obyvatelé. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/fotogalerie-na-obnovu-bottgerova-pamatniku-prispeli-i-puvodni-obyvatele-20170510.html.

HŘÍBAL, Antonín. Pozvánka: Nadšenci obnovili řadu památek, nyní i hrob francouzského důstojníka. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/nadsenci-obnovili-radu-pamatek-nyni-i-hrob-francouzskeho-dustojnika-20180613.html.

Jedlina - Kostely. Dostupné z: <http://znicenekostely.cz/index.php?load=detail&id=13803>.

Jedlina (Lesná) – Wikipedie. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Jedlina_\(Lesn%C3%A1\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jedlina_(Lesn%C3%A1)).

Konec sudetské vesnice Domaslavičky. Dostupné z: <http://www.horydoly.cz/turiste/konec-sudetske-vesnice.html>.

Merkelová: K odsunu Němců neexistovalo morální ospravedlnění. Hluboce nesouhlasím, vzkázal jí Zeman. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/merkelova-o-odsunu-nemcu-po-druhe-svetove-valce-neexistovalo/r~17937c04748a11e8bb77ac1f6b220ee8/>.

Na místě sklářského zámku se pásł dobytek. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/na-miste-sklarskeho-zamku-se-pasl-dobytke20080602.html.

Naučná stezka "Milíře a vodní mlýny" - Obec Třemešné ve spolupráci s CHKO Český les a Lesy ČR. Dostupné z: <https://stezka-milire-vodnimlyny.webnode.cz/ns-milire/mlynske-domky/>.

Okres Tachov – Wikipedie. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Tachov.

Padlí obránci z bojů o čsl. pohraničí 1938-1939/jižní Čechy – stržm. četn. Ladislav MRÁZ. Dostupné z: <https://www.codyprint.cz/padli/cej/cej02.html>.

Plzeňský kraj spouští nový okružní cyklovlak do Českého lesa, zajistí ho GWTR. Dostupné z: <https://zdopravy.cz/plzensky-kraj-spousti-novy-okruzni-cyklovlak-do-ceskeho-lesa-zajisti-ho-gwtr-12814/>.

Plzeňští badatelé připomínají zapomenutá místa česko-německého pohraničí. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/474662-plzensti-badatele-pripominaji-zapomenuta-mista-cesko-nemeckeho-pohranici.html>.

Pomníky doby, nápisy na zdech - Žebrácký Žďár, rok 1924. Dostupné z: <http://www.dvacatestoleti.eu/pomniky-doby/>.

PS Pavlův Studenec - Kostel Povýšení svatého Kříže obce Pavlův Studenec (Paulusbrunn). Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/47-kostel-povyseni-svateho-krize-obce-pavluv-studenec-paulusbrunn>.

Rekonstruktion der Kapelle der Heiligen Dreifaltigkeit zwischen Záhoří (Sahorsch) und Černošín (Tschernoschin) (DTZF-Projekt) - Centrum Bavaria Bohemia (CeBB) <http://www.bbkult.net/kulturdatenbank/adressen:sehenswuerdigkeit:kirche-kloster:o/13274834451026.html>.

Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj>.

Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí A-CH. Dostupné z URL: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-a-ch>.

Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí J-M. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-j-m>.

Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj obcí S-Ž. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/obce-s-z>.

Státní oblastní archiv v Plzni, Tachov, Správní vývoj, Správní vývoj politického okresu Mariánské Lázně. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/soka-tc/spravni-vyvoj/marianske-lazne>.

ŠVEC, Pavel. Architekti navrhli, jak oživit opuštěné pohraničí. Začnou ve Výškovicích. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/vyskovice-obnoveni-zivota-pohranici-krajinarska-vyzva-pjv-/plzen-zpravy.aspx?c=A140529_142441_plzen-zpravy_pp.

Trasa Zlaté cesty Norimberk – Praha. Dostupné z: http://detektory.hantec.cz/user_images/2011/na-zlate-ceste.pdf.

VAINDL, Ladislav. Výškovice navštívil i Goethe, po odsunu Němců z vesničky zbyly jen ruiny. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/zanikla-mista-serial-vyskovice-sudety-dyd-/plzen-zpravy.aspx?c=A170703_152558_plzen-zpravy_pp.

VETRÁK, Miroslav. Jak vznikly názvy obcí – Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/jak-vznikly-nazvy-obci20090518.html.

Vzdušné zámky z Výškovic - Tachovský deník. Dostupné z: https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/vzduzne-zamky-z-vyskovic-20140826.html.

Výškovice - Oficiální stránky Městysu Chodová Planá. Dostupné z: <http://www.chodovaplana.cz/informace-o-mestysi/osady/vyskovice/>.

Výškovice-Wischkowitz obnova místa a krajiny - Česká cena za architekturu, ročník 2016. Dostupné z: <https://ceskacenaazaarchitekturu.cz/projekty/2016/vyskovice-wischkowitz-obnova-mista-a-krajiny/>.

Záhoří - kaple - Vlčí hora. Dostupné z: <http://m.taggmanager.cz/3299>.

Zaniklý Caltov - HAMELIKA - Vše o historii Mariánských Lázní. Dostupné z: https://www.hamelika.cz/?cz_zanikly-caltov,408.

Z Broumova přes Jalový Dvůr na Prostřední Žďár
https://tachovsky.denik.cz/zpravy_region/z-broumova-pres-jalovy-dvur-na-prostredni-zdar.html.

Z historie zaniklé obce Pavlův Studenec (Paulusbrunn) – PS Pavlův Studenec. Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/48-z-historie-zanikle-obce-pavluv-studenec-paulusbrunn>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Bohuslav (Wusleben)

Příloha č. 2 – Česká Ves (Böhmischdorf)

Příloha č. 3 – České Nové Domky (Böhmisch Neuhäusl)

Příloha č. 4 – Jedlina (Neu Losimthal)

Příloha č. 5 – Lučina (Sorghof)

Příloha č. 6 – Pavlův Studenec (Paulusbrunn)

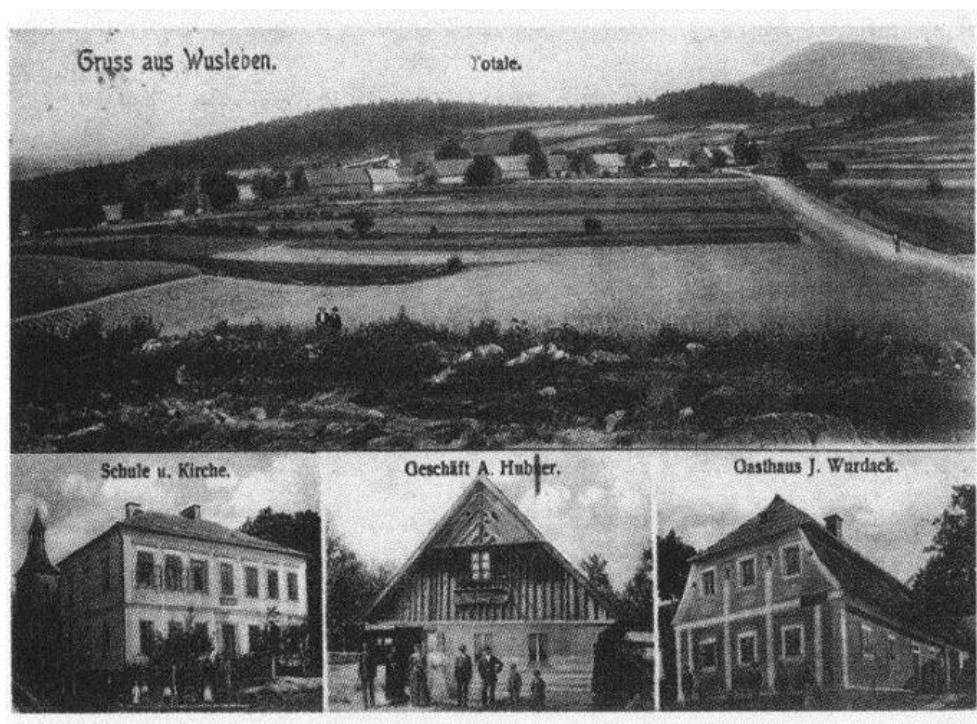
Příloha č. 7 – Pořejov (Purschau)

Příloha č. 8 – Pomezná (Wittichsthal)

Příloha č. 9 – Zahájí (Waldheim)

Příloha č. 10 – Zlatý Potok (Goldener Bach)

Příloha č. 1 – Bohuslav (Wusleben)⁴⁰⁴

Příloha č. 2 – Česká Ves (Böhmischdorf)⁴⁰⁵

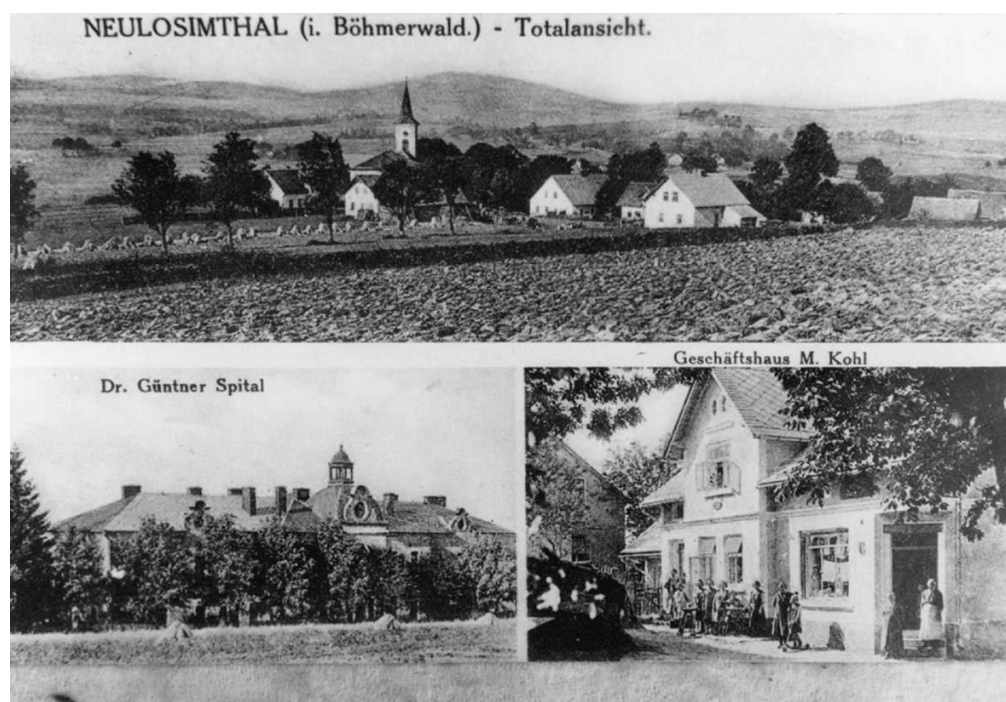
⁴⁰⁴ "Výhledy" Českého lesa - Bohuslav (Wusleben). Dostupné z: https://www.geocaching.com/geocache/GC6EE0G_vyhledy-ceskeho-lesa-bohuslav-wusleben?guid=5d0d9cd6-03da-48e1-90bf-8965ff8d2400.

⁴⁰⁵ Böhmischdorf (Česká Ves) – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?lang=d&detail=53937>.

Příloha č. 3 – České Nové Domky (Böhmisch Neuhäusl)⁴⁰⁶

Příloha č. 4 – Jedlina (Neu Losimthal)⁴⁰⁷

⁴⁰⁶ České Nové Domky – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=61612>.

⁴⁰⁷ PK Neulosimthal, Jedlina vor 1945 – Zaniklé obce a objekty. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?lang=d&detail=54112>.

Příloha č. 5 – Lučina (Sorghof)⁴⁰⁸

Příloha č. 6 – Pavlův Studenec (Paulusbrunn)⁴⁰⁹

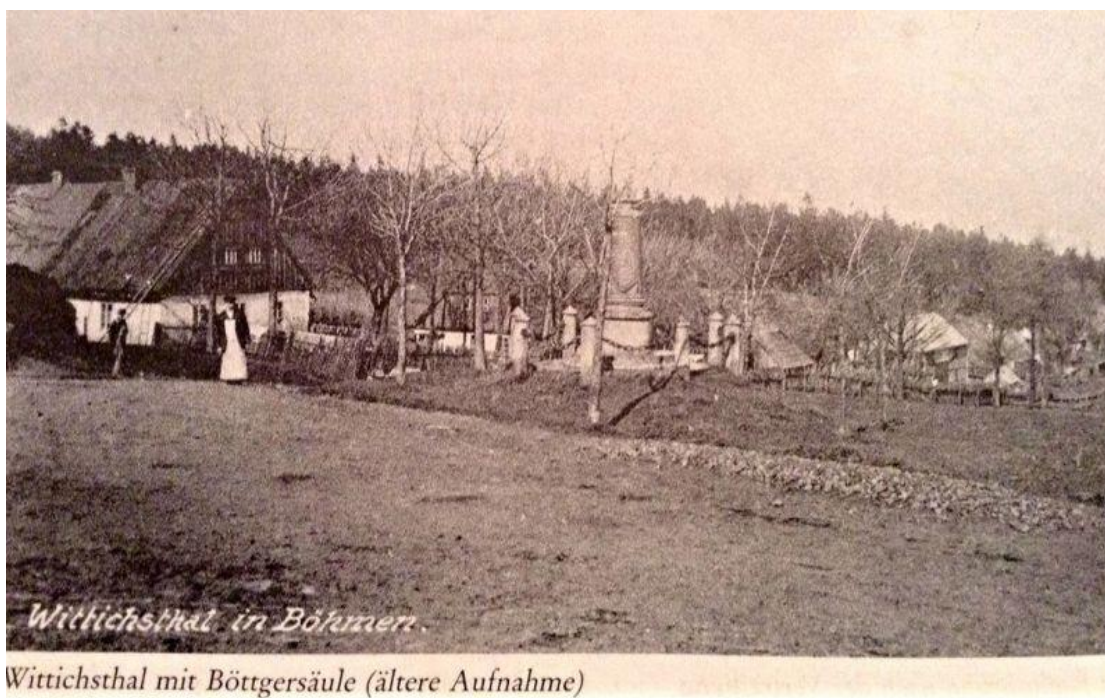
⁴⁰⁸ Na kole i pěšky k závěru Lučiny. Dostupné z: <http://www.tachov.cz/na-kole-i-pesky-k-zaveru-luciny.html>.

⁴⁰⁹ Z historie zaniklé obce Pavlův Studenec (Paulusbrunn) - PS Pavlův Studenec. Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/48-z-historie-zanikle-obce-pavluv-studenec-paulusbrunn>.

Příloha č. 7 – Pořejov (Purschau)⁴¹⁰

Příloha č. 8 – Pomezná (Wittichsthal)⁴¹¹

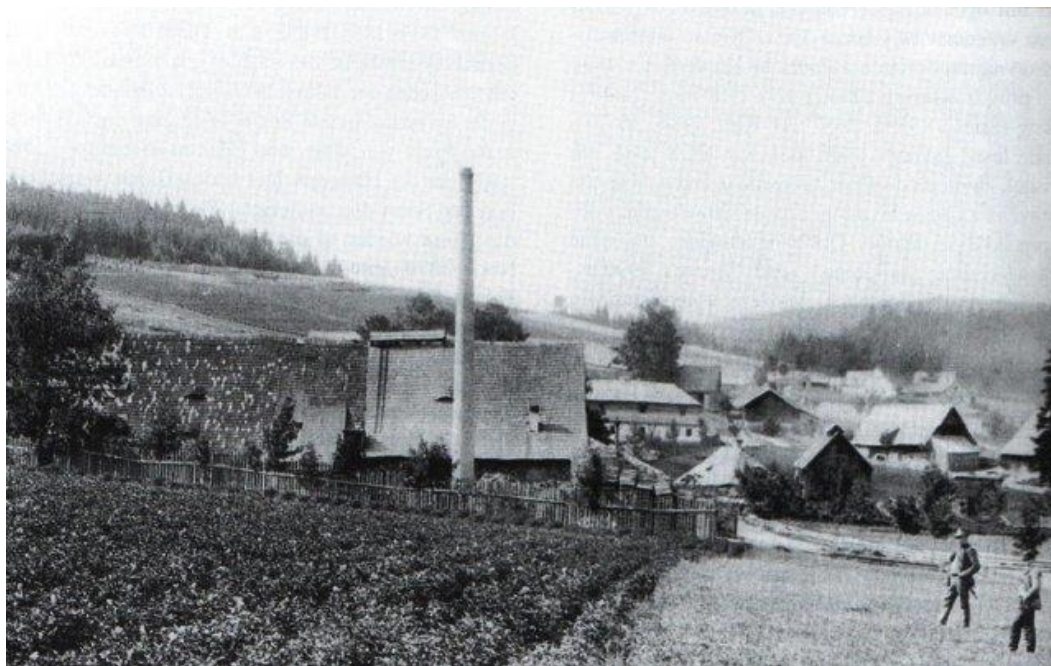
⁴¹⁰ Pořejov (Purschau). Dostupné z: http://www.mistopis.eu/mistopiscr/cesky_les/tachovsko/porejov.htm.

⁴¹¹ Z historie zaniklé obce Pavlův Studenec (Paulusbrunn) - PS Pavlův Studenec. Dostupné z: <http://www.ps-pavluv-studenec.cz/index.php/pavluv-studenec-paulusbrunn/item/48-z-historie-zanikle-obce-pavluv-studenec-paulusbrunn>.

Příloha č. 9 – Zahájí (Waldheim)⁴¹²

Příloha č. 10 – Zlatý Potok (Goldener Bach)⁴¹³

⁴¹² Ak Zahájí Waldheim Lesná Schönwald, Altes Schloss, Zollamt und Gasthaus A. Haubner, Totale. Dostupné z: <https://oldthing.de/Ak-Zahaji-Waldheim-Lesna-Schoenwald-Altes-Schloss-Zollamt-und-Gasthaus-A-Haubner-Totale-0028898071>.

⁴¹³ Zlatý Potok (Goldener Bach). Dostupné z: <http://m.taggmanager.cz/de/3138>.